

SZÉP - L I T E R A T Ú R A I

A J Á N D É K

A'

TUDOMÁNYOS GYŰJTEMÉNYHEZ.

---

1 8 2 7.

Hetedik Esztendei Folyamat.

P E S T E N,

PETRÓZAI TRATTNER MÁTYÁS' betűjével
és költségével.

SZEP- LITERATURAL

A J A N D E K

STUDIOSZOS GYJUTMENY

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

Általános Iskolai Könyvtár

1852

STUDIOSZOS GYJUTMENY

MAGYAR DITSŐSÉG.

Pindar' napja ditsőn derül:

Árpádnak kiesült honnyi határain

Oszlott a' buta kor' köde,

A' bús vér-zivatar, mellybe sok évekig
Tartá, Hunnia! földedet.

Megszűnt a' fene vad viszsza vonás' dühe,
Melly szent véribé fürdeni

Látott, Frantzot, Olaszt, Németet és Magyarat.

Áldlak Nemzetem' Istene!

Hogy mennyből le hozád Delphi szövétnekét

Hedves Szittya Magyarjaid

Közzé, a' vas idő' százados éjjelén,

Mellynek mennyei lángjai,

Már Pannont Amathusz' berkeivé tevék.

Itt is Tempe' viránnjai

Nyílnak, 's báj ligetek' rejteki fednek-el,

Már sok Hellai szirtokon

Hippocrene felé törni merő Magyarat.

Riknek lelkeik Alkeosz

'S Flaccus századinak újra születtenek. —

Tán a' messze idők setét

'S bús köd lepte eget vidorító világ

Tünik távol előmbe fel?

Ugy van. Melpoménét a' violák megett!

Ott, hol Lethe' homályi közt

A' bódog seregen szent öröm ömledez,

Látom mennyei karjain,

Ambrás' tsókjaival tiszteli Révait,

Myrtust széd, 's koszorút kötöz

A' szép 's leg nemesebb lelkű Kazinczinak.
Látom Cyrrha' ditső egén

Horváth, Hölesey, Kis 's Ber'senyi fénylenek,
A' nagy honni Horác — Virág!!!

Nints már nints panaszom semmi reád Hazám!
Pécel, Pest, Buda, Szép-halom
Kebled' Dallosítól nyertek örök nevet.

GALVÁTSY LÁSZLÓ,

ÖSZVEPÁROSODÁS AZ ORBE' GROTTÁ- JÁBAN.

Cleesz' várának örökösse Amauri de Monthenár, a' kinek én Borel Péter' szolgája valék, tekintetes volt a' tartományban, rettenetes a' hadakban, komoly igazgatója háznépének, kérlelhetetlen ellensége mind azoknak, valakik gondolkodása' módjával meg nem egyeztek.

Minden asszonyi ékességgel felruházott hölgye Rozoneszi Polixena, hozzá nagyon hűséges férjét, két fiú és egy leány gyermekkel örvendeztette. Ezeknek mindegyike egészséges, szép és virgoncز lévén, Lovag Amauri kevélyebb volt benne, mint akar melly király fényes trónussa' tartományaiban. Még jobban örült akkor, midőn fíjainak erősségeket rendkívül, növéseket pedig idejeken feljúl valónak lenni tapasztalván, szerentséje lett mind a' két gyermekét, az utolsót egy évvel később, Márs' mezejére vezetni. Hijában sohajtozott Polixena; hijában volt kérelmes esdeklése férjéhez; könnyei is szép 's sze-

retett, érzékenyen kedvelt fiai után hijában estek: vitéz férjének, ha valamiben, ebben leg inkább kellett engedelmeskedni. Aldásával kéntelen azért gyermekeit készíteni utjokra, könnyeivel enyhíteni anyai szívének sérveit, nem léteiben.

Szegény Polixena! — mintha megérezte volna jövő szerentséllenségét, mert többé fiai ez életben nem ölelhette. Mind a' ketten a' jó szép 's vitéz fjak, egyik fél órával elébb, másik ennyivel később a' hadak' vér - mezején estek el. — Amauri illetőde de magos lélekkel e' borzasztó újságot maga hozta hitvesének, a' ki ezek' halltokra, nagy ijjedelmek' közepette, ájulva férje karjaiba dőlven, lelkét ugyan azok között sohajtva feladta.

Illyen gyászos szívborzasztó körülállásokban Amau-inak az én uramnak nem maradt egyéb vigasztalása egyetlen egy leánykájánál Erdelindenél. Ez tizedik évét élve szép volt mint a' májusi regg, szelid mint a' galamb, ártatlan és mosolygó mint a' rózsa. Polixena, a' szerentsétlen édes Anya Erdelinde' szülésével meggyengülve utóbb elbetegesülve leánykája' szoptatását feleségemre Manczira bizta; imént pedig, halálának gyászos óráján mind kettőnk' gondviselésébe ajánlta.

E' nélkül is, de így Erdelindét még jobban szeretvén, az árvának mint magunkénak gondját viselni vetekedve törekedtünk. —

Sokaig siratta Erdelinde édes anyját; az erénynek megelégedést szülő utján menni, főképen édes Attyának mindenben engedni erős tökélyje vala szívének. Szegény szerentsétlen lélek! nem gondolta el hajlékony elméjével, hogy ez utolsó sokszor nehéz, 's gyakorta lehetetlen.

Amauri kedves hölgyének elmenetelével valamint maga feketébe öltözött, megparantsolta, hogy lyánya is gyászolja édes anyját; ebből következett, hogy Erdelinde fekete öltözethez szokva, a' gyász eltelte után is mindég sötétes ruhában járt. Illet az ilyen öltözet a' szép fejez bőrű testhez, gesztenye színű hajhoz, nagy kék szemekhez 's alabastrom nyakhoz, 's Erdelinde valamint a' rózsza királynéja a' virágoknak, a' lyányok' legszebbikének tartathatott. Szerette is Amauri leányát indulatosan 's érzékenyen, noha mint lovag, ezt kimutatni átolván eránta gyakran komolysággal, néha keménységgel viseltetett. „Te lyánka — így szólítja meg — te magad úgy a' „mint vagy táborba soha sem kelhetsz, de benned mint „leányomban még is kipótólódhatnak, a' kiket ottan „el veszték — azok a' derék szép 's bátor gyermekek, „a' kik sem értelemben sem vitézségben nálamnál „alább valók nem lettek volna — és te Erdelinde senkié sem lehetsz, egyedül azé, a' ki Amauri de Monthe- „nár Lovaghoz mindenben hasonló lészen.”

Rönnbe borult szemekkel sietett hozzánk Erdelinde attya' beszédjét kijelenteni. „Óh! — úgymond — „nékem soha se lesz kedvem olyan férjet „választani mint az én atyám.” —

De erről több szó nem lett, hanem a' köztársaság egy fenyegető háborúba keveredve készülöket tett a' győzödelemre. Amauri alattyalójinak vezére Erdelindét gondviselésünk alá bizta, azzal a' meghagyással, hogy a' várba senkit ne eresszünk, 's leányának a' kimenetelre se szabadságot ne adjunk, se alkalmatosságot ne szolgáltassunk.

„Elég helye van — úgymond — lyányomnak a' „vár' belsejében meg maradni 's gyönyörűségeivel mutatni 's vélek meg elégedni.”

Ez türhetőképen ment egy ideig. Amauri de Monthenár meg megjött 's ismét el ment — minde- nek kívánsága szerint folytak. Semmi különös eset vagy környülállás nem adta elő magát; de az utolsó táborozás rettenetes is, tartós is volt. Amauri erős sebekbe esve a' nélkül, hogy várát 's leányát meg te- kintette volna, két esztendőknél tovább el maradt. Erdelinde azonban tizenhatodik tavasszába lépve, az udvarnak határok közzé szorított térsége, a' várnak mulatságai 's sovány gyönyörűségei kívánatoktól fe- szült melljét ki nem elégíthették. A' várt környékhöz sötét erdők, a' sűrű ligetek, a' kéhellő hegyek, a' zöld rétek, az ezeket hasító patakok, az erdők' hangos lakosi, a' rétek' virágjai, a' legelők' esordáji, a' vi- zek' esései, a' malmok' zúgási felebresztették ben- ne a' természet' kívánatit — 's egyszerre le akarta rázni azon lántzokat, mellyek lelkét testét bilintselték.

„Öh kedves dajkám — így szól hitvesemhez — „nem lehetek tovább e' falak között el zárva, a' nél- „kül, hogy edes anyám' aorsára ne jutnék. Szereted e' „életemet, vezess el amoda a' sötét erdőkhez zöldellő „rétekhez, homályos ligetekhez 's csergő patakokhoz. „Ott — csak ott találok fel nyugalمامat.”

Szívesen engedett volna Manczi Erdelinde' kíván- ságának, de urunk' parantsolatját meg szegni, rende- lését fel forgatni tanátsosnak nem tartotta. Azonban Erdelinde' unalma 's ezekből eredt gyengélkedése 's hervadása győződelmeskedett, és én feleségemet egy időben így szóllítam meg: „Kívánságát a' lyánká- „nak teljesíteni minden esetre szükséges; az egészség „mindenek felett legdrágább, hátha meg találna „halni? Amauri' megjövedele nem most lesz. Öltözz „fel Manczi kísérni a' kisasszonyt, én részemről utá- „zatok ballagok.”

Ki' tolla irhatná le Erdelindének örömét, midőn a' vár' kapuján ki lépett? Mint a' bárány, kövér mezőn legelő anyja körül úgy szökdösött előttünk egészen meglelkesedve 's elragadtatva. Szegény Manczi nem győzött vele menni; magam is csak nagy nehezen követhettem, és ő elmaradásunkon gyermeki örömmel telve, annál gyakrabban haladt előre. Még most is előttem van képe, mikép lengette a' szél gesztenye színű haj fürtjeit — miképen mosolygott ortzája, mint az imént feselni indult ró'sáé — mint ragyogtak tündér szépségű szemei, mintannyi fényes csillagok. — „Kegyelmetek velem nagy jót tett” — mondja — midőn a' köhidra értünk. Minden tárgy új, minden tünet felséges, minden fűszál bájoló, minden hang szívemelő volt előtte. A' hid alatt a' víz sebes rohanással folyván zúgása a' mélységből томпán ütődött a' fülnek. „Beszeretnék” — mondja Erdelinde — „egészen a' folyó' mederjéhez ereszkedni, látni „közelebbről a' vizet, 's bámulni zajló folyását.” „Hisz, asszony! — felelek — az ösvény darabos, az út sziklás, sok helyt sikamló, nehéz lesz a' lemenetel.”

„Édes Barátom Péter! fogadjunk fel, hogy nem „lesz nehéz”, 's ezt ki se mondva jól, mint egy őz leillanva szempillantás alatt a' folyó mederjénél állott. Halkal vigyázva 's félve lépdelve követtem Kis asszonyomat: mire hozzája vergődtem már egy sziklára térdelve az Orbe' tiszta vizében lubiczkozt. Kitsin volt örömének a' nagy víz, kevés képzelődésének a' természet' nagy játéka, elégtelen bámulatjának a' láthatár. —

Intett az idő elhagyni ezeket 's visszamenni lakunkba. Erdelinde a' legelőszőr kóstolt természet' kellemeitől bűvösítve, elragadtatva lépdelt mellettünk. „Ismét csak a' várba visznek kegyelmetek” — úgy mond — „óh a' várba, hol falaknál egyebet nem látni.”

Mink mentünk, a' nélkül hogy Erdelinde panaszaira feleltünk volna. Mentünkben senkivel se találkoztunk össze, de távol láttunk egy remetét, a' ki Erdelindére, a' nélkül hogy ez észrevette, figyelni láttatott.

A' várból való kísétállás gyakorta, 's csak nem mindennap meg újítatott, a' honnét kisasszonyunk mindenkor leg jobb kedvvel térvén vissza előbbeni elevenségét, pirosságát 's vidámságát egészen vissza nyerte. Manczi jónak találta kisasszonyunkat mindég csak erre a' részre vezetni, mert itt kevés ember fordulván meg, cselekedete titokban maradhatott. Erdelindének se volt kedve ellen erre járni, mert azonkívül, hogy itt a' természet' minden művei feltaláltatta k: akadt egy Grottára is. a' hova a' víz gyengéden beömlve, benne Erdelinde minden félelem nélkül naponként megfürdhetett. És épen e' volt oka, hogy velek való lejárásomat többé szükségtelennek tartottam. Feleségem is, leg gyakortább csak a' hidig kísérte, itt leülván várakozott Erdelinde visszajövetelére. Idők teltek, hogy semmi új dolog, semmi kedvetlen eset sem adta elő magát, 's én semmitől se tartva csendesen folytattam hivatalom' kötelességeit. Hanem egyik nap Manczi Erdelindével sokáig késett; megijöttökkel hitvesemet gondolatokkal küszködve, bánatba merülve lenni tapasztaltam. „Mi lelt Manczi? nem vagy olyan vidám mint egyébbkor.” „Van, okom — úgymond illyennek lenni, mit mond Amauri, a' mi urunk, mit mondasz magad is Péter, ha a' titkot megmondom: a' mi Erdelindénk — hitvestárs.” „Lehetetlenséget beszélsz asszony — nyilván álmodozol!”

Oh! ő csak ugyan nem álmodozott, valóságot fedezett fel, melly azokból, a' mit beszéltett, egészen kivilágosodott. —

„Egy idő oltá” — így folytatá hitvesem beszédét — „igen is észre vettem, hogy! Kisasszonyunk komolyabb — gyakorta gondolatokba merülve, mintha valakit keresné, valaki után sóhajtoznék ’s szeretve, vágyódnék; az érettebb korhoz közelget, így gondolkodtam. Biztató reményekkel telve vártam Amauri hazajöttét, képzeltem mint fog örülni testében felserdült, lelkében meg érett leányának. Minden kísértés, leginkább a’ Grottában való fördés kimondhatatlan öröme volt.” „Sehol se találok magamnak, ezen a’ világon szebb menedéket az én Grottámnál, vajha itt tölthetném életem’ minden napjait?”

E’ Grottában naponként tovább tovább mulatván Erdelinde, feleségem sokszor a’ várakozásban meg is unatkozott. Azt a’ remetét, kiről feljebb emlékezet tevődött, kétszer vagy háromszor a’ hidon érték. Mint ha várakozott volna valakire, ’s Erdelinde azonba, meg is kerte énekelne előtlők balladékat és áriákat. És mivel feleségem idős lévén ’s hallása is hibázván az ilyenekben nem gyönyörködött, Erdelinde a’ remetét le hívta magával a’ Grottába, magát ott énekjeinek bájjaival mulattatni. Midőn a’ remetével ismét vissza jött Erdelinde, így szól Manczihoz: „Édesem! ne resteld ezt a’ remetét meg kérni arra a’ végre, hogy hozzánk a’ várba fel járni ne sajnáljon: szeretném tőle az éneklés’ mesterségét meg tanulni; mi öröme lenne ez majd édes atyámnak?” „Az Isten szerelméért Erdelinde, mikép’ teljesíthetném ezt? Nem léptem e ált már abban is kötelességem’ határit, mellyben urunk’ parantsolatja ellen első kívánságodnak engedtem, hát ha e’ másodiknak, melly annál sokkal nagyobb, helyt adnék, minő veszedelem lebegne fejem felett? „Jól van” — felel Erdelinde nyájas hízkelkedéssel — „egy szót se erről ha te nem akarod.”

„Illy értelmes 's hajlékony beszédjével Erdelindének meg elégedve — ugymond Manczi — benne már nem egy értelen, meggondolatlan gyermeket, hanem egy szelid okos 's vigyázó lelket sejdítettem. Ma újra bizonyosságát adta éránta való jó vélekedésemnek, mert midőn a' híd alatt lévő kápolna mellett mennénk el: „jer” így szól — menjünk bé e' kápolnába imádni az Isten' annyát, 's kérni az Istent, hogy „Amauri de Monthenárt az én atyámat szerentsésen „haza hozza, szívét lágyítsa, hogy azon engedelmes „kedvezéseket, mellyeket kedvemért tselekedtél, meg „botsássa 's tőlem áldását el ne fogja.” —

„Bé léptünk a' szentegyházba. Erdelinde az oltár színe elejibe térdelvén könnyes szemekkel áhítatoskodott, én meg oldala mellett imádkoztam.

Imé egyszerre meg nyílik egy mellékajtó 's egy lelki atya stólájába öltözve a' segrestyéstől kísérve lépett előnkbe. Utánna három lovag fényes öltözetben ballagott”. Az első közülök fiatal, mintha ismeretes, a' kettő pedig idős 's előttem esmeretlenek voltak. Meg ijedve e' jelenettől Erdelindét hirtelen ki akartam vezetni, a' ki a' nélkül hogy engedett volna, szelid méltósággal a' fiatal lovaghoz kaptsolta magát, a' ki Erdelindét karon fogva, mint tulajdon jegyessét a' lelkiatyának felmutatta.” —

„Adjon össze bennünket Tisztelendő Atyám „Uram, szeliden de hallhatólag mondja a' lelkiatyának — itt vagynak a' jeggyűrűk, itt irva e' papiron „nevünk; itt az én Atyám, ott az a' személy, a' ki „jegyesem' attyának Amauri de Monthenárnak képét „viseli. Minden, a' mint látja kegyelmed, rendezsen megy; vegye el ez erszény — aranyt temploma' „számára, adja 's mondja ránk az áldást, mellynek „egyedül hijjával vagyunk.” — „En szollani akartam de Erdelinde egy tsókkal le kötötte ajakimat, a' fia-

tal lovag pedig egy erszény-aranyat nyomván kezembe „hallgass — úgymond — Manzi, 's vedd ez „ajándékot a' mi öszvekelésünknek napján, mindennek „igy kellett lenni. Az Isten parantsolta, magunk akar- „tuk, szüleink meg engedték öszvepárosulásunkat.”

„A' folyópartja a' hely, a' hol legelőször megismerkedtek, a' Grotta öszvejöveteleik menedékje. Azt gondoltam, hogy fürdés' kedvéért jár oda, pedig ennek oka szeretője, most férje vála. Neve: Manfroi de Luce — ez a' mit tudok 's maga Erdelinde tud.”

Manfroi de Luce szólék meg kökkenve. — Man- ezi, tégedet meg csaltak, a' papot rá szedték talán szegény Erdelindét magát is. Soha sem egyezett meg abban Amauri, hogy magának vőtt Manfroi de Lucéból válaszszon, ezek ő néki kérlelhetetlen ellenségei: ezerszer is hallottam Manfroi de Lucénak halálára esküdni. Hol Erdelinde, kell vele beszélnem? Szobájába rohantam Erdelindének, és ime elégtelen vá- lók néki szemrehányásokat tenni. Könnyekkel elöntve dült karjaimra: „Oh édes Péterem szeresse férjemet „mint engem csak esmerné személyét, tapasztalná „emberségét, érezné barátságát, azonnal elhinné sőt „magasztalná és hirdetné Erdelinde' szerentséjét.”

„Adná az Isten szólék — de megegyezett é „ebben Amauri? Ki volt az ő képét viselő?” „Az öreg Manfroi de Luce, felel Erdelinde szemeit földre sze- gezve. „Monfroi de Luce! atyád' legnagyobb ellen- „sége. Szerentsétlen Erdelinde! szörnyen meg csa- „lattattál.”

„Az én férjem nem csalárd — visszonozza édes mosolygással — majd maga mindeneket felfedez. Az „én atyám meg ígérte, hogy a' legvitézebbet választja „számomra — Monfroi valóban leg vitézebb — és így „atyám' kedve szerint mennek dolgaink.” Szegény Er-

delinde — minden beszédje csak oda ment ki, hogy
ő Manfroit szereti.

Alkonyatkor, a' várkapujában lyra - zendületben
lassú éneklés hallatott, melyből e' következőt érthettük:

Gallya közzé a' ligetnek

Fülmile nyögve bújt,

Mig lámpája mennyezetnek

Gyenge világot gyűjt.

Szeliden és mosolyogva

Hold hinti sugárját,

A' Fülemile zokogva

Heresi hiv párját.

Búsongó gyász panaszával

Tele liget's berek

A' szelid hold világával

Álmodtan' kesereg

A' hold szépen 's mosolyogva

Hinti le sugárját

A' Fülemile zokogva

Sem találja párját.

Az énekes a' remete volt 's beeresztetését kérte. Ré-
rése' minden várbelinek, leginkább Erdelindének
örömeire teljesítettett. Minekutánna lyráját énekével jó
darabig kísérte, éjjeli szállásért esdeklett. Nagy óhaj-
tással várván az alkalmat, Erdelinde' szomorúságára
magam szobájába vezettem. Az ő szeretre méltó külse-
je, melly nemes talentomokat árult, nagyon lekötele-
zett személléhez. „Lovagi emberségemre esküszöm
— így szól — Hegyelmednek az igazságot fel fe-
„dezni.” —

Bizonyossá tett, hogy ő valóságosan Manfroi, az
öreg Manfroi de Luccnak, uram' megesküdt ellensé-
gének unokaöttse.

„Valóban — így szóllék — Manfroi de Luce volt
„e az, ki az öszvekelésen Amauri de Monthenar' képét
„viselte”?

Az ifju Manfroi, szemeit földre szegezve egy
hosszú pauza után ezeket : „Édes Péterem kegyel-
„metek' Erdelindéje velem együtt bizonyosan nem
„lenne már, ha egymástól elszakasztattunk volna. Vagy
„Monthenár' megjövedele előtt kellett öszvekelnünk,
„vagy soha sem. A' lelkiatya Erdelinde' édes atya'
„megegyezése nélkül soha sem adott volna bennünket
„öszve — e' volt az oka, hogy meg kerítettük.”

„Ha tinéktek meg engednék is, de szülejiteknek
„soha sem.”

„A' szerelem erősebb minden ellenségeskedés-
„nél. Lovag Monthenárnak leányát illy mesterséggel
„elragadni, nagy bátyámnak leg édesebb bosszúja,
„és sem ő; sem az én atyám nem nehezteltek, hogy
„Monthenár örökössével párosodtam.”

„De hát ha Monthenár az örökségből leányát
„kizárja”?

„Óh én nem óhajtottam mást Erdelindénél — ő
„az enyim, már most semmivel se törődöm. Örökösse
„lesz e attyának vagy nem, nekem mindegy — én ma-
„gáért csak magát szeretem. Abban a' pillanatban
„mellyben kegyelmeddel a' vár' kapuján ki jönni láttam,
„birtokomba venni meg esküdtem, 's hogy vele öszve
„jöhessek remeteruhába öltöztem. Mindenképen jól
„űtvén ki dolgom most már attyának megegyezését
„iparkodom meg nyerni, ha — nem, gyermekét haza
„viszem, minden örökségről le mondok.”

Ki nyilatkoztatta Manfrói minden szándékát: hogy
a' csatapiatzra megy majd, a' hol Monthenár oldala
mellett hartzolván ennek életét, midőn veszedelemben
forogna, meg menti, 's hadi erényeivel utóbb az
egész dolgot oda viszi, hogy Monthenár jutalomú

önkényt néki szánja leányát, és ekkor lábaihoz esve meg vallja özvepárosodásokat. Olyan tüzrel, olyan reménnyel beszéltte mind ezeket az ifju Mánfroi, hogy csak nem bizonyos voltam feltételei' szerentsés ki-menetelében 's egészen meggyőződve arról, hogy kis-asszonyunk Manfróinak hódolni kéntelen volt.

Azon szín alatt hogy Erdelindének az éneklés' mesterségében órákat ad, a' várban tartóztattam. Az éjnek sötéteje, midőn mindenik az álom' ölébe dült, meg engedte néki hitvessével való özvejövelét és Erdelinde leg édesebb orájit élte földi életének. Szerelme férjéhez határtalan lévén az elválás' szempil-jantatjaiban sűrű könnyek hempelyegtek ortzáján, mellyek csak az által száritattak, hogy Manfroi Monthenárral nem sokára vissza jön.

„Valóban — sohajtotta Erdelinde — lehetetlen „férjemnek édes atyám' szívét meg nem nyerné.”

Néhány hónap melly esztendőket tett el múlt. Megjött azonban az én uram is, de óh fájdalom! nem Manfroival, hanem attyafijával lovag Raoul de Monthenárral Chilon' örökössével. Ez kevéssel az előtt második hitvesse' halálával özvegyen maradt, 's a' szárnyas hír azt hordozta, hogy kezeitől haltak meg hitvesei; azért nem is neveztetett máskép, hanem irtóztatónak, mert már az ő tekintete is félelmet gerjesztett. Nagysága óriási lévén, sűrű fekete szemöldöke homlokát keresztül hasítva hajával özvefonódott. Szakalla, mellyben kevélykedett, szinte hasáig érve, egészen szeméig emelkedett. Középbén egy hosszú horgas orr húzódott, az alatt vastag ajkak 's közülök nagy idomtalan fogak kandikáltak. És így ámbármég nem igen öreg, mindazáltal még is valóságos Láz lévén erejéről 's bátorságáról, valamint tetteiről is sokat reggeltek. Ilyen termetétől nagy bátyjának Erdelinde meg ijjedve, tőle messze futni nem bátorko-

dott ugyan, hanem hogy ötet ne láthassa szemeit el-
takarva félre állott.

„Közelebb édes Leányom — így szól Amauri Er-
delindéhez — nézze az ember, be meg-nőttél, nagy
„bátyádnak csak nem szakálláig érsz. Üdvöz legyen
„előtted e' férjfiú, mert e' lesz a' te urad és a' te pa-
„rantsolód, ez az, a' kit férjednek választottam. Hála
„az Egeknek hogy ezzel ditső Monthenárok' neve
„hamvaiból feléled.”

Manfroi' halála, attyának e' beszédénél Erdelindét
jobban nem sérthette volna, az a' gondolat még is,
hogy már Manfroival öszve van kötve, nyújtott erőt
felháborodása' csendesedésére. Amauri, leányát Raoul-
lal öszveadatni e' jelen órában kívánta, ha vérsze-
rint való atyafiságok gátot nem vetett, és Romából
a' dispenzátziót meg nyerni szükségessé nem tette
volna. Ez az egy eset időt engedett, Manfroit be-
várni 's reményünket táplálni. Úgy végeztetett, hogy
én, hitvesem és Erdelinde Luceba szökjünk, a' hon-
nét az egyezés könnyebben fogna menni; különben
Amauri' bosszújának, Raoul' dühének magunkat ki-
tenni nem akartuk.

„Alkalmaztasd és szolktasd magadat Raoulhoz —
szól Amauri leányához — mert tinéktek életteket
„eggyüt kell tölteni. Ő téged engedelmességed után
„szerentséssé tesz. Hellett e' első feleségeinek szen-
„vedni, ezt mind engedetlenségek 's makatságok okoz-
„ta. Szüntelen előtted tartsd, hogy az asszonyoknak
„kötelességek az engedelmesség, a' hajlékonyság, a'
„békességes türés, hogy te, 's nagy bátyád Raoul
„de Monthenár fiaiának veszteket ki potolhatják.”

Erdelinde hallgatása, melyet e' beszédre köve-
tett, Amaurit meg nyugtatta, egyszer'smind olly meg-
határozásra bírta, hogy Erdelinde szüntelen körökben
legyen

legyen. — De ezt, irtózáván a' véres történetek' elbeszélésétől, nagybátyját se szenvedhetvén, csak nagy maga' megerőltetésével teljesíthette. Még jobban eliszonyodott, midőn a' többek között édes atya Raoulnak ezeket mondja: „Akkor köteleztél le magadhoz Ötsém Raoul legjobban, midőn a' kis vitéztől Manfroi de Lucetól megmentettél. Ez mint az árnyék szüntelen sarkamba járt, magát szolgálatomra minden kedvem ellen váltig ajánlgatta, 's utóbb azal kérkedvén, hogy életemet szabadította meg. Igen, bizony — mintha az ő élete' módja a' mienkével össze hasonlítottatnék. Ha! ha! ha! Tíz olyan pítzin Manfroidsok sem elegendők egy Amaurival, Cleesz' örökössével megmérközni? Oh ne lettem volna csak akkor sebes és nyavalyás, megmutattam volna néki, ki vagyok. De te jól befizettél neki, mert az olta se hire se hamva.” „Aligha el nem patkolt, felel Raoul; „de ime ez a' lányka nem akarja a' nélkül hartzainkat hallani, hogy el ne ájuljon; ilyen magaviseletétől szerentsém lesz ötöt elszoktatni.”

Az illy beszédeken valóban elájult Erdelindét hirtelen karomra öelve Manczihoz hartzoltam. Most esmerete meg hitvesem, a' lebetegedéshez, mellyel anya lesz, közelgetni. Ah! egy új lépés a' kétségbeeséshez! Mit tehattünk! Manfroi Raoultól megsebesítve, vagy tán megölve segítségünkre nem jöhetett. — Azomban Erdelinde magához jöven, megesküdte: eszrevehetetlenül Luceba menni 's ott férjéről tudakozódni.

Magam is erről gondolkodtam, hanem épen az éjszakán uram' sebei felszakadozván olyan rosszúl lett, hogy elhagyni teljességgel nem lehetett. A' beteg leányát kívánta maga mellé, de ez maga is hidegleléstől gyötretve atya' kérelmét megvetni kénytelen vala. —

Kevéssel azután Erdeline egy szép 's derék, attyához 's annyához méltó leánygyermekkel lebetegedett. Maga kívánta volna szerelmének e' drágazálogát szoptatni: de Manézi, tele azon örömmel, hogy a' lyánykát a' két tirannok' körmei közül ki kaphatja, le vitte a' kis lyánykát a' várbol áltadta egy dajka' gondviselésének, az alatt a' szín alatt, hogy ez egy szolgálóé, ki urának haragját rettegi.

Gyermejét látni 's férjéről tudakozódni siettette Erdeline' felgyógyultát. Hészen volt velünk, attyának egy levelet hagyva Lucéba sietni. „Előre látom — így szóll — milly tragédia lesz ha Manfroi él, „ha pedig megszűnt lenni, az Isten legyen nekem 's „szegény gyermekemnek irgalmas és kegyelmes.”

Valamennyire felgyógyulva és az ágyból felkelhetve, azon gyengén és halaványon attyához vanczorgott, a' kinek nyavalyája naponként súlyosodott. Ez igen jó néven vette leánya' megjelenését, 's megijjedvén elfogyásán 's halaványságán: „látom — ugy, mond — melly sokat szenvedtél — meg is engedek, „hogy körülöm nem valál, de most gyógyultoddal annál inkább velem maradj, minthogy Raoul nem a' „legjobb betegápoló.”

Látván édes attyának súlyos nyavalyáját, ha milly nehezére esett is, eltökéllette magában, leányi kötelességét teljesíteni 's attya' jobbulásáig a' várban maradni.

De ez naponként rosszabbul lett, annál inkább, mivel Raoul orvosságok' szertelenvaló bevételekre erőltetvén, vérét gyuladásba hozta. —

Utóbb Erdeline, ki Raoullal szüntelen attya körül lévén vett magának annyi bátorságot és erőt, megkérdezni nagybátyjától, miképen esett Luceval való összekapása. Raoul hosszú hallgatás után e' következő feleletre méltatta: „No ugyan megadtam a'

„csökkönösnek érdeme szerint. Mindennap atyádnál le-
tem, kinek erővel ajánlotta szükségtelen szolgálat-
ját, minthá nem tudta volna a' jámbor, hogy minden,
a' mi Lucéktól származik, nekünk Monthenároknak
kelletlen, a' mit maga Amauri is szempillantaton-
ként szájában rágott.”

Hallhatólag sohajtott a' szenvedő nő ezek' be-
széltekkel! végre e' szókkal: „él e' még Manfroi”?
Követte Raoulnek beszédjét. „Nem hinném - felel
Raoul — mert jó vágást ejtettem gyenge vállára;
egyéberánt vigasztalódjék kegyelmed kisasszonyom,
ha most meg nem halt is, más alkalommal minden
bizonnyal szerentsém lesz élete' vékony sonalát el-
válni.”

Azonban Amauri, minekelőtte dispensatio' hja-
nyában lyányát Raoullal párosítva nem láthatta, utolsó
óráját jelen lenni érezvén elejibe szállítván leányát 's
ötet Raoulnek ezen szavakkal ajánlotta: „Áltadom leá-
nyomat minden javaimmal egyetemben, ki ne aludjék
bennetek Monthenárok' fénnyé, 's gyermekeitek pótol-
ja ki az enyimeket, kiket elvesztettem.” „Te meg
édes leányom tiszteld Raoult mint atyádat, szeresd
mint férjedet — és ezzel vedd utolsó atyai áldaso-
mat.” Erdelinde mélyen hallgatott, mit is tchetett
ennél egyebet. Hevéssel ezután atya feladván lelkét,
a' halottak, országába vitetett.

És Erdelinde most leg szerentsétlenebb. Tiranja
nappal szüntelen mellette, éjre zárva tartotta. Az
elszökésről szegénynek még csak gondolkodni se le-
hetett, mert mi velünk épen nem értekezhetvén, csak
halaványsága 's kisirt szemei hirdették gyötrelmes
szenvedelmeit.

„De bizonyos e' benne Kegyelmed Nagybatyám —
így szállítja meg magát meggyőzve Raoult — „hogy

„Manfroi de Luce még életben van? attól tartok, hogy magáért bosszút áll Kegyelmeden.”

„Most legelőször egy jó szó tőled lyányka — felel Raoul. — Ne aggódj semmit, a' mi halad, el nem múlik. Mihelyest Manfroi, kifekszi magát, kettős viadalra hívom ki, 's fejét számodra menyasszonyi ajándékkul hozom.”

Erdelinde most el nem ájulván titkon értésemre adta, mit feleljek. Erre magamat félre húzva megjelentém Raoulnek, hogy Erdelindének vannak okai Manfroi után kérdezősködni, és igen szerentsés lenne, ha valaki Raoultól megszabadítaná. Előre tudtam, hogy az illy beszédek zivatart hoznak, mert Monthenár dühösségbe jöven fegyverével keresztül akart szúrni. Közbe vetette magát Erdelinde, 's térden állva esdeklett életemért. „Legyen úgy — felel Raoul — érzem hogy igen jó vagyok, meg hagyom életben, de nem minden feltétel nélkül. Első kívánságom ez, hogy Péter és Manczi a' várból még ma kitakarodjanak; a' második az, hogy Erdelinde haladék nélkül velem ma öszveesküdjék.”

„Mindenben engedek Hegyelmed kívánságának, — szól Erdelinde csudált elszánással — csak azt az egyet kérem ki, hogy az adjon öszve bennünket, a' kitől kereszteltettem 's confirmáltattam.”

„A' mint akarja Erdelinde, és hol lesz ez?”

„A' híd mellett lévő Kápolnában, mondja Erdelinde.

„E' nem messze van 's Erdelindének oda kell jönni velem, mivel e' várban papot látni és jönni nem akarok.”

„A' mint tetszik nagybátyámnak” — mondja Erdelinde — a' ki megegyezésének jutalmaúl azt is nyerte, hogy menyasszonynak Manczi öltöztesse fel. „De Péter, tüstént eltávozzék, mert személye előttem szen-

„vedhetetlen lévén, könnyen kedvem jönne ismét ke-
„resztül szúrni.”

Ezt nem várván magamnak kétszer mondatni,
azzal a' jelentéssel, hogy Moudon várossába húzom
magamat, elhagytam Raoult. És mivel Moudon közel
van Lucehoz, elértette Erdelinde czélzásomat.

„Ha Pokolba mész se bánom” dörgi utánnam
Raoul.

„Isten hozzád Péter — kiáltja Erdelinde — te
„meg Mantzi, Raoul' engedelmeiből felöltöztetsz.”

Gleeszben, a' mennyire lehetett, mindent jó mód'
ban hagyva, az nap estéjén már Luceba valék.

Hövetkező reggel a' kápolnai pap az egész do-
logról tudósittatva, Raoul Manczit Erdelindének szo-
bájába vezette, megparancsolván néki, jegyessét an-
nyának minden menyasszonyi ékességeibe öltöztetni,
azután magának is a' várt örökre elhagyni. — Epen
e' volt, a' mit Erdelinde óhajtott, mert Manczinak
szíve' minden titkait kijelentvén, meg kérte, hogy
Polixenáját — így neveztetett kis leánya — vigye a'
kápolnába, 's ott a' rá bizottakban hűségesen el-
járjon.

Erdelinde édes anyjának menyásshzonyi öltözeté-
vel, sok ezereket érő smukjaival ékeskedve, tündér
szépsége Raoult bámúlatos elragadtatásba helyhez-
tette. Maga Raoul is gazdagon öltözködött. Kevés-
sé megsimított szakálla pánczéjára lapulva; jobb val-
lán bal oldaláig függő arany sallangja iszonyatos,
fegyverét tartva; bival bőrből készült erős kesztyűje
szinte könyökéig huzódva; atzél sisakján rendkívül
való vörös kotsagtoll ingadozva; valóját 's szörnyü-
ségét (még jobban nevelte.

Igy elkészülve legelőször is Manczit a' várból
örökre eltávozni parantsolta, azután jobb karját Er-
delinde' balkarjába öltve, lassú lépésekkel, haladtak

le a' vár' kapujához. — Manczi Polixenával korábban oda menvén, az ajtó megé húzta magát. A' Pap segrestyéből az oltár elejibelepve fej-csóválva bámulta Erdelindét.

„Esmer e' Hegyelmed Tiszteletes Atya?” kérdi erős lélekkel Erdelinde.

„Igen is esmerem az Asszonyt.”

„Itt az Isten előtt, a' kinek Hegyelmed szolgája, „vallja meg hol látott.”?

„Vallom és bizonyítom — felel a' Lelkiatya — hogy „maga legyen Gleesz' megholt örökössének leánya „Monthenár Erdelinde, a' kit e' kápolnában épen e' „szent oltár előtt, a' hol most állok, ez előtt tizennyolcz „hónapokkal Manfroi de Luceval öszveadtam. Nem „eskethetem tehát magát másodszor senkivel is öszve, „míg özvegységéről meg nem bizonyosítatom.”

„A' mint reménylem — felel Erdelinde — még én „özvegynem vagyok, noha férjem, Lovag Raoul Mon- „thenártól, a' ki mellettem áll, nehéz és súlyos sebeket „kapott. Él e' az én férjem — vagy Raoulnak fegyve- „re alatt elesett — mind a' két esetben nagybátyám- „nak hitvesse nem lehetek 's szabadságomért kö- „nyörgök.”

Raoul Monthenár, mint a' villámtól sértett, né- mán hallgat ugyan, de szikrázó szemei, 's fegyve- réhez nyúló jobb keze, rettenetes bosszút hirdettek.

„Kend hazud — így szól a' Lelkiatyához — és „ha igaz, hogy kend ezt a' dőre leánytattyának halál- „ban gyűlölt ellenségével öszveadta, azon leszek, „hogy hivataljából Kendet le tegyék, mivel az a' há- „zasság, melly az édes atyád híre 's tudta nélkül „történik, tilalmas, törvénytelen és feloldozható.

„Nemtörvénytelen se nem feloldozható — felela' Lelkiatya — magam olvastam Gleesz' örökössének Amau-

„ri de Monthenárnak ebben való megegyeztet, a'
„mit egy barátja által mutatott be.”

„Hol vagynak a' känd bizonyságai” ? harsogja
Raoul.

„A' Templomnak két szolgaji 's ezeken kívül
„még az az asszony, a' ki akkor is jelen volt, most is
„itt van. Jöjjön känd Asszonyom közelebb szólni az
„igazság mellett.”

„Ezekon kívül még itt is van egy bizonyság,
„a' ki attyát keresi — fel szállal Erdelinde; ez az én
„leányom Manfróinak tulajdona.”

„A' te leányod” — dörgi Monthenár, 's erre
nagy indulattal ragadja ki mosolygó Polixénát Man-
ezinak öléből, erőszakos kezekkel viszi a' kápolná-
ból le a' szirtos ösvényen.

Erdelinde magán kívül rohant gyermeke' elragá-
dója után. Semmit sem használtak egész vidéket bé-
töltő sohajtási 's fűbe fába megütköző fájdalmas pa-
nasszai. Mire az éles szikla darabokon le az Orbe'
partjára jutott, már akkor leánykája tiltott pároso-
dásának édes gyümöltse az Orbe' folyójában vergő-
dött. Nem késett a' szerentsétlen édes anya lyány-
kája után a' vízbe rohanni, 's közel volt már véréhez,
midőn 'a víznek sebessége mind kettőjüket egymás-
tól elszakasztván, mind ketten az Orbéban találták
sírhokat.

Kilenczednapra mind kettőjüket a' víz azon Grot-
tába vetette, mellyben Erdelinde Manfroit férjének
's ez feleségének választotta. Az ifju Manfroi is ezen
gyászos történetről tudósítva nem sokára elvégezvén
életét meghagyása szerint Erdelindéje 's Polixéná-
jához a' Grottába temettetett.

FÁRNEK DÁVID.

R E G E.

Korvin Mátyás' Korából.

Giskra vészes hadrobajjal
Dúlta Szepes' bértzeit,
Cseh bajnoki villogatták
Döhök kifent értzeit;
Mint a' zivar úgy omlának
Mord fajzati a' halálnak
Fegyver dühös kezekbe
Zsákmány szomja keblekbe.

Már az Ország' nagyobb része
Félni kezdé hatalmát,
Már ezer gyengébb kesergé
Fenyegetett nyugalmát;
A' ditső Király' szavára
Gyül a' Nemesség Budára
Boszút lehell kardra kél
Zúg mint a' bús esti szél.

Sándor a' Gömör' Vidéke
Bajnoka is hallotta
A' jel kürtöt 's most először
Éltébe mag vallotta:
Hogy nem a' vészek' félelme,
De most viruló szerelme
Keseríti menesét
Nyögni látván kedvessét.

Mint a' tavasz nyílt ró'sája
A' dél' hevén lankadoz,
Mint az őszi dér' jöttére
A' rét' bájja hervadoz:
    Úgy e' szomorú postára
    Sándorjának hü karjára
    Lankad Eszti, vére hül,
    Ájultan melljére dül.

Lágyúlva nézi kedvessét
Szeme könybe lábbadoz,
A' Bajnoknak vitéz szíve
Dobogása akadoz;
    A' haza láng szeretete
    'S keble' szelidebb érzete
    Hívják most, majd marasztják
    Függő zavarban tartják

Ébred Eszti égi kegygyel
Pillant kedvessére fel,
A' szent ég is illy arczával
Üzi tsak a' borút el;
    Oh! te szüz keble'm' kedvesse
    Éltem választott jegyesse
    Távoztod a' sírba vér,
    Ne, ne hagy el Eszti kér!!!

De szent a' Honny hívó szava
Előtte a' Bajnoknak,
Reserveit fojtva készül
Rohanni a' bajoknak
    Hazámnak vérrel áldozok,
    Néked béke ágat hozok
    Oh! haza, Oh! szerelem
    Osztozzatok keblemen.

Szóll, 's száz tüzes bútsu tsókat
Tűz Esztije' ajkára ,
Vérző kebellet szökik fel
Vér-tajtékhó lovára ;
Tűnik a' mén mint a' szarvas ,
Nyomain szibrázik a' vas
A' Vitéznek könnye hull
Heble bosszú lángra gyúl —

Oh! végzés te szűk pályánknak
Barátja, majd ellene
Ez egyé forrt két szíveknek
Irgalmaznod kellene,
De nem eltéped te őket
A' tsak egymásért verőket ;
Tudd meg, hogy így kettő vész
Esztí élni szűnni kész.

Esztí súlyos kínainak
Terhe alatt ingadoz ,
Hó keblébe lélekzete
Hol sebes, hol akadoz ,
Mint az anya — vesztett árva
Hegyen völgyön sírva járva ,
Könnye hull, mennyre tekint
Nem bírván a' gyilkos kint.

Megnyíltak már Sándor előtt
Mátyás' vára' ajtái ,
Bajnok melljekhez szorítják
A' hősök vas karjai :
Isten hozott bús Leventá ,
Látjuk előtted is szent a'
Haza' nyugta , vígan légy ,
Holnap velünk ölni mégy.

Borúl az ég, bús lepellel
Vonnja be a' berkeket
Álom karjain ringatja
A' törődött testeket;
Hej! de neki Esztijének
Árván hagyott kedvességének
Sorsán folynak könnyei
Nem hunynak le szemei,

Harsog a' kürt a' viradtal
Zúg a' tábor gyűl a' nép
Esmeretes Zászlójinál
Kiki a' helyére lép:
Mint az éjet fátyolai,
Mint a' várat vss falai,
Úgy veszik körbe Korvint
'S e' hős győző hevet hint,

A' had' fija' mozdultára
Nyomban megy a' hős sereg,
A' setét éjet képez i
Panczéljok és fegyverek,
Mátyás felséges homlokán
Borostyánózott sisakán
Lenge már száz diadal
Zenge a' győzelmi dal.

Kékelnek már a' távolyban
Szepes' aggott hegyei,
Csillag sorok-kint fénylenek
A' Lántsak' fennt hegyei:
Mint villám hozó fellegek
A' Legén fen setétlenek;
Úgy borong a' két tábor
A' düh, 's a' vér szomszja forr.

Pattan a' húr, zúg a' lántsa,
Sújt a' buzgány, öl a' kar,
Számталant a' harc, robajja
Örök homályba takar;
Ömlik a' nyíl, mint a' zápor
Felleggé verődik a' por,
Hangzik a' halál' szava,
Dúl öldöklő angyala.

Mint a' rémes éj' királlya
Vérbe úszva elő ront
Sándor, emésztő karjával
Ezreket a' földre ont;
Mint a' düh lepte oroszán
Mint rengetegen az orkán
Szaggatja a' rendeket,
Öli a' vitézeket.

Oh! végzés te szűk pályáinknak
Barátja, majd ellene
Ez egyé forrt két szíveknek
Irgalmaznod kellene,
De nem, eltéped te őket
A' csak egymásért verőket
Tudd meg, hogy így kettő rész
Eszti bélni szűnni kész.

Jön az éjféli halaványan
Tűnnek a' tornyok belé
Az órá' tompa zúgása
Hangozza a' jelt felé,
Eszti teendes magányára
Bíbor lepte ágy falára
Rá lebeg egy égi fény
Szelid mint a' szent remény.

Ö most is tűr, kínáinak
Terhek alatt ingadoz
E' légi rém látására
Lélekzete akadoz,
Rettentik eltűnt álmai
Sándorjának vég szavai
Féltet 's reményt lengenek
Felé a' szűz kebelnek

Lyánka! kit gyémánt szemeid
Eltembe el rablottak,
Kit szűz kebled 's hó karjaid
Ró'sa lántzba tartottak.
Most az égi vidékeken
Örök virányos tereken
Lengek a' szent ázonyakkal
Hymnust zengve azokkal.

A' végezés' idegéből
Egy nyíl zúgva jött, 's repült
Méreg futotta szigonnyán
A' halál jég gyilka ült,
Tsak érted verő szívemet
Át szegezé hű keblemat
Meghalva újra kezdék
Élni, honnyom lett az ég.

Imádd az ég rendelését
Heblem érted lángola,
Angyali tiszta erköltsöd
Örökre el bájola :
Hazámért omla ki vërem
Szent borostyán pálya-bérem,
Isten hozzád Eszti már
Híved rád a' menyben vár.

Mint az esti lant' húrjai
Olly báj futá szavait,
Végső erővel tárá ki
Felé a' szüz karjait:

Ah! utálom napjaimat
Nem birom el kínaimat,
Nem kell élet nem kell már,
Hivem rám a' menyben vár.

Az enyészet' vég szelleme
Leng sebes szárnyán felé,
Az éj' ura örök álmat
Lehell megszánván belé;
Igy az eltiport viola
Az ég szendergő Angyala,
Igy hervad, így nyugszik el,
Lelke menybe tűnik fel.

Sz. I. M.

M E L Í T Á H O Z.

Szeretlek, 's nem szabad meg-vallanom,
Csak a' szem szóllhat lángja hü hevével,
'S a' mellj fohászi' kínos lengzetével,
Mint kell kinkéjbe küszdve, lángzanom.
Téged karolni csak, sohajtanom,
Tilt a' sors a' kemény irigy' kezével,
Éltem' nem oszthatom szebb felével,
'S csak nagy búmat nem vétek hangzanom.
Legyőzni vágnám keblem' háborúját,
'S fegyverre nem talállok ellenem,
Előlni kell'ne torló lángimat,
A' szélre bízni hiú vágyimat;
De ah! érzem Te vagy, Te, mind énem,
'S melly Isten nyújtja a' kindij' kosszorúját?

BÚCSÚ MELÍTÁTÓL.

Itt az óra, lyánka! menni kell,
Itt tanú nem kémlel minket,
Nyújtsd kezed' 's árczod' csók kelyhivel,
Sírni jöjj együtt könnyinket.

Fennen hullamzik szép kebele
Könnyes szemmel hul melljemre,
Süllyedezni látszatom vele,
'S a' világ borúl szívemre.

A' hang elhal siró ajkain,
A' virúlo csók ellebben,
Fürtje foly le bájos karjain,
Ah! — nem láttam ékesebben.

'S im az annya lépe bé közzénk, —
'S még nem váltánk czókjainkat,
Látta, melly buzgón ölelkezénk,
És mosolygta lángjainkat.

Fojtni kelle dúló lángomat
Udvaris lön, 's hült érzelmem,
Es ohajtva várt zálogomat
Nem nyerendi hü kérelmem. —

Most már többé nem ölelhetem,
Ah! kezemet se szorítja,
Hitem' bérét meg nem nyerhetem,
Búcsúm' csók nem boldogítja.

Ah nem festhetem már kínjaim'
Hönnyek gyűlnek bús hangimba;
Csókszomjútól éjnek ajkain
Elmerülök bánatimba.

Ri illy bút nem tud sejdíteni,
Ne nevesse hű lángzásom',
Elválásnál fogja érzeni,
Hogy nem játék sohajtásom.

A' FOGOLY DALOSOK.

Lyánka, nézd, madarkád' szárnyai
Búsan csüggnék rejtekében;
Halld, mi búsan hangznak daljai,
Rabságának érzetében.

Künn a' menny' szabad tág ürében,
'S erdő éjben szebben zengne;
Társinak vidámabb körében,
Zöldes ágon ülve lengne,

Én is zengem szende daljaim',
De csak bút és kint hangoznak;
Mind zavartak dalforrásaim
Már víg hangokat nem hoznak

Lyánka old meg, old bilincseim'
Hadj szabad szárnyomra kelni,
O! ne tiltsd merészebb röpteim',
És dalom kéjt fog lehelni.

Néhány zengő vígan énekelt
A' szabad hajnal' tűzében, —
'S rejtekébe' kinhalálra lelt
Szívfojtó keservében.

BÁNASY.

MAGYAR JÁTÉKSZÍN.

Ezen szempillantásban tudósíttatunk Jász - Berényből, hogy ott a' Nomes Jász Szépek és Ifjak által Nemzeti Theatrum állíttatott fel. Erről majd bővebben.

Thaisz.

A' SZENT-GOTHARDI HEGYHOROG.

G y e r m e k e i m h e z .

(Mutatvány Devonshire Angoly Herczegné Munkáiból.) *)

Szép tájak, hol arany kalász három ízben 1)
Díszlik, 's a' lágy zephyr tenyészt a' mezőben,
Hol a' természet, mív, ember, és Isten ád
Bőséget, gyöngy Olaszország, Isten hozzád!

Elhagylak, jó nénem; szellők, védjétek őt; 2)
Hozz fris zephyr neki szárnyaidon erőt;
Mérsékel, hideg tél, zuzmorád' miatta,
'S engedjen fel jeged lábának alatta.

Idvezlég, vitéz Schweitz, 's ti pompás hegytetők, 3)
Szörnyű meredektek szemet kecsegtetők!
Kebelébe hív honnyom, és noha bájol, de
E' szabad 's gyors népet húsan hagyom ide!

---

*) Ezen Poéma 23 Jegyzéseivel együtt illy czímű kiadás után fordíttatott: *Passage du Saint-Gothard, Poème par Mme la Duchesse le Devonshire, traduit de l' Anglais par Jaques Delille.*

1) Augustus hónapban, 1793ban hagytuk Olaszországot el, és Schweitzba mentünk St.-Gothard' hegyén át. Lombardiának mezei már a' harmadik aratással bízatták a' mívest.

2) Lady Spencert és Lady Bessboroughot a' Luccai ferdőben hagytuk oda, és mi a' telet Nápolyban tettük fel magunkban tölteni.

3) A' különbség Schweitz és Mailandság között igen szembe-tűnő volt előttünk. Ezt egy zsvány banda zavarta, melly bennünket is rémített, és szemfülesekévé tett. Hanem a' mint Schweitznak hegyeire értünk, minden fészkelődés nélkül és tökéletes bátorságban folytattuk utunkat. Halállal büntetik ott a' zsványt, hanem igen ritkán, mert Lausannában tizenöt esztendő alatt azt csak egyszer látták.

Itt Tesino, mellynek sziklára szikláról 4)
Ugráló vizei zuhanva magosról
Futnak Eridanba, 's az echót lázzasztva
Viszik habjaiknak adóját morogva.

E' hegyek' vad fajja, a' néma majrokat.
Látja partjain, és a' kövér juhokat,
A' kopár 's borzasztó homlokú szirteket;
Fenyvek verik lábok', 's fejek az egetet.

Egy hegykörben lévő, és mint a' világ olly
Vén, és maga vizét ivó boldog szugoly
Nyujt csendes enyhelyet, és ottan bájola
Meg engem egyszerre vadon, víz és szikla.

Megyek: e' szép tájtól halkkal távozom el;
Haladok a' forgó ösvényen békével:
Egyszerre hegy hegyre égnek emelődik,
'S a' pompás St.-Gothard szemembe lökődik. 5)

---

4) 9ben a' lago Maggiorén, Sestóhoz, oda, hol Tesino ezen tóból ered, fekvő kis városhoz evezünk. A' mi leginkább magára vonta ezen két napi hajózásunk alatt figyelmünket, Borromeus Károlynak 100 lábnyra emelkedő szobra volt. A' fölséges Borroméi szigetek és a' városokkal és erdőkkel hímezett, és távulról a' havasok' köre által koszorúzott tópartok is bámultattak bennünket.

10ben Magadinóba, a' Schweitztól függő havasokon inneni három bírságnak (bailliage) egyikébe övedzünk; és egészségtelenebb lévén a' levegő, mintsem hogy ottan akartuk volna tölteni az éjjel, lovakért küldöttünk, mellyek Bellinzonba, egy hegyekkel körülvett és a' tizenhárom cantonhoz tartozó Switzi, Unterwaldi és Uri kormány alatt lévő gyönyörű városba vittek el bennünket. Minekutánna szekereinket darabokra szétszedtük, innen 12ben estve a' hegynek indultunk, és a' többnyire Tesino' folyását követő uton hágtuk meg azt lépcsőnként. Ezen folyó St.-Gothard' hegye mellett veszi eredetét, és Pavia mellett a' Póval egyesül.

5) St.-Gothard' hegye számos igen magosra emelkedett

A' vakmerő utak a' természetet itt
Megtörték; egy hosszú övű nyúlánk gránit 6)
Még által az örök zuzmorán kigyózva,
'S a' győzött szikla nyög alattam lapulva.

Nincs bokor, sem pedig embernym itt sehol,
Egykét vad növény virít még is néhol; 7)
'S az utas kedvelte irgalmas hajlékban 8)
Lévő szállás lát csak lakót a' vadonban.

---

hegyek közül bukkanik ki. Némelly utazók 17,600
lábnyinak mondták a' tenger' síkjához vett függő
magosságát; hanem Pfyffer Generális, ki Lucern körül
fekvő Schweitz' részének híres leírását adta ki, a' közép
tengerhez képest csak 9,075 lábnyinak tartja. Ama'
hegysornak, melyet a' régiek Adulának hívtak, és
melly a' Rhétiai havasokat a' Pénusiaktól választá el,
közepét teszi az. Lejtőjére nézve alacsonyabbnak lát-
szik lenni a' nagy St.-Bernard' hegyénél,

- 6) Ramond, Coznak kiadója ezen utat a' hegyekre vetett
granit kötőnek nevezi. (l' apelle un ruban de granit
jeté sur la montagne.) Ez a' szörnyű munka egy közel
tizenöt lábnyi szélességű, gránittal kirakott és a' leg-
makacsabb részéig tartó út. Néhol a' meredek' oldalán
függ az, amott pedig a' szirtnek, mely sehol sem
ereszt senkit át, szívébe van vésve, hol magos és
szikláról sziklára könnyed menetelű hidakat ábrázol.
- 7) Mihelyt átesik Ariolon és az utánna lévő fenyesen az
ember, semmiféle növényt sem lát diszteni továbbá,
nehány kórót itt ott és a' sziklák' hasadékaiban zöldellő
hangafát kivéven. Látni volt azonban még egy igen
kellemes illatú vad virágot is, melyet magam szed-
tem, és Achillea millefolium-nak neveztek;
vezetőink azt Mutterino-nak hívták. Más virágot
is találtunk, melynek nevét azonban nem lehetett
megtudnom.
- 8) A' hegytetőn egy kis klastrom van, melyben két szer-
zetes lakik, kiknek kötelességek az ezen uton járó
szegény vándorokat befogadni és táplálni. Pater Lo-
renzo húsz észtendeig lakta e' klastromot; jó érzésű
és kegyességgel teljes embert láttunk benne. Derék

A' borzadás néha itt bájló lehet,
A' plánta szagos, és az ember könnyezhet;
'S a' szánakodó tűz által mindég eltelt
Jószív sok lelket az Istenhez felemelt.

E' jó remete részt ad nekünk szállásban,
Egyszerű étkekben, gyümölcsben és sajtban;
Festi veszedelmünk', 's azt is, mint borítja
A' meglepett utast a' lavína' súlja.

A' fagyvette vándor megy utját folytatva
Hol kereszt van az elvesztetteknek állítva; 9)
Lassan ballag, 's fél, a' barna zuzmorának 10)
Szörnyű halmai hogy rá ne boruljanak.

E' vadonokban még is néha szemlélni
A' természetet dús ékeit felfedni;
Festi az érzeket, és olly kristályt formál, 11)
Melly színre gyémánttal 's rubínnal szembe áll.

---

tehen csordájok van, és igen különös ízű sajtot készítenek. A' hegytetőn lévő öt tó hallal tartja őket. A' Capucinus szerzethez és a' Majlandi conventhez tartoznak.

- 9) Midőn valamelly szerencsétlen elveszti a' ráomló hóhalom által életét, kereszt állítatik fel a' veszedelem' helyén.
- 10) Minden kereskedő, a' ki csak Schweitzből Olaszországba megy, e' hegyen költözködik által. Gyakorta negyven megterhelt öszvérből álló karavánban utaznak. Azon esetek, hogy néha a' hóhalommal kősziklák is csúsznak le, olly rettentőkké tették a' lavínákat, hogy az utasok legnemább csendet tartanak, netalán a' levegő rezgésétől megindult hóhalmok ott temessék őket. A' St.-Gothardon átmenő útnak bátorságos voltát az évenként elékelő kereskedés tartja fen.
- 11) Nem találni hegyet, melly több, vagy legalább szebb ásványokat teremne. Pater Pini a' Majlandi cabinétnek első mineralogusa ismertette meg ezen elrejtett kincseket. Az adularia nagyon szép neme a' feld-spáth-

Millyen pompás látvány! öt tónak egyszerre
 Mulogatja innen magát csendes tükre; 12)
 'S kebléből kikelvén vizei homnyoknak,
 A' sziklákon ezer új folyót ugratnak.

Itt a' Reusz partmosó kedvese Rajnának 13)
 Nekitűzi árját szirtes oldalának;
 'S mindég hánkolódva csavargós ágyában
 Siet férje felé sebes lódultában.

Csendes helyet ezen robaj közt lelek e?
 Végetlen a' zavar 's védetlen a' béke.
 Egy síkság e' zúgó chaosznak felette
 Végre védhelyt adott 's nyugtomat ígerte. 14)

Ott a' nyájak 's virány által környékezett
 Elcsendesült hóviz kedvesebb morgást tett;
 'S a' szomszéd sziklákról lógó havak ellen
 E' menedéket a' fák védik szüntelen.

nak, és nevét a' hegynek, a' mellyben találtatik, régi
 nevezetétől veszi. Találni ott két schoerlt, vagy
 sappart, a'mint azt az ifjabbik Saussure nevezi. Akad-
 nak ott nagy különösségű foszlánk és phosphoros már-
 ványra is. Minthogy Dolomieu Úr találta fel, Do-
 lomitnek neveztetik.

- 12) A' Rajna' Rhodanus, Aar, Tesino és Reusz folyók
 minnyáján St.-Gothard hegyeiből erednek.
- 13) Reusz Aarral a' Lucerni tónak háta megett egyesül
 egymással, és vele együtt szakad a' Rajnába.
- 14) Urseren völgyét temékenysége, zöld színe, és a' rajta
 átmenő Reisz vizének csendes volta teszi nevezetessé.
 Számos marhát tart, és két kis városa van. Egyéb-
 ként tele kellenék élőfákkal lennie; hanem a' lakosok
 azt hiszik, hogy erdeiket egy bűvös ember rontotta
 meg. Nincs is egy erdejeknél több, melly is a' vá-
 roshoz tartozik, azt a' lavínák ellen védelmezi. Mint
 valami palládium, olly becsben vagyon az, és úgy
 mondják, hogy halálnak fia, a' ki csak egy fát is le-
 merészel vágni. A' legelők' zöldje, 's a' csendes le-

Gyönyörű völgy, hol a' néma magány reked,
Ah! engedd használnom kellemes rejteked';
Az éltet fested, hol az ember szert tesz a'
Tartós gond között egy kedves pillantatra.

Vad szépségben kevély sziklák közt ballagunk, 15)
És a'mint a' szoros horogról lehágunk,
Egy híd fogad minket; 's a' soká csurogva
Szívárgó víz megy most alattunk morogva.

A' barna sziklák közt 's árnyas boltok alatt
Az iszonyú horog szemünkbe akadt;
'S a' szörnyem' nagyító sebes olvadásnak
Ugráló habjai mellém is csapdosnak.

Egy kedvesh jelenet mosolyog rám végre;
Közelít hozzám a' hegy' moha egyszerre;
A' fenyves előttem zöld színbe öltözik,
És a' hősi Altorf szemünkbe ütközik. 16)

végő, mely a' völgyben mindenhol uralkodik, a'
körülálló szirtekkel és meredekségekkel gyönyörű
ellenállásban van.

- 15) Két út vezet ezen bájos kis völgybe. Az egyik St.-Gothard hegyének zötyögős lejtője, a' másik néhány verstnyi hosszúságú Schweitz felé álló szirtoldalba vágott horog. Az ezen szorosságból kívánczorgó utas azonnal ama' nevezetes ördög' hidján terem, és lába alatt látja Reusz' vizét zuhanva omlani. Az ördög' hidja amaz öt hidnak egyike, melyek miatt olly nevezetes lesz ezen utazás. Azért hívják azt így a' lakosok, mert nem tudják elhinni, hogy emberi munka lenne az. Több hidnak is illy nevet adtak Schweitzban. Azt tartják, hogy ezt az egész olly igen különös utat a' Schweitzi katonaság az 1313dik esztendőbeli zendülés után, mely szabadságokat észközlé, csinálta. Meglehet, hogy azért fogta a' kormányzék őket e' munkára, hogy a' rendetlenségnek és kirúgásnak gátat vessen.
- 16) A' Schweitzi Líga alatt ismeretes támadás a' Svitzli kis cantonban kezdődött: hanem a' fő dolgok Altorfön, Uri canton' fővárosában mentek véghez. Eredetiképen

Mintha még is látnám e' bájos scénákat , 17)

És az aklaikba futni a' nyájakat ;

'S a' mezei sípna'k 's a' szelíd éneknek

Hangjai fülemben még most is zenegnek.

Lucern , millyen kedves nekem tavad' partja ! 18)

Majd a' fák 's a' vadon sziklák között tartja

Az rejtve vizeit ; majd pedig szabadban

Csillogtatja tükrét egész nagyságában.

Idvezlégy oh nemes Chapell ! 's te hires hely , 19)

Hol a' rettentő és biztató szavú Tell

Két nyilat reppentett , 's győztös karral ejté

A' tyránt a' földhöz , 's gyermekét megmenté.

Schweitzot Helvétia'nak nevezik; midőn pedig a' Romai Birodalomhoz volt kapcsolva , Salicai Conrád alatt felső Német országnak hivatott ; és az 1313diki támadás után a' Svitzi kis cantontól , szabadsága' bölcsőjé-
től Schweitznak neveztetett.

- 17) Az itt rajzolt szerencsés kép nekem mód nélkül megtetszett. Nem St.-Gothard' hegye nyújtotta azt nekem, hanem Bernának hegyei. Ott láttam egy csorda kecskét estve Interlachen városkájának piaczára érkezni. Azonnal a' házakhoz , a' mellyekhez tartóztak , bálagtak azok , és az elejbe'k szaladó gyermekek körülötte'k forgolódván jó kedvvel enyeglegtek ezen játszó társaikkal. A' r a n d e s v a c h e s , mellyet a' Svaitzi pásztorok éneklenek , egy igen egyszerű melodia , melly ama' kiáltással , mellyre ezen állatok öszvesereglenek , van egybekötve.
- 18) A' Lucerni tó négy canton tavának is neveztetik. Külömbféle kecskeire és szépségére nézve egyik Schweitzi tónak sem enged. Midőn Altorf alatt hajóra ülsz , keskenynek , hanem képekkel teljesnek látod azt ; ama' kösziklák fedik el , mellyek Urit és Untervaldot környékezik. Midőn kiérsz legszűkebb részéből , temérdek síkság bukkanik elejbed , mellynek jobbról Svaitz , balról Untervald szomszédja ; előtted pedig Luceru áll és a' távullévő hegyek.
- 19) Albert Császárnak nagyra vágyása azt hozta magával

Schweitzot, hogy az kisebb gyermekei közül egyikének jussa legyen, elfoglalni. Boldogult is lassanként nagyobb részének meghódításában, és különös kifogások mellett tisztviselőket a'vagy kormányozókat küldött oda, kik azonban a' boldogtalan népen hallatlan kegyetlenséget és igazságtalanságot követtek el. Ezen tyránoknak leggonoszabbika Geislernek nevezetett. Ragadozó és vérszopó ember volt ő; Uriban lévő kastélya a' fosztásnak és zaklatásnak minduntalani scénáit nyújtotta. A' csigázás már eltűrhetetlen lett, és nem csak hogy morgott a' nép, hanem minden új megbántódás zendülést is támasztott. Végtere, 1307ben, hogy Geisler hatalmát megmutassa és hiúságát kielégítse, az Altorfi piaczon egy póznára tette ki kalapját, és megparancsolta, hogy e' szarka fészek előtt minden általkelő köszönjön. Tell Wilhelm ezt tenni nem akarta. Tehát hogy kielégítse boszúját a' tyrán, Tellnek legkisebbik fiát a' piacra vitette, egy karóhoz köttette, s egy almát tétetett fejére, azon parancsolt mellett, hogy azt attyának kelletik onnan egy nyíllal lelőni. Szerencsésen czélozott Tell. Kérdezte azonban a' tyrán által, hogy minek rejtett ruhája alá még egy másik nyilat, így felelt: az számodra vala ott, ha fiamat találtam volna el. Azonnal megfogatta Tellt a' dühös kormányozó, és békókból ladikba vettette, mellyben is magának kellett a' rabnak ötet kastélyjába a' tónak másik partjára átvinni. Egy kegyetlen zivatar, a' millyenek a' Schweitzi tavakon gyakran uralkodnak, támad egyszeriben. Szükség volt ezen veszedelemben a' fogolynak, mint tökéletes hajónak tapasztaltságára bizni magát, és leoldotta vasait. Tell ötet egy sor kösziklához vitte, és kiugorván a' ladikból, megmarkolja dárdáját, és felnyársolja a' tyránt. Így tartotta fen a' maga boldogságát és Schweitzét. Kápolna építetett ezen történetnek a' helyén; az erdőség románosan rejtí az, és falait Tellnek festett történeti ékítik. Minden személy a' neki illő ruházathoz van ott eléállítva.

A' kiadónak Jegyzése. Tell Wilhelmnek ezen története, mellynek nagy hasonlatossága van a' goth katonáival, több történetírók által kétségbe hozatik. Mái nap magok a' Schweitziak is mesének tartják azt. Hanem azért, hogy ez megszűnt a' históriához tartozni, soha sem szűnik meg a' poéták' birtoka ma-

Lásd a' tulsó parton a' sűrű arnyban ott 20)

A' másik emléket: ottan fegyvert fogott

Három hős, 's elszánva magát áldozott vért

A' bátor nemzetnek szép szabadságáért.

---

radni; mire nézve Devonshire Aszszonynak szabad volt azt mint valami csoda történetet éléhozni. Azonban hogy nem hisznek a' Schweitziak Tell Wilhelmnek almájában többé, azzal sem okosabbak sem jobbak nem lettek, és talán kívánni kellenék, hogy mái nap is hinnének benne.

- 20) Tell' kápolnájának általellenében, a' magos és fákkal takart vízparton, Uri' tulsó oldalán, az erdő' közepén, egy másik kis kápolna mutatja magát. Itt szoktak a' szabadság' baráti titkon öszvegyülni, minekelőtte Tellnek bátorsága és Geisler' halála könnyebített volna igyekezeteken. Három főemberek voltak nekik: Melchtal Henrik, Fürst Walter, és Staubachi Werner. Melchtalnak atyját, Unterwaldi vén parasztot, midőn szántással foglalatoskodék, Geislernek emberei piszkolták. Azt mondták ezen ama' mesternek derék tanítványi, hogy az olly nyomorékot, mint ő, az ökrök helyett kellenék befogni. A' fia mentette atyját és ökreit; hanem saját éltét szökéssel menté meg. Lefülették ők az öreget azonnal, és mivel nem akarta kinyilatkoztatni fiának rejtekét, kívájták szemeit. Az ifjú Henrik egy Fürst Walter nevezetű Uriba való nemes embernél vonta meg magát. Staubachi Werner Switzi cantonbeli nemes ember, mivel a' vérszopó magával is ingerkedett, szinte egyetértvén velek, magát a' kápolnabeli gyülekezethez csatolta.— Ezen három embernek és a' három cantonnak bátor és állhatatos erőlködése által jött a' Császárnak minden tisztje fogságba. Hanem ama' figyelemre méltó emberséggel voltak ezen alkalommal a' Schweitziak, hogy a' nélkül üzték ki őket az országból, hogy vagy személyekben vagy birtokaikban valami sérelmet okoztak volna. A' nevezetes Morgarteni győzelem 1315-ben, hol a' csekély számú Schweitziak, hegyeik' használtánál fogva verték meg, Leopold, Albert fia alatt, a' Császár' hadát, tette ezen három cantont szabaddá. Fölséges törvényeket szabtak ők, és egymásnak barátságot és védelmet fogadtak; és a' tizenhárom canton

De nem ollyért, mellyet hiú fény kecsgetet,
 Melly vérszopó és rablánczokat zörögget;
 Jussait ennek a' közboldogság teszi,
 Az észt védnek és a' törvényt örnek veszi.

Megyünk: a' mívelés rámutat egyszerre
 A' mesterség által dajkált természetre,
 A' hasznos munkának kedves gyümölcseire,
 És a' jámbor népnek őszinteségére. 21)

Isten hozzád, hős Schweitz! hol a' havasoknak
 Örök zuzmorája annyok a' folyóknak, 22)
 Hol a' döbbszent vándor virágot 's jeget lel,
 Hegyedben természet 's völgyedben mív lehel. 23)

egymás után, hanem három különböző időszakban egyesült egymással, és a' Schweitzi Lígát formálta.

- 21) Az egyszerű magaviselet és a' természetes vidámság még is uralkodik Schweitznak legnagyobb részében, (*) és többet ér a' más nemzeteknél szokásban lévő gyakor látogatásoknál. Meg kell vallani, hogy lehetetlen a' mulatságaikba való keveredés által boldogságokban részt nem venni, a' nélkül, hogy valaki az egyéb tartományokban szokásba vett pazarlásról gondolkodnék.
- 22) Meglehet, hogy a' jégarmadák a' hónap oly halmából erednek, mellyeket a' nyári nap csak annyira olvaszt fel, hogy folyóikat eltartják, a' nélkül, hogy az ezen helyeken jéggé vált eredeti rakás megkissébednék. Változnak azonban formáik, mellyek néha fölségesek, és majd hullámot, majd boltozatot, majd romladékot ábrázolnak. A' napsugárok mindenféle szívárványos színeket adnak nekik. En a' Grindewaldi jégalmot Augustus hónapban tekintetem meg; egyik kezemmel jeget tapintottam, a' másikkal epret szedtem, melly alatta tenyészett.
- 23) Nevezetes számmal találtnak Schweizban a' tudós világhoz tartozó személyek: Genévában Saussure Úr, a' ki legelőször meg merte hágni, és vizsgálni a'

(*) Ez 1793dik esztendőről szól.

Az utazó dicső hérczeiden állva
Látja gyakran sikod' szépségét bájolv,
Tarka réteidet 's hegyeid' horgadtát,
'S minden tekintetben a' szívnek megnyugtát.

És ti gyengéd lelkem' tárgyai, magzatim,
Kedvesen fogjátok hallani szózatim!
Édes lesz örömben osztoznom veletek;
Ah! jövök hát látni hazámat 's titeket.

SZEDER FÁBIÁN.

EPISZTOLA FÁRNER DÁVIDHOZ JÉNÁBÓL KIS PÉTZRE.

Vettem Levelednek régen várt sorait
'S ha! mint éledt lelkem újra fel azokon
A' komor bánaton 's nyögő panaszokon
Fájt szívem, — sóhajtvá rejté bánatait.

Néked is viritott hat Ámor' viránnya
Te is nektárt szívtál rósás asztalánál,
Óh! nékem tavaszom' piros hajnalánál
Cithere ró'sájit már régolta hánnya.

Ereztem mit tegyen szeretni 's epedni,
Mit tegyen egy kedves' keblére ledülni; —
A' szép alkonyaton kénybe elmerülni,
'S a' sorsnak csapását onnét kinevetni.

Mont-blanc' tetejét; Germany Aszszony, az ő leánya, kinek írásai gyakorta Ariostónak vidámságira és képzetire emlékeztetnek, és a' ki leginkább a' botaniában híressé tette magát; Hubert Úr, a' természetvizsgáló; Senebier Úr 's a' t. Constant Úr, Laurának szerzője; Montolieu Aszszony Caroline de Lichtfield nevezetű munkának szerzője 's a' t.

Ha! de édes nektár helyett gyakran ada
Ám ez az Istenség keserűt is innom:
Egész éjjelenként kellett küzdnöm vinom,
'S arczom' piros színe általa hervada.

De hadgyán! tsókolom oltára' 'sámolyát
Még is ez feslette ki emberiségem'
Ez által nemesült meg érzékenységem,
Melly sok komor órát de több örömet ad.

Ez által betsülöm az emberi szívet
Ezt a' zivatarok' örvényes tengerét,
Melly kényén hirtzolja nemem' sok ezerét, —
Ez által betsülöm ez isteni mivet.

'S ha a' szép esteken ott vagyok a' hol az
Édes öröm ezre vígan 's mosolygva int,
'S Lillim rám mint a' nap szerelemmel tekint,
Ekor nyilik nekem amaranthi tavasz.

Szedj tehát Barátom Te is Czipriának
Tempéjén feselő gyenge virágokat; —
Használd — oh használd a' lefolyó napokat:
Tavaszt az Istenek csak egyyet adának.

Mint a' gondolatok' kizuduló árja,
Olly gyorsan sietnek elszállni ideink, —
Mint álmok úgy tűnnek vélek örömeink;
'S nem soká az ifjút a' komor ősz zárja.

Míg Zephyrek 's Amorettek játsznak velünk,
Míg forró képzetink tündér vára nyilik,
Míg ölelnek Ró'sák, míg ölelnek Lillik,
Boldogul csak addig — oh csak addig élünk.

Míg bor van 's szerelem lantol, a' poéta
Ott is terem, a' hol minden aszott 's Kopár,
Ideál éltének fel más világot tár
'S lészen a' jövődő titkáról Próféta.

Helikonon szedtél Te is virágokat —
Apoll Tégedet is papjává szentele,
Mikor szomjus Lelked oltárához kele,
A' hol a' kilencz szűz lantola dalokat.

Énekelj hát a' lant elhaló hangjain,
Elszenderednek a' bánat' vad fattyai,
Ki tárt karral jönnek a' Hórak' nyájjai
Ringatni lelkedet Amarant' tájain.

Almodj, teremts ott-is, a' hol nints valóság,
Hivd vissza az elmúlt elsápadt képeit, —
Éld benne az aranykornak szép éveit —
Így nem fog ki rajtok soha mulandóság.

Ez tisztí, Barátom, ez a' Poetának,
Él ő bár földi terh nyomja is vállait,
Meghalladja a' zöld völgyek' bús tájait
'S gondolati magasbb vidékre szállának.

'S mikor a' föld' bábon kapkodó gyermeki
A' föld' színén tsusznak porba viaskodva,
A' múltó szerentsén sirva panaszkodva
A' mennyei Sphaerák' hangja zeneg neki.

Igy gondol Barátod az élet' módjáról,
Igy éli ő napi lehanyatló sorát:
Dalol 's szeret — rád is köszönti poharát
'S így szállit a' Német Tempe' viránnyaról.

Mit siratsz békétlen? hisz' szerettél — éltél —
Leszedted a' hajnalfeselő rósájit,
Megtsaltad százhusz nap' repülő orájit —
Oh ezen számsora magos Egekre kél!

Mi itt a' boldogság? Tsak álom 's képzelet —
Teljesedhetetlen csalfa — hiu remény. —
Egy felhevílt Főtől származott szülemény,
Melly bujkálva lebeg futó napink felett.

Mi itt a' boldogság tsak egy két órának
Mive — egy jobb világból leesett szikra,
Melly hamar elalszik bár a' legjobbikra
Szállt is a' föld gözi rá veszélyt hozának.

Forgó viszontagság játszadozik velünk:
Ne busúlj feljöhet még tiszta napfényed;
Szívem mondja teljesedik szép reményed,
Majd a' szép hajnalon vígan énekelünk.

Addig is szárogasd omoló könnyedet
'S áld a' barátságnak édes örömeit,
Hidd el megenyhülnek bús szenvedéseid,
Ha keblébe bátran kiöntöd szívedet.

Isten hozzád a' szép estek' lágy szelleti
A' tsillagos Égnek tsendesült honnyában,
Ezt sugják füledbe tájod' alkonyában
Kis, érző Fárnekját forróan szereti.

KIS JÓSEF.

T. T. EDVI ILLÉS PÁL ÚRHOZ, MIDŐN
N. NÉMET TERÉZA HISASZSZONNYAL
1826. OKTOBER' 31-kén ÖSZSZERELT,
HOLÉCZY MIHÁLY.

Mint midőn a' vad Libyára unván
Küprisz, a' szentelt ligetü Eryxre
Viszszatér; a' nép örömében örjög,
'S zengi szerelmét:

Ugy te, a' tegzes Lyrazengetőnek
Híve! csattogtassd kezedet, szerelmes
Dalban olvadj el Siculok' hevével,
'S áldd Hymenæuszt.

Látta hogy gyötrödsz mikor a' nap ébred,
Könnyezel hunytán, 's keseregni tőled
Megtanúlt a' bús Bakony, ága sóhajt,
Csermelye nyögdel.

Látta szívedről, hogy Erosz csak ölni,
Ah, de nem kínos sebet orvosolni
Tud nyilával, bár hegye édesített
Hyblai mézzel.

'S én meg ójlok, szólt könnyörülve a' hív
Nőt-adó! téged', kivel a' csapongó
Gyermek a' gondolt nagy öröm-pohárból
Mérg'it itatta.

Majd panaszt nyujtván Amathúziának,
Nympha népével fedeledbe szállott,
Hol Terézáját Hymenaeusz által-
Nyerte magadnak.

Íme, oltárán lakadalmi láng ég,
Fényes ifjaknak lobogó szövétnek
Van kezökben, jó Hymened karodhoz
Füzi leányod'.

Ő deríté fel szomorú ködéből
Nappalod'; Tempéd örökös virulmány,
Életed nyúgalm, szerelem 's eléglet
Általa lészen.

Oh, felejtsd búdat gyönyörök' folyamján
Uszva sajkáddal, 's Ithakát találd fel.
A' szelíd, a' hű Hymenaeusz éljen,
Io Hymenae!

A' H A Z Á H O Z.

Kevés boldog évek' múlta
Gyönyörteté éltemet,
Benned Hazám, még mióta
Rendelte sors létemet,
Nem egyéb csak gyermek kor!

Tanulással múlt el az - is
Oskolai csend helyen,
Bár öröm közt, de csak még - is
Sikeretlen mív helyen, —
Mert nem éreztem még akkor.

Alig látám a' szabad tért,
Fellobbant láng érzetem;
Hazám! érted kész ontok vért,
Szólt buzgó hír képzetem:
'S fegyvert fogtam lelkesen.

A' sors egyben számkivetett —
Olasz földre helyheztvén,
Élnem benned nem engedett —
Imádmányim megvetvén:
De tűröm ezt kedvesen.

Mert Hazámért, a' Királyért
Élni halni kívánok,
Belső-külső dücs' javáért,
Holtomig itt - maradok:
Csak te Magyar dicsőülj!

Vegyed tehát tiszteletem,
Bátor idegen földről;
Tiszta szívem, lehelletem
Imádmánya egyedül:
Hogy vóltodban örökölj.

HÓDVILÁGI MULATSÁG A' RÉGISÉG HA-
GYOMÁNYIBAN GYÖNYÖRKÖDŐ TU-
DOMÁNYOK' TÜNDÉREINEK AJÁNLVA.

B e s z é l l g e t é s

Mitridates és Kőrösy között az árnyék-
világon.

Mithridates. Mi tsuda Zagyavarek (Zagyvarék)
vagy te jó öcsém?

Kőrösy. Én Erdélyi Székely vagyok, Kőrösy a'
nevem.

Mithridates. Kőrösüő! Talán tsak Kereső?

Kőrösy. Nem kereső: azomban a' kereső is azon
értelemben, a' mennyire keresője voltam nemzetem' ere-
detének és nyelvének.

Mithridates. Ugyan hát, mondjad meg, nem
találtál reá?

Kőrösy. Reá találtam: de Hazámfiaival nem kö-
zölhettem, mert midőn Orengburgha 's innét Hazámba
akartam költözni, az Usbekek meggyilkoltak 's lelkem is
tsak alig vergődhetett ide kegyelmetekhez.

Mithridates. Mondjad el előttem, szép (Ütö-
nöm!) a' mire találtál: én több nyelvöket is tudok, több
nemzöteket ösmerek; talán ezek által közölhetem Hazád-
fiaival találmányod', hogy ne vösszen el egészen.

Kőrösy. Elmondom édes Ösöm! ha benne gyö-
nyörüséget tanálsz. a) Én Hazámból Stambulba indultam;
de a' pestis miatt azt elkerültem 's Aegyptomba vetőd-
tem. Láttam itt azős időü Pyramisokat, 's úgy találtam,
hogy a' Koptusok, a' régi Aegyiptomiak' maradéki, ke-
vés külömbséggel az én anyai nyelvemen beszélnek. Sza-

---

a) P h a m e n o p h i s. Nem ok nélkül mondom „tanálsz”
Emlékében illy szót találsz
Nálam a' rég' időből.

vám is elállott eleinte ennek hallására, míg lassankint hozzá nem szoktam. Jobban megesmerkedvén velek, tudakoztam tőlök, ha valljon igaz-e, hogy Eleik még az állatokat is imádták? De, bezzeg, ezzel rosszul jártam! Mert minekutánna megmagyarázták, hogy ők azokat nem imádták, hanem egyedül az élő és igaz Isten eránt való tiszteletből, a) tsak különös becsületben 's becsben tartották, — halált esküdtek tudákos fejemre, ha még ilyen otromba 's vakmerő kérdéseket merek eleikbe tenni, 's onnét tüstént el nem takarodom. Mit volt, mit tennem? innét Bagdádba 's azután Teheránba mentem. Itt éhhel haltam volna, ha a' derék Angoly nemzet' emberséges képviselője magához nem fogadott volna. Innét utóbb, megköszönvén meguntt kegyelmét Caschmirbe vergődtem, és meg' innét sok Pagóden és Tschultryn (Fogadón és Csárdán) által Madurába utasítottak. Igaz, hogy itt is magyarul beszéllő polgárookra b) akadtam; de ezek még is Tibetbe küldtek Oskolára.

Mithridates. Tobbatba? no hát halottál-e ott valamit?

Körösy. Szörnyüéseket: azt halottam, hogy minden ősz régiségű nemzeteknek, u. m. az Amerikaiaknak, Sinaiaknak, Tibetieknek, Assyriaiaknak, Babyloniaiaknak, Indiaiaknak, Aegyptomiaknak, Skytháknak, Medusoknak és Persáknak közönséges, közös és egy

---

a) O a m e n e s. Elég, hogy ha én ezt tudom:
 Egy petákért el sem adom.
 Herodotnak az orrára
 Sem kötötték: a' nyomára
 Még is reá találtam.
 Ért' eleget verázsáltam!

b) Stein Handbuch oder Geographie und Statistik 3 Aufl. 3. B. Lpz. 1817 a' 220 l. Einige ihrer Stämme in den mit fast undurchdringlichen Wäldern bewachsenen Gebirgen stehen unter mehreren Polygarren (Világi urak, Fürsten; doch führen auch die Unterthanen diesen Namen).

nyelvek volt egymástól nem sokat különbözö 's egymás közt érthető különzésekben a).

Mithridates. Löhetetlen hihötetlen! Én arról semmit sem tudok, noha 22 nyelvöket tudok. Azonban, ugyan megtudják - e azt bizonyítani is?

Kőrösy. Úgy mondják, mind az ő irások' módjából, melly, vagy tsupa a' tárgyat könnyen elesmertető képjelek ből (hieroglypha), vagy tsupa betű-jelek ből, és pedig egyedül mássalhangzókból állott eleinte, (hieroglyphae phoneticae) b) mig utóbb, mint már a' Sanscritben itt ott a' jelentés' tökéletes meghatározására ('s ne lehetö balra tsavarása végett) a' magánhangzók is (a' nyelv' lelkeik) hozzá tétettek; mind vallásaiknak egy forrásu c), eredeté-

- a) J. G. Rhode die heilige Sage der alten Baktrer, Meder und Perser, oder des Zendvolks Frankfurt am Main 1820 a' 3. l. Was nun die Vermuthung eines gemeinschaftlichen Ursprungs aller ältesten heiligen Sagen sehr unterstützt, ist die immer mehr sichtbar werdende Verwandtschaft aller Asiatischen und Europäischen Sprachen und die hohe Wahrscheinlichkeit ihrer gemeinschaftlichen Abstammung von einer Muttersprache."

Phamenophis. Én ezt előbb kitanultam,
Mintsem hogy töled hallottam;
Azomban a' bíró előtt
Te is nyomhatsz fél font velőt.

- b) Horapolló, Dornedden és Zöega ezekről eleget irtak.

Phamenophis. Ezekkel tsak most vajóduuk,
Minekelött' megvivódunk;
Ha addig meg nem avódunk
'S eszelösnek nem mondodunk.

- c) Rhode az említett könyve' 1-ső l. „Vielleicht dasz in dem Gemeinsamen aller alten Sagensystemen der Indier, Perser, Sinesen, Hebräer, Aegypter, Griechen, Römer u. s. w. wie der Völker in den germanischen und nordischen Wäldern, uns ein deutlicher Abglanz jenes ersten Urquells aller

ből, atyafiságából 's a' főbbekre nézve ugyanazon egyvoltából. Továbbá azt mondják, hogy a' nyelv, vagy inkább annak írásmódja és a' vallás, olly elválaszthatatlan egybefüggésben voltak, hogy a' vallást, és ennek szokásait egyedül a' nyelvből es írásmódjából, de csak a' Magyaroknak és magyarul tudónak lehet meg magyarázni a).

Mithridates. Mi tsuda! a' Magyaroknak? ne végy hisőrtetbe jó édes Ütönöm! ne élj vissza nevömmel! az én nevöm volt Magyardad és egyik fiam' nevő is Magyar volt. Miért háborgatod a' halottakat 's miért fődöd föl a' szent regélyő üdösség homály patyolatját.

Körösy. Az igazságért —.

Mithridates. Ó azért, jó, édes jó öcsém, már rég óta egy fél pénzt sem adnak.

Körösy. Nem is szorul az arra. Elég az maga magának.

Mithridates. De ugyan hát talán még vannak Magyarok is?

Körösy. Vannak még itt ott a' szöke Duna', Tisza' és Ólta' mentében.

Mithridates. Ugyan ugy-e? igaz! hallottam valamit rólok. Most eszmélődöm egy kevésse reájok.

Sagen erscheint. unmöglich kann man diese alten Sagen so verschiedener Völker vergleichen über die Götter, die Entstehung der Welt, den Ursprung und die Bestimmung des Menschen, ohne eine innere Verwandtschaft zu erkennen, welche zu der Vermuthung berechtigt: dass sie ursprünglich aus einem Quell geflossen seyn müssen.,,

a) Phamenophis. Ám tanúim ezeren
Vannak, nyelvem vezérem.

Körösy. Ugyan ezeknek eredetét kerestem, a' kik magokat a' Persák' és Medusok' maradékainak mondják a).

Mithridates. Úgy de van-e igazság állításokban 's hogyan győzhötnéi meg engöm e' felöl?

Körösy. Könnyen: ért-e kegyelmed engemet?

Mithridates. Értőlek édes jó Öcsém!

Körösy. No hát kegyelmed is Magyar, ámbár rég' üdödi, én is Magyar vagyok.

Mithridates. Hát tsak a' nyelv tösz magyarrá?

Körösy. Igen is, egyedül az. Ez a' válasz az emberek és barmok, a' nemzetek és nemzetek között.

Mithridates. Ez hát Ized (ösödö?)

---

a) Kleuker Kis Zendavestája' 41 lapján „dasz durch den Macedonischen Alexander die Nation der Perser ihren Nationalcharacter nicht verlohren, weisz jeder Kenner der Geschichte dieses Volks, und eben so gewisz ist es dasz die Parther den Persern keine fremde Nation gewesen, indem beyde nur Nationen verschiedener Provinzen desselben Reichs waren. — Man kann die jetzigen Parsis in Persien* und Indien allerdings Nachkommen der alten Perser nennen; eben deszwegen, weil sie, als Abkömmlinge der Perser des siebenten Jahrhunderts, sich seit dem mit keiner andern Nation durch Ehen vermischt haben” Neueste Kunde von Asien von Ehrmann 1. B. Prag 1812 a' 221 l. die Altperser, oder Abkömmlinge der echten alten Perservon unvermischter Abkunft, jetzt Parsis (aus Verachtung von den Muhamedanern Gebern der Gauren d. h. Unglaubige, auch Feueranbether) genannt, werden in Persien und Indien, so wie in den umliegenden Ländern geduldet, weiß sie noch die alte Urreligion ihrer Vorväter haben. Ihr Gesetzgeber war Zerduscht, gewöhnlich Zoroaster genannt, dessen Lehren in dem heiligen Buche Zend-Avesta enthalten sind, das auch durch des verdienstvollen Reisenden Anquetil du Perrons Fleisz in das Französische übrersetzt worden ist“

Kőrösy. Nem izé biz ez, hanem valóság.

Mithridates. Ezt én még nem hihetöm, édes jó öcsém! hogy ti Magyarok vagytok. Ugyan add ennek több tanú-okait legalább a' köz szokásokból.

Kőrösy. Ezt én ugyan nem tehetem; mert a' kegyelmetek' régi szokásait nem esmerem, hanem beszéllen magam kegyelmed valamit azokról.

Mithridates. Beszéllök édes jó öcsém! meg látjuk elősmerjük-e egymást azokról a)?

Kőrösy. Esennen lesem kegyelmed' szavait.

Mithridates. No ha édes jó öcsém tudod-e, mi a' terepítő vagy gyarapító (Ethrepete im Zend, der gemeine Priester): a' művédő Tiszt Úr (Mohed Destur der Gesetzgelehrte) és a' Tiszt Uron Tiszt Ur (Desturan Destur das Oberhaupt der Desturs oder Oberhaupt der Oberhäupter aller Stände und Klassen)?

Kőrösy. Ugy látszik, hogy értem egészen.

Mithridates. Ezek a' Papok, alsó és felső tisztségbeli Papok, a' kik a' termésöknek tizedét vötték, és azért Tizedösöknek b) utóbb Tisztöknek mondódtak. — Tudod-e, ha tudós vagy, a' Pap szentölés szavait?

Kőrösy. soha sem hallottam édes ösödöm! ugyan tanítson meg reá kegyelmed.

Mithridates. Ezek azok: „Evoi saboi hyesattes atteshyes” c).

Kőrösy. De ezt ugyan nem értem ám, ha tsak magyarábban meg nem mondja kegyelmed!

---

a) Cons. Exposition des usages civils et religieux des Parses par Anquesil du Perron, Kleuker kis Zendavestája' 167 könyv. lapjai szerint.

b) Kleuker kis Zendavestája 175 lapja szerint:
„Er bekommt den Zehnten aller Einkünfte”

c) Funke Schul Real-Lexiconjában a' Sabazius szó alatt.

Mithridates. Láthatod édes jó öcsém! így tsu-
fitották el a' Hörögök (Görögök) 's mások nyelvünket
(hogyan ne boszongkodtam volna reájok?) hogy magam
sem tudom jó szerüvel annyit tősz-e, mint: „Te vagy
szabad hősödős 's atyásodós” vagy pedig: „Te vagy
szabad hős atyám és atya és hős” 's a' t.

Kőrösy. Ezt sajnálom.

Mithridates. En is sajnálom, de róla nem tö-
hetek, azomban több is van ám még. Tudod-e jó öcsém,
mi a' tűz tanya (Ateschdan)?

Kőrösy. Tudom bizony! az a' hely, a' hol a' tü-
zet tanyítják, tenyítik, tünetik.

Mithridates. Tudod-e, mi a' verradónó, vagy
derünnyő és a' szenderünő (Szender)?

Kőrösy. Egy kevéssé sejdítem. Ugy tetszik a'
hajnal- és est-tsillag a' derünnyre, szerünnyre.

Mithridates. Az is, a' mindenkori tűz is a' de-
rүнnyöző (Aderan Schah, jeder Ort musz ein Hauptfeyer
haben) ben.

Kőrösy. Ezt nem tudtam.

Mithridates. Hát tudod-e, mi a' Káván (Haven)
a' Ber'seny (Barsom)? A' Kávában nálunk bort tartot-
tak, a' ber'sennyel illatozón füstöltek.

Kőrösy. Nálunk most a' Kávában tsak vizet
tartanak, a' ber'sennyel pedig a' halayányból is pirosat
festenek.

Mithridates. Furtsa! hát tudod-e, mi a' Sör,
(zur) a' tarhonya (Daruns) a' maszat (miezd) az áldo-
zatnál?

Kőrösy. Mi nem szoktunk áldozni, hanem imád-
kozni. A' tarhonyát ugyan esmerem; de még is szívesen
a' Kunoknak és Jászoknak hagyom, ha sült kappan van
előttem; a' sört pedig, ha Tokajim, szörpölljék bár
Jobbágyaim! a' maszat nálunk Zagyvarék, ritset, a'
mint kegyelmed engem boszongodásomra előbb nevezett.

Mithridates. Botsáss meg édes Ütönöm! Mí Zagyavareknak azon helyet mondtuk, a' hova halottainkat öszve öszvehordtuk, habartuk.

Kőrösy Ez egészen más, még is atyafiságos értelmü.

Mithridates. Tudod-e, mí a' türömhely (Derimher) a' tüzhely (Ateschgah) az ágyazat. (Adoscht, ein Stein in der Mitte der Feuerstätte)?

Kőrösy. Tudom mi a' türömolaj, nekem igen nagy szükségem volt reá; de a' türömhelyet nem esmerem, ha tsak nem az oskolában, vagy a' határszéleken (Contumaz-häuser) az ágyazatot is esmerem a' szürün, de nem a' tüzhelyen.

Mithridates. Ösmered-e a' Párázongó vagy Parázsszenge (Berezesengh) Fog forrojomu (fog forroju Woh Frejam) hervasztó (Oruazescht) Fázosztó (Wazescht) és a' Sápponosztó (Specnescht) tüzek neveit?

Kőrösy. Értem, de nem esmerem mind, ha tsak meg nem magyarázza kegyelmed!

Mithridates. Tudod-e, hogy Dömsöd Dsem-schid a' Kőrösön (Kharesem) Tetögözöket (Dedgáhs) szerzett, mellyeken verőfény (ferobun Feuer) villogott?

Kőrösy. Erről épen semmit sem hallottam, noha a' szavakat annyira mennyire értem.

Mithridates. Még hát nem sokra möntél, édes jó öcsém! én a' Zendavestát (Szent üvözetet) ösmerem 's látom, hogy még nem sokat meritöttél belőle. Tanuld előbb azt. Ha az én névszavaimat többnyire értöd, ámbár néha már elváltozott jelöntésekkel is, a' többit is megértöd abból, és ha ezen hét szent szó-jegyöket u. m. Zeruane akherene Ehorehe mezdao, Bahman, Ardibehescht, Schahríver, Sapandomad vagy Esfendarmad, Khordad vagy Averdád, Amerdad vagy Amandad azon szo-jelökkal értölmö-

sen, igazán és tzelarányosan magyarul kifejtöd (mert már azután a' többit is könnyen kifejthötöd,) akkor tsak ugyan talán elhiszem, hogy ti is a' Medusok' és Persák' maradékai vagytok a)-

Hörösy. Ugy de hol és hogyan tesztek én itt szert a' Zendavestára?

Mithridates. Ne félj semmit, jó öcsém! hozatok én Istakarból, ha ott nem adnak akár Itzaqualból b), ha itt sem adnak Parisból c), vagy Londonból. Itt ugy sem vöszik már haszonját. Ha lehet fővárasatok' köngvtárába is szörzök egyet; hogy ha ti nyelvötökön iratott, mint a' legrégiebb üdöbéli könyvötök ott meglögyen, hogy tudóssaitok rajta törjék marják agyokat.

Körösy. Köszönettel veszem kegyelmed' szives ajánlásat. Nagyobb jót ugyan nem tehetne nemzetünkkel, ha ez ugy van d), akkor lépne még nyelvünk

-
- a) Kleuker Zend. 57. l. „die Originalsprache der Zendbücher herschte wahrscheinlich beym Caspischen Meer und in Medien”
- b) Stein Handbuch der Geographie und Statistik 3. Aufl. 3. B. Lpz. 1817 a' 446 l. In der Nähe (v. Mexico) die Uiberreste mehrerer (nicht hohler) Pyramiden Teocaltis (tökélletes) d. i. Götterwohnungen genannt, deren gröszte Tonatiuh Itzaqual (Tenyétö Istenköre, Istakar) d. i. Sonnenhaus, noch itzt eine Basis von 643 Länge und eine perpendicular Höhe v. 171 F. hat, und deren Seiten bis auf eine Abweichung von 52 Minuten genau nach den 4 Weltgegenden gerichtet sind”
- c) Rhode az említett könyve 54 l. Auf der Bibliothek zu Paris befinden sich die Manuscripte von 6 Catalogen dieser Schriften, wie die Parsen sie aufbewahren”
- d) Ugyan ö azon a' könyve 4. lap. „die neuern Persischen Dialecte, die Sprachen vieler tatarischen Stämme bildeten sich aus dem Zend.”

a' régiségekre nézve tudományos poltza. Tanulnának minden valóságos miveltségű nemzeteknek Tudós-saik minden készítetés és kényszerítés nélkül is magyarul a) és b).

Mithridates. A' tanulás 's tudás mindég jó, mindenütt minden üdőben haszonját vöszi az okos halandó!

Kőrösy. Ugy látszik, én is tsak e' rövid beszéltetésből is sokat tanultam kegyelmedtől. Már megtudom magamnak magyarázni, miért mondja Aristoteles és Clearch, esmereteikhez képest a' Medusok' és Persák' Papjait a' legrégiebbeknek c). Megtudom

---

Továbbá a' 17 l. „dasz die jetzt nach vorhandenen Zendschriften von den Persern zu der Zeit wie sie von den Arabern unterjocht und größtentheils gezwungen wurden, ihrer Religion zu entlagen, als jene alten heiligen Schriften Zoroasters angesehen und verehrt wurden, kann gleichfalls nicht bezweifelt werden. Einige Reste dieses alten Volks, welche sich nicht entschlieszen konnten, dem Glauben ihrer Väter zu entsagen, flüchteten theils in die Gebirge von Kirmán, theils nach Indien, sie nahmen diese Bücher als ihr grösstes Kleinod, mit sich, und bewahren sie noch mit heiliger Ehrfurcht.“

- a) Phamenophis. Azok lesznek ám szórontók,
Rapun, frakk bugyogó bontók!
Ugy is sok van, még több kontók,
Miattok még vért is ontók!
- a) Oamenes. Ne szólj! mert ha meg indulnak,
Egyszerre ide tudulnak;
'S ha magyarul megtanulnak,
Még Hazánkból is ki dulkan.
- a) Rhode e. k. 15 l. Diogenes Laërtius de Vit. Philos.
Proem. 17.

Pöhlitz Weltgeschichte 1 B. Leipz. 1825. a' 97 l. „Die Aufbewahrung und Verwirklichung seines Gesetzes (Zoroasters) war die Priesterkaste, den Magiern, ursprünglich einer medischen

magyarázni magamnak miért kegyetlenkedtek a' Mogolok a' Kunokkal együtt annyira ellenünk? Bizonyosan azért verték be agyainkat, mert minket Szökevények' vagy Szökényeknek (*Σκυρροι*) tartottak, a' kik Vallásokat és szent nyelveket az idegeneknek elárultak, valamint azt is, miért törekedtek az Arabok 's Törökök leginkább a' mi őseink ellen, 's miért szorították ki őket a' Caspiumi tenger mellől? a) Megtudom már magyarázni magamnak, hogyan eshetett az, hogy Magyar követeinket Constantinopolban az Ásiai követek magyarul szóllitották meg, hogy a' nagy Mogol Követ a' még tán élő (éljen sokáig az Ős!) Szabó Nazarius Urhoz nem rég magyarul szólott. Miért beszéllhetett a' Caucasus (Havas-közi, Hóközi) Murza Orlayval és Jaksittsal magyarul? azomban mint új világi ember, úgy tetszik, még eszmelődöm valamire, a' minek azzal, a' mit kegyelmedtől hallottam, valami atyafisága is vagyon. Kegyelmed ért németül is, mivel hajdan Német Országokon által akarta a' Romaiakat anya-országjokból kiküszöbölni; itt van, megkiméllem fetsegésemtől, olvassa: *Ergänzungsblätter zur allgem. (Haalaer) Literatur Zeitung* 747 Nro 94 August. 1826. H 2. *Grotefends berühmte Abhandlung über die Entziffe-*

Haste anvertraut. Dasz die Magier eine medische Kaste waren, sagt Herodot ausdrücklich, dasz sie von den übrigen Hasten des Volks verschieden war, hat sie mit dem Priesterstamme in China, Indien, Babylonien, Palaestina und Aegypten gemein".

- a) Pölitiz Weltgeschichte 1 B. Lpz. 1825. a' 90 lap. ,Zoroaster lehrt durch bestimmte geographische Angaben, dasz sein Vaterland das nördliche Medien, Aberbidschan, die Gegend zwischen den Flüssen Hur und Araxes, die sich beide ins Caspische Meer ergießen, gewesen sey".

rung der persepolitischen Heilschriften. „Das ausgezeichnete Verdienst dieses Gelehrten hat bekanntlich vor kurzem, was auch hier und unten Th. 2 Abth. 2. S. 38. angedeutet wird, einen in der That herrlichen Triumph erlebt, der jede unkritische und hypercritische Zweifel an der Richtigkeit der Entzifferung im Ganzen niederschlagen, und zu welchem man dem scharfsinnigen Entzifferer aufrichtig Glück wünschen musz. Auf einer in Paris befindlichen alabasternen Urne mit 3 facher Keilschrift findet sich nehmlich in der ersten Reise nach Grotefends Alphabet der Name Kh. sch h. é. r. sch. é, oder, wie er jetzt mit groszer Wahrscheinlichkeit vermuthet, Kh. sch. w. é r. sch. é. d. i. Xerxes, mit dem Zusetze beh äéré rein (und) mächtig, darauf (nach S. Martins Lesung) in medischer und assyrischer Sprache und Schriftart: Khseré der réra und Khchyeschersch sas ilan (Xerxes mächtiger König) und endlich ein Nahmen mit phoenetischen hieroglyphen, dessen 7 darinn eingeschlossene Buchstaben nach Champollion's Alphabet תשיארשא Khschjarscha bedeuten, also wiederum der Name des Xerxes. Wie will man, sagt H. H. (Heeren) 11. 2. S. 59. mit Recht, ein solches Zusammentreffen ohne die Richtigkeit der Methode erklären, wer es nicht nahe an ein Wunder gränzen soll? Eben so hat sich H. Grotefend zu dem erneuerten Entzifferungsversuche des H. St. Martin (Journal asiatique Fevrier 1825) nur Glück zu wünschen, da derselbe bey einem etwas andern Gange der Untersuchungen im Ganzen zu denselben Resultaten gekommen ist, und nicht wesentlichen Disserenzen, über einige Buchstaben sich bey weitem Untersuchungen gewisz ausgleichen werden. Wenn es nicht zu läugnen ist, dasz H. St. Martin dabey

dem ersten Erfinder nicht immer die erforderliche Gerechtigkeit hat wiederfahren lassen, so wird dass Publicum und werden die Annalen der Litteratur seiner Verdienste um so weniger vergessen. Die von H. G. schon früher vorgetragene Vermuthung, dass das Zeichen für h. welches St. Martin durch e erklärt, nach gewissen Consonanten in w, und j. übergegangen sey, bestätigt sich in der That sehr schön durch die Schreibung des Zendischen Khschársch und Darheusch, bey den Hebräern durch אדשורש und דרקש wobey die Ausprache Khe schwersche und Darjeusch zum Grunde liegt."

Mithridates. Olvastam, értöttem, 's mit akarsz ezzel édes Ünötöm (Onokám)?

Hörösy. Megmagyarázom és pedig betüröl betüre syllabáról syllabára, szóról szóra: így, „Ü k ö s (H ö s) v é r ü - ö s (Xerxes) a' f ö h ö (fel h ö) e r ö k o s z o r u d' ö r u r a' a) (Cyrus) ö r e a' R e z i j a s e r ö s (v. kézives ú r ö s) k y a x a r e s j u n i o r) ö s ö s ü l j ö n ! ” — akár hiszi el kegyelmed, akár nem. — De ha józan eszü 's érzésü kegyelmed, úgy is elhiszi, mert a' környüállásokról mind Xenophon épen így szöll; mind Daniel 5 Részének 23-dik versében, ott van magyarán és magyarul (noha a' Zsidó is el akarta még ezt is forgatni) ugyan annyi betüvel; „Menn-jetek el hiv Örzöim v. inkább fő vezérim!” és a' 50 és a' 31-dik versben ehez még ezeket találjuk:

„Ugyan azon éjtszaka megöleték Baltasár a' Kaldeusoknak (Holdítóknak) Királyok és a' Media-
„béli Darius vevé magához az Országot, mikor 62
„esztendő vala”.

---

a) Ennek felel meg a' Zendavestai Verehram v. Behram.

Mithridates. Igaz, hogy én se azon regéjő üdöjü Ékiráshoz, se a' Zsidóhoz a) se nem értek, még is úgy tötszik ez nekem, hogy tsak kavarék.

Hörösy. Igen is megengedj, édes Üköm: Ökeme, kegyelme helyett!) annak, a' ki az ágyát tsak másban kavarja 's nem egyszersmind a' szönyomozásban is. Mert ha ez nem szükséges, a' nyelv sem szükséges Minek is az; ugymond némelly? No hát tsak legyünk barmokká! de hiszen még ennek is van hason maga mássa közt érthető nyelve b).

Mithridates. Megengedöm, elhiszöm, tsak pörbe ne szállj velem. Tudod, hogy itt nem szabad pörölni!

Hörösy. Botsánat! tsak nem elfelejtém hol vagyunk.

Mithridates. Hüdjed el édes Ütönöm, hogy ezzel nem töendesz szöröntsét, bár mint töröd magadat, valamint a' Sanscritt c) sem.

a) Phamenophis. Már most tudom, hogy az Ádám
(éllemedő édomó)

Nem volt Zsidó, 's ha Ösatyám

Ö volt, bár mit mond az Agyar!

Maga ura *) volt mint Magyar.

*) Herodot i. 96. a' Medusokról: *ἑόντων δὲ αὐτονόμων Πάντων* az az „mindnyájan magok urai lévén”.

b) Phamenophis. Miért boszonkodnám azért ha valaki otsárol:

Hiszen én rólam nem beszéll egyenesen magáról.

c) Rhode az e. k. 5 l. „die Samskrda der Brahmanen verhält sich zum Zend, der Sprache Zoroasters, wie ein stark abweichender Dialect; beide sind Töchter einer ältern Mutter von der auch die griechische und römische Sprache herkommen. Nach der augenscheinlichen Verwandschaft des Koptischen der Sprache des alten Aegyptens mit dem deutschen Sprachstamm, war auch diese eine Tochter jener Ursprache, da die in-

Körösy. Jól tudom én azt, édes Öreg Uram! 's még is,

Hogy ha kell, az egész Nalus a) olly szép magyar mondat,

Hogy soha senki se mondja azt, hogy Indus gondolat.

Hát ha még, a' mint a' Tibétiek mondják, ugyan a' Magyar nyelv volna az a' közönséges nyelv, meg állapított gazdag nyelv b) a' mellynek koholásáról az Europai uj Tudósok is, de csak hijában, álmodoztak.

---

nere Verwandtschaft des Deutschen mit dem Zend und der Samskrda erwiesen ist*) die neuern Persischen Dialecte, die Sprachen vieler tatarischen Stämme der Georgier u. s. w. bildeten sich aus dem Zend, und selbst der ausgebreitete Stamm der slavischen Sprachen macht nur ein Glied dieser grossen Familie aus**"

*Phamenophis. Ama derék Német Dajcsó (deutsche) Zendavestai Detsóhó (grosser Richter ditsó)

Ha olly fennyen nem kohátso (ly)
Nem tudja - e hogy a' Teucer
Maradék, a' mai Deutscher?

**Phamenophis. A' Totos sem marad Totos,
Inkább leszen ő is Tátos,
Mintsem tsak ollyan tudákos
Ja ten tato kotkodákos,
A' kinek nintsen hazája,
Tsak gubája és kaszája.

a) Nalus, Curmen Sanscritum e Mahabharato edit. Latine vertit et adnotationibus illustravit Franciscus Bopp, Londini, Parisiis et Argentorati 1819. Az árra 15 for Con. pénzben.

b) Kleuker Kis Zendavestájában az 1 R. 37. l. „Die Elemente dieser Zendsprache haben sehr wenig mit dem Aramäischen gemein (mínt-ha ez nem ugyan azon egy nyelv volna!), desto mehr aber mit dem Seythischen, Iberischen, Georgischen, Celtischen und

Mithridates. Ez is csak agy-rén, édes Ütönöm!

Kőrösy. Én ugyan nem járhattam be sem Sínát, mert ide nem eresztettek be, sem Amerikát a) 's azomban mint újvilági ember erre is adhatok próbát, csak olvassa kegyelmed! el: *Ergänzungsblatt z. Allg. Lit. Zeit. S. 733 N. 9. Aug. 1826. dasz auf der andern Seite die Muttersprache des ei-*

---

selbst dem Lateinischen. In dem Pehlvi finden sich einige eigenthümliche Ausdrücke (minthogy Falui, falusi), andere hat dasselbe mit dem Zend und Parsi (városi) gemein, noch andere sind formell chaldäisch. Der grammatische Bau dieser Sprache ist regelmäsziger, als der des Zend, und sie selbst abgerundeter, sanfter und wohlklingender, als jene (mintha ezek is nem mind ugyan azon egy nyelv' csak tsekély különzései volnának!)”

Rhode az e. k. 63 l. „Die Baktrier, Meder und Perser redeten ursprünglich, nur eine Sprache, das Zend. Dies geht aus Anquetil du Perrons Untersuchung über jene Sprache unwiderleglich hervor. Von den Sprachen, welche nach und nach in diesen Ländern herrschend wurden, bildete sich das Parsi an den Gränzen nach Indien hin; und das Pehlvi an den Gränzen von Assyrien und Babylonien; durch Einmischung einer Menge fremder Wörter, und allmähliche Umänderung, wobey jedoch das Zend als Ursprache unverkennlich zum Grunde liegt, diesz bezeugen die Zendschriften auch deutlich”

Móses 1 K. II R. 16 és 7 v. Mind az egész föld pedig egy nyelven szól vala, és a' szóllásnak beszéde egy vala. — Ime e' nép egy és mindnyájan nékiek egy nyelvek vagyon.”—

a) *Conv. Lexic. 1. 4 Aufl. Altemb. und Lpz 1717 a' 175 l. „Erst seit 1200 (?) Jahren behaupten Forscher wie Bernabucci und Humbold, sey America bevölkert und zwar, wie überall, auch von gent-*

gentlichen Assyriens *) vielmehr dem Medo-Persischen Sprachstamme angehörthabe, wie, nach dem Verfasser allen übrigen Provinzen östlich vom Tigris, geht mit grosser Wahrscheinlichkeit aus den ziemlich zahlreichen Eigennamen Assyrischer Könige und Götter hervor, wie die etymologischen Erläuterungen derselben aus dem Persischen, wenn sie gleich jetzt nicht alle mehr

---

Hoch-Asien aus; Rhode glaubt über das Atlantische Meer von Phoenicien (miért nem inkább a' Babyloniak által? avagy ezek nem voltak-e oly nevezetes, ha nem nevezetesebb kereskedők's tenger-buvarok? Johannes von Müller meint über das stille Meer von den Hunnen (a' kik valószággal nem mások, mint Chinaiak, vagy más-kép Kunok). Franzesco Lopez zählt hier 1500, Athanasius Kircher 500, Lorenzo Hervás neun verschiedene Sprachen; Zeune reducirt sie, nach den von Humboldt ihm mitgetheilten Sprachlehren auf zwei, nemlich die tolketische, (ezek bizony a' tökéletesből is Talk-ot tesznek!) und apalachische (egyveleges). Stein Geogr. und Statistik 3 Aufl. 3 B. 1817. a' 362 l. „Die mexicanische oder aztekische, und peruanische Sprachen scheinen sehr verwandt! a' 503 l." In Peru: Maynaer, Omaguaer (oder Omegaer, am See Parima, etwas cultivirt, in einem stadtähnlichen Orte, die Ufer des Sees und einige Inseln desselben bestehen aus Talkstein, der in der Sonne wie Gold und Silber glänzt; daher die Jahrhunderte lang geglaubte Fabel von diesem Goldlande Eldorado; aber doch hat das Land nach Leblond wirklich Goldgruben); — Guaguas oder Maguarer u. s. w.

*) Herodot l. 95. „az Assyriaiak uralkodván felső Ásián 520 esztendeig, elsők voltak a' Medusok, a' kik tőlök elpártolni kezdtek. És míg ők a' szabadságért az Assyriaiakkal viaskodtak, vitéz férjfiakká váltak és lerázván a' szolgaságot, magok uraivá lettek".

gelingen können, wenigstens im Ganzen klar machen (man übersieht sie leicht in Rosenmüllers bibl. Alterthumskunde II. 126) und derselbe Fall ist mit dem Namen Assyrisch-chaldäischer Herrscher in Babylon *) Merodach-Baladon, Mardokempadus, Nebukadnezar, Nabopolassar (siehe Rosenmüllers a a o S. 82. ff. Nints szükségünk tehát chaldäizálni, tsak magyarozálni!)

Mithridates. Hát ebből mit hozol ki édes Tudákosom!

Hörösy. Azt, hogy mi azon Királyi, a' mint Herodot l. 139. mondja,, testeikhez és virtusaikhoz alkalmaztatott vagy vezetékek-neveket ha kifejthetjük is gyáva félénkségből, mintha késértetek volnának, se nem merjük, se, bizodalmatlanok lévén magunk, eredetünk 's nyelvünk eránt, nem akarjuk kifejteni, mint mások, a' Németek, és ha kifejtven értjük is azokat, nem akarjuk elérteni, 's soha sem is ismerjük el, mert Medus és Assyriai (Ószerü) szavak! Nabugodonozorból „Napon kotonozó Ur” soha sem lesz, mert az is Babyloniai szó! valamint az Erdélyi Székely is, soha se lesz Magyar, mert Székely. — Erre az én kedves Duruszám is egyet köhint, reám hunyorit 's azt sugja fülembe „Nó, Nó! ne bolondozzon, ne bolondozzon az Ur!!

Megdöbbenek 's eszmélődöm,

Vészem észre hogy élődöm;

De hogy leesett a' kontyom —

Dictum, factum, itt a' pontom.

---

*) Pölitz Weltgeschichte 1. B. Lpz. 1825. a' 112 l. Schon im fernsten Alterthume findet sich eine berühmte und von den übrigen Volksstämmen im Lande verschiedene babylonische Priesterkaste. Uiber den Ursprung und das Entstehen derselben giebt keine Sage der Geschichte Aufschlusz."

THEOCRITUS 1)

Nyoltzadik Idylluma.

Görögből.

Menalkas — Daphnis — Egy Hetskés.

Öszvekerült Daphnis tehenek' szép pásztora, és ki
A' hegyek' oldaliban juhokat most ör'ze Menalkas.
Mindkettő fiatal, mindkettő szőke hajú volt,
Mindkettő énekre tanult, 's sípolni furuglyán.
Elsőben Daphnist látván így szólla Menalkas:

M e n á l k a s

Bögő marháknak szép pásztora, Daphnis, akarsz-e
Dalra kikelni velem? Fogadom, ha dalolni akarjak,
Meggyőzlek. Hinek erre felelt így Daphnis azonnal:

D a p h n i s

Gyapjas birkáknak furuglyás őrzője, Menalkas,
Nem győzöl, ha meg is szakadol versengve dalolván.

---

1) Theocritus Syracusában született Siciliában, Krisztus Urunk előtt mintegy 296 esztendővel. Midőn hazáját belső zivatarok háborgatták, Theocritus Alsó-Itáliában Cróton és Sybaris Várossaiban tartózkodott. Elment azután Aegyptusba, a' hol Ptolemaeus Lagi Király ötet kegyesen tartotta. Vegre visszatért Syracusába, élt az ifjú Hieró' kegyelmével, és meghalt vénségben. Hagyott 30 Idylliumot, 22 Epigrammát.

A' jelenvaló Idyllium, mint szinte a' következő is, azon nemből való, melyet a' Deákok carmen amoebaeum-nak, a' Magyarok feles vagy inkább feleletes dálnak neveztek. Ennek az a' természete: hogy a' felelő énekes ugyan azon számú versekben hasonlót, vagy ellenkezőt; vagy valamit szebbet és nagyobbbat mondjon, mint az első énekes.

M e n á l k a s

Tetszik-e hát ezt látni, akarsz ma kitenni jutalmat?

D a p h n i s

Látni akarnám ezt, 's akarok ma kitenni jutalmat.

M e n a l k a s

Tenni de mit gondolsz, vizsgálód münk volna felesleg.

D a p h n i s

Èn teszek egy borjút, te tegyél - ki anyányi bariskát.

M e n a l k a s

Nem teszek én bárányt, mert vajmi kemény ²⁾ az atyám és
Édes anyám, a' nyájt számlálják mindenik estve.

D a p h n i s

Mit fogsz tenni tehát, mit fog majd nyerni ki győzend?

M e n a l k a s

Ime kilentz hangú sípot szép módra tsináltam,
Tartatik - öszve fejeér léppel, fent, lent - is egyenlő,
Ezt teszem én, 's az atyám' jószágát nem teszem én ki.

Virgilius, a' ki Eclogáját jobb részént Theocritustól költsönözött képekből, gondolatokból, 's gyakran szóról szóra fordított egész versekből szövte össze, a' 3-dik és 7-dik Eclogáját e' jelenvaló kettőn építette.

2) Virgilius; est mihi namque domi pater, est injusta noverca; holott Theocritus csak Χαλεπὸς mondja.

D a p h n i s.

Szinte kilentz hangú szép sípom van nekem is, nézd
Tartatik öszve fejr léppel, 5) fent, lent is egyenlő;
Egybekötém minap - ezt, és fáj még most is az újjam,
Im' emez! a' széjjel - hasadott nád megsebesített.
Am de ki fog minket hallgatni, ki lészen ítélőnk?

M e n a l k a s.

Ott azt a' Ketskést jó lessz meghívni, ki mellett
A' Kuasz a' sereget, farkát tsóválva ugatja.

Gyermekek intettek, 's a' Ketskés eljőve tüstént,
Énekelének azok, 's a' Ketskés őket itélé.
Sorsnak esése szerint első dalt kezde Menalkas,
A' furuglyás, azután Daphnis feles éneket, ismét
Őt' felváltva, dalolt. Elsőbb' így szólla Menalkas:

M e n a l k a s.

Folyamok, és völgyek, szent fajzat, hogyha Menalkas
A' furuglyás már szép éneket énekele,
Adjatok a' nyájnak bő tartást; és ha jövend majd,
Daphnis, ünő - pásztor, leljen elég legelőt.

D a p h n i s

Források, füvek, szép termetek, ám ha felérte
Daphnis, az éneklő, a' fülemülke' dalát,
Laktassátok jól e' tsordát; 's hogyha Menalkas.
Erre talán fordul, bő legelője legyen.

M e n a l k a s

Ujra virúl a' fű, nevet a' völgy, és teli telnek
Tejjel tömlőjink, 's marhafi vastagodik,
Hogy ha közöttünk jár a' szép lány, és ha elillant,
Mind fű, mind pásztor lańkadoz és eleped.

---

3) Lép azt tartom jobb szó, mint sem viasz, mert mondjuk lépés - méz. Azt az utolsót a' Magyar, a' Slavóniai, és a' Tót a' Németből vették.

D a p h n i s

Hettőt ellenek a' ketskék, 's juhok; a' rajok a' kast
Mézzelet megtöltik, 's tölgyfa magas'bbra kikél:
Hogyha tanyákra jön a' szép Milon, 's vissza ha
tér ő,
Mind tsordás, mind a' tsorda fogy és elapad.

M e n a l k a s

Ó bak, férje feje ketskéknek! ó vadony erdők'
Térei! ó jertek most ide vizre gödők!
Mert ott van Milon; menj hozzá, tsonka te, 's mond,
hogy
Proteus, Isten bár, foka-seregre ügyel.

D a p h n i s

Kedvem birni Pelops' földjét, vagy gazdag aranyját
Nem támadt soha, sem futva előzni szelet;
Itt a' szikla alatt dalolok majd, téged ölelve,
A' sereget nézvén, 's Székelyi tengereket.

M e n a l k a s

A' fáknak félős gonosz a' fagy, viznek is a' hév,
A' vadnak háló, a' madaraknak az enyv;
Férjfinak egy szép szüz' kívánata, ó atya, ó Zevs
Szép aszszony tetszik, mint nekem, úgy neked is.
Igy éneklének felesenn a' gyermekek, osztán
A' vég-éneket e' képen kezdette Menalkas:

M e n a l k a s

Fuss tova a' nyájtól, ó farkas, fuss az annyáktól,
'S vajki ne bánts, hogy bár fiatal, sokat őrizek én itt.
Lamos eb, ó egyszerre de mély álomba merültél!
Jaj ne aludj mélyen ha legelsz gyermekkel az erdön.
Jámbor birka-sereg te, ne késs jóllakni szelíd fű'
Bokraiban; 's ne gyötrődj, mert nőni fog újlag az
még,
Noszsza legelve legelj! tömlök hadd teljenek, otthon,

Részét majd megegyük, részét kosarakba takarjuk.

Másodszor Daphnis szép hangon kezde dalolni:

D a p h n i s.

Engem is, a' tsordát tegnap mikor űztem, amott a'
Barlangból látott egy szem, ki' szemöldöke öszve-
Nőtt vala, 's szépnek hitt, hanem én semmit se fe-
leltem

E' tsűf szóra, 's alá nézván folytattam az útát.
Kellemes a' völgyben az ünök' szova és] lihegése,
Kellemes a' borjúk' 's tehenek' bögése tavaszkor,
Kellemes a' folyam mellett hévnappal aludni.
Tölgyfának bő makk, almásnak dísze az alma,
A' tehenet borjú, tsordást a' marha ditséri,
Így dalolának ezek, 's a' Ketskés szólla továbbá:

A' K e t s k é s.

Kellemes, ó Daphnis, neked a' szád, 's szózatod
édes,

Hallani énekedet, mint mézet nyalni, nagyobb jó.

Vedd ezt a' sípot, mert győztél ime' dalolván.

És ha te engemet a' Ketskést oktatni akarnál

Arra, te béred azon fél szarvú ketske leend majd;

Melly mindig fölig a' zsajtárt megtölti tejével.

A' győztes gyermek felugrott, örvendeze, tapsolt,

Mint ugrándoz az annya körül a' fűrge baromfi;

Az pedig elszomorúlt, bádjad, szégyenkede szint'

úgy,

Mint a' tegnapi nap' férjhez ment gyenge menyetske.

Pásztor-társai közt ezután lett Daphnis az első,

'S egy szép lányt Náist, fiatal noha, vett feleségül.

Ugyan annak kilentzedik Idyllrúma.

Daphnis. — Menalkas.

Mondj egy pásztori dalt, Daphnis, kezdj énket első,
Énket első kezdj, fog rendre követni Menalkas,
Borjakat annyok alá, meddőkre bikákat eresztvén,
Hagyjuk, azon bokros legelőn ballagjanak egygyütt,
Egy sem téved - el a' nyájtól, mondjtsak nekem egy
szép

Dalt első, azután fog rendre felelni Menalkas.

Daphnia.

Kelleme a' borjúk' 's tehenek' bögése tavaszkor,
Hellemes a' síp - hang, 's pásztor' dala, szép az e -
nyém is.

Van nekem a' friss kút mellett fekvő - helyem, ott benn
Rakva fejer tehenek' szép bőrei, mellyeket a' szél
Vert le, mikor fent a' vártán a' bokrokat ették.
Annyit gondolok én a' forró nyári meleggel,
Mint mátkát szerető fi az apja vagy annya szavával.

Menalkas.

Aetna' szülöttje vagyok, lakom egy szép erdei barlang,
Itt az üreg szirtben, van ketském, van juhom annyi
Hogy még álomban sem tűnnek többek előmbe.
Gyapjok lábamnál, 's fejem' alján földre terítve
És heleik tölgy - tűznél forrnak, téli fűtésre
Van száraz bükk - fám, és a' telet annyiba tartom
Mint a' tsorba diót, ha van egy tál kása előtte.
Erre nekik tapsolva viszont adományokat adtam,
Daphnisnak maga - nőtt buzogányt, a' mellyet atyámnak
Földje nevelt, 's mellyet művész sem merne gyalázni;
Ennek tengeri szép tsiga - hajt; húsát magam akkor
Ettem - meg, mikor azt megleptem az Íkari sziklán,
Ötre metélve ötünk közt; 's ő megfujta tsigáját.

Pásztori Músa nagyon üdvözlégy ! sugd meg
azon dalt,

Mellyet léve juhászok közt minap énekelék én :
„Vajha ne kelne *) hegyén nyelvednek hólyag ezentúl”

Prütsköknek prütsök, és hangyának hangya barátja,
Sólyomnak sólyom: nekem a' szép Músa, meg a' dal,
Mellyel bár teli volna lakom: mert szemnek az álom
A' tavasz a' földnek, 's méheknek réti virág-méz,
Nem lehet édesbb, mint nekem ő: kit Músa örömmel
Szemlél, Circe (**), nem árt annak bűbajos itallal.

M O S C H U S' (1)

Keserve Bionnak halálán.

Harmadik Idyllium.

Nyögjetez ó szomorún völgyek, sírj Dórisi (2) tenger,
Sirjatok ó patakok, nints szívem' kintse Bion már!

*) Így kezdődött a' Poétának egyik dala, melly
most eszébe jutott, de melly a' többi között nem
találtatik. Mintha mondaná: vajha semmi akadály ne
hátrálna téged a' dalolásban, és többször - is úgy éne-
kelnél, mint szinte most éneklél.

**) Circe híres neves szépségű varázslóné, és
Aeaea' szigetének földes-asszonya volt. Ulysses' Őti-
társai közül néhányakat, kik poharából mohón ittak,
disznókká változtatott. Okosabban viselte magát
Ulysses, kinek a' szép boszorka nem ártott, noha
egy álló esztendőig evett, ivott nála.

Innen Horatius - - - - Circae pocula nosti?
Quae si cum sociis stultus cupidusve bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis et excors
Vixisset canis immundus et amica luto sus.

1) Moschus K. U. előtt 177 eszt. élt, melly idő-táj-
ban virágzott Bion - is. Attól négy Idylliumot, és ne-

Foljanak a' fáknak most könnyei, nyögjetez erdők;
Minden réti virág-szál most bús illatot öntsön.
Rózsa, kökörtsény - is keseregve pirúljatok, és te
Szép Hyacinth hallasd te betűidet; untalan ai ai (5)
Szózatodat zokogasd: oda a' szép énekes él'te!

Kezdj panaszos verset, kezdj Szikelyi Músa keservet,
Ó te, ki a' sűrűbenn ott jajgatva fűtülgetsz,
Bús fülemülke vigyed hírül Arethúza (4) vízének,
Hogy Bion' a' legjobb pásztor' szép élete megszűnt,
Hogy vele megszűnt a' pásztor-dal, 's Dórisi ének.

Hezdj panaszos verset, kezdj Szikelyi Músa keservet,
Sirjatok a' patakok mellett ó strymoni (5) hattyúk,
Búsló nyelvetöket búsongó dálnak eresztvén,
Ajkatok a' millyent szok zeng'ni, ne késsetek osztán
Thrázi leányoknak megvinni, meg a' szomorú hírt,
Bistoni (6) Nympháknak: meghalt a' Dórisi Orpheus.

Hezdj panaszos verset, kezdj Szikelyi Músa keservet,
Ő' szereték minden seregek: de nem énekel immár,
Ő nekik, űlve magány tölgyek' lombjának alatta,
Ah! de felejtő - dalt Plútónál énekel ő most.

A' liget elnémult, bujdosván a' bika környül
A' tehenek, nyögnek 's nem akarnak fűbe harapni.

Kezdj panaszos verset, kezdj Szikelyi Músa keservet,

---

hány Fragmentumokat; ettől egy Hoporsó - verset Adónisra, és némelly töredezett Idylliumokat bírunk. Ez Smyrnában, az Syracusában született.

2) A' Sicilii vizek értetődnek.

5) A' Hyacinth' leveleinek belső vonásiban A. I. bétük látszatnak. Aiax!

4) Arethusa, forrás Syracusa mellett.

5) Strymon, Folyóvíz Thraciában.

6) Traciai. — Eszébe jött a' Poétának a' tsudatévő Orpheus, ki szerette feleségét, Euridicét, a' Strymon partján siratta.

Ó Bion, a' te korán holtod' maga bánta Apollo,
Síratták Satyrok, 's a' gyászos kerti Priápok,
Pánok - is énekidet fajlalták; a' vizi Nymphák
Sírtak az erdőkben, könnyekkel folytak az árkok.
Echó sir a' sziklákban hogy szózatod elhalt,
'S hogy már ajkaidat nem visszsálhatja; miattad
A' fa' gyümöltse lehull; fanyar a' fű szála; juhokból
Nem foly az édes tej, sem méz a' méhe - köpükből:
Meggalt szinte viaszkában; nem is illene többé
Ajkad' méze, mivel megholt, azt gyűjteni össze;

Kezdj panaszos verset, kezdj Szikelyi Músa keservet,
Még soha sem rítt úgy Delphin a' tengeri parton (7)
A' fülemülke se sírt még úgy a' bértzi harasztban;
Nem zokogott hegyek' oldalibann a' fetske is annyit,
Nője keserve felett soha úgy nem jajgata Ceyx (8)
Nem tsevegett a' kék hullámon Kérylus annyit;
Napkelet' örvényin Mempont, Auróra' szülöttjét
A' sírhantja körül repülő bús társai dallal
Nem keseregték úgy, mint holtát drága Bionnak.

---

7) A' Delphin felől mondják, hogy emberi jajgatáshoz hasonló hangot tudna ejteni.

8) Ceyx' felesége Alcyone; mind iketten tengeri madarakká változtak, 's egymást még akkor is híven szerettek. — Kerylus is tengeri bús madár. — Memnon Aethiopia' Királyja, 'Aurora' és Tithonos' fija. Trója előtt hartzolt, mint Priamusnak frigyesse, de Achillestől leterítettett. Baj társai madarakká lettek, és őt siratták. — Mind ezeket, mint szinte Philoméle és Procne His asszonyok' történetét, kik közül amaz fülemüle' képében, ez pedig mint fetske az általok megölettetett Ityst mai nap is siratják! 'a' kegyes Olvasó a' régi Theologiának kellemetes Írójából Ovidius' Metamorphosisából ismeri.

Kezdj panaszos verset, kezdj Szikelyi Músa keservet,
Kenderitzék, fetskék, kiket ő vig kedvre derített,
És kiket ő fetsegésre tanított, tökre leülván,
Mind egymásnak eránnyában jajgatni tyukokkal
Versengtek; ti - is keseregjetelek odva - galambok!

Kezdj panaszos verset, kezdj Szikelyi Músa keservet,
Százszor óhajtott szív, furuglyád' most bírni ki fogja,
Rajta dalolni ki fog, ki merész azt szájhoz emelni?
Ajkaid íme lihegnek még, 's te lehelleted él még,
Enekid' a' nádban még Echóörizi most is.
Pánnak adom sípod', de talán neki vetni fuvásra
Száját, félni fog ő, nehogy elsőségre te jussál.

Kezdj panaszos verset, kezdj Szikelyi Músa keservet,
Sír Galatéea dalod vesztén, kit örömmre derítél, (9)
Őt, mikor andalgott, ülván a' tengere' partján.
Mert te nem úgy dalolál mint Cyclops, kit futa a'
szép,

Hölgy Galatéea, reád inkább mint vízre tekintvén.
Tenger' habjaival most sem gondolva, magányos
Parti homokbann üll, és néhai hangodat örzi.

Kezdj panaszos verset, kezdj Szikelyi Músa keservet,
Ó Pásztor! veled elhalt a' Músák' kegye, nints már
Bájja leány - tsóknak, nints kelleme gyermek - ajaknak
Ámorok a' sírod' hantján bánkódva zokognak,
Vénusnak te pedig kedves'bb vagy, mint sem az a' tsók,
Mellyel hólta - idétt tsókolta az ékes Adonist.

Zengedező folyam, te Melés, (10) ez legyen utóbbi,
Ez friss síralmad; meghalt régolta Homérus
Halliopééna ez az édes'bb száj, 's te felőled:
Mondják, szép fiadat hab - könnyeket öntve kesergéd,

---

9) Galatéea, egy igen szép tengeri Nympha volt,
kit a' Cyclops Polyphémus szerete.

10) Melés, folyóvíz Jóniában, mellynek táján Ho-
mérus, és Bion születtek.

'S tengereket töltött panaszid' bús hangja; viszontag
Most másik fiadat sirasd, új búba merülvén.
Kedvesi kutfőknék voltak mindketten, ivott az
Pégazi forrásból, de Bion Arethúza' vizéből,
Enekelé Tyndárnak amaz szép rózsza-leánnját,
Es Thetis Istenné' fia tetteit, és Meneláust.
Nem hadakat, nem könnyeket ez: Pánt szokta dalolni
'S pásztorokat sipon, nyáját sípolva legelte,
Metsze furuglyákat, 's tehenét vígadva fejette;
Gyermekek' és lányok' tsókjára taníta, szerelmet
Táplált keblében, és kisztete Aprodilát.

Kezdj panaszos verset, kezdj Szikelyi Músa keservet,
Téged', drága Bion, szán minden városi népség,
Ascera kivált téged' jobban szán Hésiodusnál, (11)
Nem sír Pindar után úgy a' Boeótisi Hyle,
Úgy Alcaeus után nem búsult a' deli Lesbos,
Városa nem jajgatta meg úgy a' Céai lantost,
Nem Paros Archilochust, nem Sapphót úgy Mityléne,
Mint te furuglyádat, most is még éloi sohajtják.
Pásztorok, a' kiknek szép hangú szózatot adtak
A' Músák, sorsod' mindnyájan sírva nehézlik.
Jajgat Szicelides, Samos' éke; Cydónia' földjét
Diszitő Lycidas, kit elébb mosolyogni szemével,
'S vígnak szemléltünk, most könnyeket öntöget; így
sír
'Triopa' várnoki közt; az Alevs' mentébe' Philétas (12)
Es Syracusaban (13) mind egyre Theocritus; én de

---

11) Ascera város Boeótiában, hol Hesiodus élt. —
A' Ceai Poéta Simonidea.'

12) Triopos, vagy Triopa, Varos Cos' szigetén,
varnok — polgar, Πολίτης Aleus, folyóvíz.

13) Syracuza' quantitását nehéz volt volna ma-
gyar versben megtartani. A' Dórisi dialectus' sza-
badságával mi nem élhetünk.

Zengem az Ausonidák' bánatját, pásztori dalban,
Nem lévén vendég; mert im' a' Dórisi Músa,
Mellyre te oktattál, örököm lett, nagyra betsülvén
Ertéked' másnak, nekem a' dalt hagytad örökbe.

Kezdj panaszos verset, kezdj Szikelyi Músa keservet,
Ah, ah, kertekben noha most a' málva, meg a' zöld
Zeller, 's borza kapor, teli sárga virággal enyésznek:
Am de jövő kikeletre megint éledve virúlnak.
Mi pedig ámbár fő, vagy erős, 's! bölts emberek,
egyszer

Élni ha megszűnünk, süketenn egy földi üregben
Fekszünk, végetlen 's dermed'tt álomba merülve,
Téged' is egy ravatal fog tsendben földni ezentúl.
Nympháknak tetszett inkább hogy béka brekegjen; (14)
Ezt nem is írigylem, mert rútúl hangzik ez ének.

Kezdj panaszos verset, kezdj Szikelyi Músa keservet,
Méreg jött a' szádba Bion, rút mérget izeltél.
Ajkadhoz de miként ment az, nem-isfédesegett meg?
Es ki kegyetlennek mérget poharadba keverni,
'S adni, mikor szóllál, nem lágyula szive dalodra?

Kezdj panaszos verset, kezdj Szikelyi Músa keservet,
Mindenkit de elér az igazság. — Én epekedvén,
Könnyeket öntve nyögöm te halálodat, és ha lehetne,
Mint Orpheus poklokra leszált, mint hajdan Odysseus
'S Alcides ezelőtt, Plútó házába lemennék,
Hogy látnám, valljon Plútónál tudsz-e dalolni:
'S hallhatnám dalaid' tárgyát. De te Persephonénál (15)
Szikelyi módra dalolj, 's mondj egy szép pásztori
nótát.

---

14) Mintha mondaná: a' Nymphák halálodatgátolhatták volna, de nekik a' békák' brekegése is szép hang. Haragszik egy keveset a' Nymphákra.

15) Proserpina, Plútó' felesége.

Ö - is Szikelyi volt, és gyakran játsza az Aetna'
Völgyeiben, 's ért pásztor - dalhoz. Nem bletsületlen
Lesz e' dal. Valamint Orpheus' szép lantja szovára
Ennek vissza - adá poklokból Euridicéjét,
Téged - is a' ligetekbe botsájt majd. És ha furuglyán
Bírnék, énekem - is Plútónál zengeni fogna.

MATSKÁSSI FERENTZ.

Kérdések és feleletek.

Miben hasonlók a' nagy emberek a' tornyokhoz?
Abban, hogy mind a' kettők körül többnyire sokszél
fúj. És miben különböznek egymástól? Abban, hogy
a' nagy torony, ha hozzá közelítesz, mindég na-
gyobb lesz; de a' nagy ember mindég kisebb.

Igaz-e, hogy a' bletsülés nem fér össze a' sze-
relemmel? Igaz; mert a' férj a' ki feleségének be-
tsülését megnyerni igyekszik, megszűnt azt indulat-
ból megnyerni.

Ki nem hiszi, hogy N. N. nagy Philosophus?
Minden ember hiszi azt, tsak a' felesége nem. 'S
miért nem? Mivel tsak házán kívül jelenik mind Phi-
losohus; otthon többnyire nagy Bohó.

Ki tartja meg legpontosabban az illendőségnek
reguláját? A' fennhéjázó; mert az által legjobban tar-
tózathat másokat a' kívánt távolságban, hogy gyar-
lóságait 's fogatkozásait észre ne vehessék.

Mi a' legbizonyosabb mód jó barátokat magától
elidegeníteni? Ha azokat jó téteményekkel tetézed,

mert a' háláadás' tartozásának érzése nehezen fér össze
ve a' barátsággal.

A' ki Ura kíván lenni az ő tselekedeteinek, mi-
vel kell annak kezdeni? Azzal, hogy Ura legyen az
ő ítéleteinek. Ki él legjobban a' gyönyörűséggel? A'
ki tudja, hogy a' nélkül ellehet.

Mellyik indulatokon nyer a' Philosophia győze-
delmet? Az elmúltakon és a' jövődöken, de a' je-
lenvalók azon győzedelmeskednek.

Mi bizonyos jele annak, hogy valamelly syste-
mát meguntunk? Az, ha annak lelkét és betűjét meg-
külömböztetni kezdjük. H: — r.

Rejtett szavak.

(1)

Egy tag három betű vezére a' nyájnak;
De csak összel töle hamar is elzárnak,
Megfordítván kiki felette szereti
Ha jó, de már ha rossz, úgy minden megveti.

(2)

Hat betű és két tag teszi a' nevemet,
De egészen a' ló nem szeret engemet,
Első syllabámra pedig sok barmokat
Hajtanak, lovakat, borjúkat. 's juhokat.
Végso syllabámat a' vadász teheti,
Megfordítva pedig a' gyilkost illeti.

Ö R Ö M E M L É K,

mellyet

FŐ TISZTELENDŐ NOVÁKY JÓSEF ÚRNAK,*

Sz. István Magyar Királyról neveztelett Eger vá-
ra' Prépostjának, Egri Érseki Megye' Lektorá-
nak 's Kanonokjának, a' kiüresült Egri Érsek-
Szék' Helytartójának, 's Okok közönseges Ki-
hallgatójának, Felkenettetése ötvened évi ünnepe
tiszteletére az Egri Nevendékek emeltek.

Tűnnek a' sorsnak viharúlt ölébe

Napjaink, tűnnek: elalélva omlik

Életünk' felső biborának éke,

Lég tüneményként.

Nestor' éltével dítsekedne bárki

Kellemét kintsét fityogassa, még is

A' kemény Végzés' erejének áldoz,

Elhamuhodva.

'S így tsak az boldog, kinek élte rényes,

Kit szerény tettek felemeltek arra,

Lenne hogy mások' tetemes javára

Élte' lefolytán.

Boldog, áldott vagy szeretett Nováky,

Emberül futván kijelelt idődet,

Irgalom, Jótét, Tudomány, Okosság

Öszbe borítanak.

Nagy kor, és nagy szív egyesülve benned

A' magasságban lakozónak immár

Ötven évektől mutatod be folyvást

Szent Mise' Titkát.

---

* Azolta meghalt.

Élsz azért hogy légy nyomorúltak' Attya,
Tetteid' fénnjét ezerek kiáltják,
'S hála nyögésök fel Egekre szállong
Az Örök Úrhoz.

Hát mi hallgassunk e' ditső Napodra?
Néma tsend zárná kebelünket akkor,
A' midőn ülnéd Te kenettetésed'
Ötvenedetjét?

Sőt öröm - jelkép emeledve szívünk
Erzet oltárán koszorúba fűzzük,
Zsenge elménknek fakadó virányit
Tiszteletedre.

Élj soká boldog napokat nyugodtan!
Élj!! ne dúlják fel zivarok sokaknak
Drága élted! bú ne vegyüljön évid'
Billikomába.

Élj! Hazánk' buzgó Fia, Élj sokáig!
Élj! hogy ösvényid' követőji lévén,
Híven örvendjünk valahára Véled
Egygyüt Egekben.

BOLDOGÚLT KOVÁTS IMRE' PO'SONYI
PROFESSOR' SÍRJÁNÁL. (1824.)

Merre halkan foly az enyelgő Zagyva,
Merre áldják az Unokák Lehelt, ah!
Merre édesden mulatott Atilla,
Régi üdőkben:!

Életed ott nyíla, emelkedő jó
Lelked úgy kelt, mint kel ama' hatalmas
Jóltévő nap, szánva, nevelve nekünk
Bóldog Atyádtól:

Hogy virágot szedj tudomány' mezőjén,
Hogy szelid Pallás koszorúzva adjon,
A' kegyes Astréa kezébe 's véle
Holtodig élhess.

Példaként által ifjak' sorában,
Munka, fáradtság, vezető barátid,
Tiszta erkölts, Hon-szeretet, szelidség
Emberi díszed.

Férjfi pályáját, ifjak, üdös'bek,
A' kiket akkor is ölelt szerentse,
Vagy, kiket balsors nyoma, Ő vigasztalt
'S oktata egykor.

Szólljatok, mint vitte; kinek üdöle?
Hléta holtát vidd panaszúl Hazánknek;
Várad, ah! gyászos Po'sony im tanúi:
Kit vesztettünk.

Ritka polgár, érdemes Oktató, ki
Szép Hazánkat fedte, ködöt ségelléd
Üzni, eloszlatni: Benned reményünk
Porba enyészett.

Élsz azért Édes! soha nem felejtünk;
Kedves emléked' soha nem temetjük
A' felejtésnek szomorú sirába,
Él mi velünk az.

Lám! ama' pompás, ragyogó, lelezvé
Várt Nap, ismét visszajön; a' Világra
Életet áraszt. Mi kitárt karokkal
Érted esengünk.

'S ah! nekünk többé, soha vissza nem térsz?
Hű barátid, a' Haza, tisztelőjid
Hasztalan kérünk zokogók Egektől
Viszsza nem adnak.

Ki Hazájának örömet benyújtja
Mit üdö 's Végzések adándnak, az Hon'
Kintse 's hosszú élete nem lehet
Bár századig éljen.

ANTAL JÁNOS.

SÓLONNAK IMÁDSÁGA A' MŰZSÁRHOZ.

Görögből fordítottatott.

Mnémosyné' 's az Olympusi Zevs' szép gyermeki, Mú's ák
Hallgassátok meg, mit könyörögni fogok!
NyerjeteK Istentől nekem áldást, 's minden ajaktól
Holtomig állandó jó nevet, és betsülést.
Hogy legyenek a' társnak kegyes, a' haragosnak ijeszték'
Hogy tiszteljen amaz, látva remegjen emez.
Birtokot óhajtók, de tsalárdúl jutni vagyokra
Nem vágyok: ha ma nem, holnap az ostor elér.
Földi halandóknak melly kintset az Istenek adnak,
Megmarad az talptól kezdve, egész tetejig.
Mellyre de ember vágy, rendkívül, és tsak erővel
Jő, nem akarva, de most a' hamis eszközinek
Kénytelen engedvén: de soká nem távozik a' kár
Melly, valamint a' tűz, vastagodik sebesen.
Hezdetek bár mi tsekély, de siető vége siralmas,
Mert az erőszaknak tettei nem maradók.
Isten látja ügyünknek végét. Mint kikeletkor
Elverik a' felhőt a' levegő' szelei;
Mellyek megrázzván a' habzó, végtelen áru
Tengernek fenekét, tsak hamar a' gabonás
Földnek szép mezejit dúlják, 's magasan az egekbe
repülnek,
Isteni székekhez, 's ime kinyílik az ég,

Es ragyog a' napfény a' téres földi mezőkön
Szépen, 's felhőknek már nyoma sints az egen:
Igy fizet a' gonoszért Zevs, és nem gyenge-halandók
Módja szerint lobban szíve haragra legott.
Nem lappang öröké kinek a' bűn terheli lelkét,
Várj még egy keveset—színre jön a' titok is.
Tsak hogy emez tüstént, az későn bűnhődik, és bár
Jól fut, 's a' követő Párca utánna nem ér:
Még is eléri ez őt—nem elég—de miatta lakol majd
Ártatlan fíja is, 's minden utóbbi neme.
Jó és rossz ember közösen gondolkodik abban:
Hogy kiki voltánál jobbnak itéli magát.
Míg meg nem botlott; akkor kezd sírni, ki eddig
Asítózva remény' tsalfa ketsének örült.
Az, kinek a' keserű beteg ágyban élete kétes,
Hogy majd meggyógyúl, szüntelen azt regeli.
Más, ki szegény, 's kenyeret nehezen tud délre találni,
Azt gondolja, hogy ő üstnek aranynak ura.
Itt a' gyáva vitéznek akar tartatni, amott a'
Nem kegyes ortzájú, azt hiszi, hogy tsuda szép.
Igy kiki más és más módon bajlódik, az egyik
Örvendvén kinttsel fényleni honnyosi közt,
Tengerek' örvényin járkál, hánytatva kegyetlen
Szélvésztől, még sem rettegi ár-vizeit.
Másik szántani tud, 's nem rest szolgálni megalkudt
Bérért, gondja kinek görbe ekére vagyton.
Egyik Athénének, 's Vulcánnak mesteri művét
Tudván, élelmét két kezivel keresi.
Más az Olympi szelíd Mú'sák' adományait érti,
'S mérett versekben hirdeti a' tudományt.
Azt a' messzelövő nagy Apolló téve jövőndő-
Mondóvá, 's téged, tudja, mi rossz fenyeget,
Hogyha az Istenség kerget: de te sorsodat el nem
Fordítják a' szent áldozatok, 's madarak,

Sem, kik füvek', fák' erejét jól ismerik, a' bölts
Orvosok, a' Paeon' jobb keze sem fog azon.
Hiszed öröm gyakran nagy bánat' kútfeje volt már,
Mellyet az életadó orvosi por ki nem irt,
A' beteget pedig ámbátor nyavalyája veszélyes,
Illess'd tsak kézzel, régi erőre hozod.
Fátum az embernek tud jót is szülni, gonoszt is,
A' meny' végzeteit futni merő butaság.
Ártalom egyre nyomunkban jár, és senki se tudja,
Tegnap kezdődött dolga mi végre jutand.
Vétkes! erőlködj bár te szerentsés lenni, ragyogni
Megsüllyedsz, mikor a' fürge futásnak örülsz.
Ám de az ártatlant szép végre segíti az Isten
Mindenben, 's a' mi jó, arra kinyitja eszt,
Hintsnek az emberi szem sohamég nem látta határát,
Mert a' ki nálunknál többet arat mezején,
Többet ohajt. Maga Zevs sem tud megtölteni minden
Zsákot; tetszeteként osztogat ő adományt,
'S kárt küld, a' mikor a' vétket büntetni akarja,
És a' kintset emez bírja ma, holnap amaz.

---

*) Hiki látja, Mitscherlich Uram is bizonyítja, hogy Horátius a' legelső Ódájában foglalt gondolatot ezen Elegiának 44-dik, és következő verseiből költsönözte. Több verseket is hagyott az Athénai híres Törvényhozó: de ez a' jelenvaló leginkább dicsértetik.

MATSKÁSSI FERENTZ.]

KIESTÉRI VILMÁHOZ.

(felelet az 1824. Esztendei Literatúrai Ajándék
17-dik lapjára.

Egy tsendesen felém zengő lebel
A' távól' messze homályából
Eltűnt örömökre int! — 's a' kebel'
Érzelve fellángol hamvából.
Ertem zokog-e bánatod' hangja?
Vilma! kedvelt, édes nevezet!
Ertem? kit sorsom' kétes viszhangja
Még mindig mostohán nevezett?
Ertem sír tiszta melljedben a' szív!!
'S sorsom' hatalma könnyre fakaszt!
Te mindenek felett szeretett hív
Barátné —! mert tőlem elszakaszt! —!
Ha vissza bájolv kis körünkre
Leörült órájink feltűnnek,
'S Lelkem' még egyszer gyermek egünkre
Visszatekintével eltűnnek:
Az édes szomorgó elbúsulás
Megnyugtató könnyes ölében,
Egy fentebbi erő, és újulás
Éled a' szenvedő' keblében.
Majdan, ha a' felettem öszvegyült
Fellegek szebb naptól oszlatva
A' szenvedések' árjain sem hült
Lángok örömkönybe olvadva;
Régen epedve várt boldogságban
Mósolyg le rám a' hold' sугára:
Mindent feltaláltam a' világban:
Visszaemlékezvén — Vilmára. —

SALATZ LÁSZLÓ.

SÜMEG VÁRÁHOZ.

Felvidítván szép Zalában
Természet dísz' alkonyjában
A' Rónában, Ormokban,
Virág lepte hantokban,
Az Ifjúsagnak tavasszát
Elet' gyönyörű szakasszát
Nem tsatázván ott a' baj
A' halandóval — de jaj;
Gyászos komor érzemények
Multat festő képzelmények
Leplezék meg szívemet,
Behorongva kedvemet.
Midőn setét vár' falait
Dülékeny omladékait
Az elroskadt pompával
Küzdvé 's idők' mohával
Látám a' torzomborz sziklán
Tornyosodt, és kopár tsútsán
Búsan állni Sümegnek,
Hunnia' híres helyének,
Hol ékesen hajdanában
Vár álla deli pompában
A' vidék szép kiében
Virányos édenében;
Hol honnunk Ős Eldődjei
Veszprém Megye' Püspökjei
Dú's Palotákat lelék
Menedékül 's idvezlék;
Most oh Egek! gyász, falai
Mohafedt' Maradványai
Enyésztének jelei
Baglyoknak lakhelyei.

Most sír , olvad bánatjában
Szív , és eped fájdalmában
Valahányszor ormot lát
Rajta Sümeg Várfalát.

OSZTERHUEBER MÓRICZ.

B A R Á T I M H O Z.

Sírtatok a' Szálé' partján sokszor velem együtt
Hol lesz munkánknak árva Hazánkba helye?
Volna hely — és mostan tsak ketten írtok azokba;
Írjatok , és ekkor lesztek igaz Magyarok.

MARTHA.

Mártha tselédjével Hávét ritkán akar inni,
Mért? mert ő neki jobb Krümpli, szalonna, kulats,

SZÉPHALMI, és ÁDÁMFI.

ÁDÁMFI.

Hol veszi az Ur e' kis Epigrammáját?

SZÉPHALMI.

Nyilván az Úr lopja minden szent munkáját!

SZOLDI.

Szoldi szerentsétlen, mert teljes 's rakva hibákkal
Szomszédját a' jó Nándorit adja okúl.

AZ ERDÖKERÜLŐ , ÉS A' TÖLGYFA.

Mind azon régi 's megidősült tser-és tölgyfáknak nevekben, mellyek e' sötét vágásban élnek, kérlek, — így szól egy Tölgyfa az Erdökerülőhöz; — vágass ki hova hamarabb e' vágásból bennünket, mert meguntuk, sőt a' sűrű 's magos erdőkre nézve szégyenljük illy apró tsöpétek, gyenge hajtások, alacson bokrok, 's fiatal nevendékek között való létün-

ket. — Ezt ne kívánjátok Edesim, felel az Erdőkerülő — mert azon kívül, hogy az apró bokrokat 's nevendék fíjatalokat árnyéktokkal veszélyek 's viszontagságok ellen védeni rendeltetettek; azt is előttetek tartásatok; hogy száz évek előtt ti is apró tsöpétek, gyenge hajtások, alaton bokrok, 's fiatal nevendékek valátok.

A' megállapodott szép lelkű 's nagy tudományú Férjfiak nagyon vétenek, midőn a' fíjatal, új, gyenge és esmeretlen Irókkal egy sorban állani nem akarnak.

FÁRNEK DÁVID.

JEGYESEMHEZ,

Mint a' kies tavasz zsendült virágival,
A' földet mosolygó színbe öltözteti,
Rá játszi ibolyát bal'sam illatival
És lengenyét hintvén kénnyel kedvelteti:
Majd szerelmes hévvel büszkén minden fesel
Már a' virágoknak díszeik érkeznek
A' rózsa 's lilium bájol tündér kettssel,
'S mind Flóra' harmatos keblén ölelkeznek.
Újúl a' természet, új leplet öltve fel
Minden neki vidúl, felsejken érezvén
Magában új létet: fűv a' híves lebel
Langyos szárnyaival enyhültet lehelvén,
Úgy érzi a' hevült szív szép örömeit,
Mellyeket az égi szerelmek öntenek,
Ha töle a' hűség költsönzi kedveit
Belőle boldogság 's szívnyugta ömlenek.
Mert nints e' világban olly bájos tünemény
Mint a' szerelemnek boldogabb édjei,

Midőn forró kebel, érző szív, jobb remény,
Uránia' kellemszülötti védjei!

Melly lant tudná zengni, melly szó kiejteni,
Minő etset tudná rajzolni Skitzeit

A' vallás-gyönyörnek? melly olyan isteni
Erővel hatá-el testemnek erejit.

A' Sphaeráknak hallám harmóniájokat,
Angyalok örvendtek rokon vonzásunkon

A' dagadott tavak mérséklék habjokat
A' vidék öröme olvadt szent lángunkon.

E' kis isteni tag tova önn magától
Öröme' árjában az égre repesett,
Olyan állapotban hol idő nem gátol,
Sem sors, sem más akárminémű bal eset.

Most a' tsördögélő tsermelyek' völgyei,
A' zámatos rétek' balzam ömledése
Idő' zavarába dőlt százok' tölgyei
Elfognak 's megriad énekem zengése.

Rokon hangon felel az árnyékos liget
A' bánatos eccho ügyel zengetemre,
A' roppant reneteg tsak Minešit emleget
Hallatára új fény derül fel kedvemre.

Báj Arkádiává látom válni lakom,
Gesznerek ártatlan pásztori közt élek
Nem érzek nem látok mást tsak egy alakom,
Dobog szívem 's gyorsan küzd bennem a' lélek.

Ha látom képének angyal vonásait,
Részeg hévvel hányom tsókom orezájára
Erzem, hogy élek, hogy boldog vagyok, ha itt
Er a' halál, bátran vehet kaszájára.

Mosolyogva dölök gyászos sirhalmomra,
A' tudvalévőség, hogy egy hű szív értem

Lángolt, állandóan vezet nyugalomra
Elég vigasztalom, tzelomat elértem.

Sírom' partján túl sem nézek könnyűs szemmel
A' mulandóságnak hiúságaira,

Eltem és érzettem telve szerelemmel
Ott a' nem mulékony hív szent karjaira.

Ott ó Minesi ottan lakik a' valóság,
Ott a' hűség, mellyet semmi vész el nem ront,
E' világi élet por, füst, kis bohóság,
Mellyet egy lengeteg váratlan tép, szór, bont.

Légy hű, légy állandó, légy tűrő 's a' virtust
Minden tetteidnek legfőbb czéljává tedd,
A' rügalmazó nyelv' szidalmait úgy fűssd
Mint a' mérges kígyót, 's a' mardosó ebet.

Ó hányra hozott ez szerentsétlenséget,
Mérgesíté bódúlt örömeik gyásza,
Óvd magadat, lépe meg ne fogjon téged
Helyre nem hozható kárba dönt hagyomásza.

Melley ritka a' hűség, de kivált nemedben
Megtaníta Wielan d' szép Urániája,
De ha időt törve marad feddhetetlen,
Végtelen jutalma lesz melly vár reája.

Mint kegyortzáidnak viruló rózsája
Olyan legyen egész éltednek hajnala,
Altasson fülmile' szerelmes nótája,
Édes ándalgásba merülj ő általa,

Mint mosoly ajkaid, mint báj pillantatja
Villám szemeidnek, úgy derüljön neked
E' napnak számtalan újult hajnalatja,
A' szerelem 's hűség legyenek éneked.

A' gond, bú, fájdalom, szív' nyugtalansága
Előtted csak névként ismeretes legyen,

Olly' megelégedés, melly fő pontra hága
Útaidban szelíd oltalomba vegyen.

A' kellemistennék reád mosolygjanak,
Tartsák meg viruló korbán ketseidet
Számtafan évekig; hogy ne hervadjanak
Örök ifjúságra hívják kellemidet.

A' bőség' szaruja öntse ajándokát
Szelíd kedvességet, nyájas kellemekkel
Az égi báj, mellyet tsak Uránia ad,
Szálljon hű szívedbe rokon ezerekkel.

Ha forrón szeretni, 's viszont szerettetni
E' múlandók között a' legfőbb boldogság,
Ha két szép szíveknek szent egygyé lehetni,
Az a' tető, mellyre ezer között egy hág.

Örülj! mert te feléd szünet nélkül dobog
E' lángszív, melly érted tsak eretted vérdell
Örülj! mert a' hűség' szent zászlója lobog
Felette, 's nem hagyja, hogy tantorodjék-el.

VIGASZTALÁS.

Ha gyakran bús andalgásimban
Mélyen merengve jajgatok,
És eltikkadva fájdalomimban
Gyöngy-képek nem fog álmotok,
Látom keserveit szívemnek,
Hogy új tsirájiból teremnek.
Itt Minesim lelkes hangzatokkal
Erzékeimnek éltet ad,
Ha sugja hűséges szavakkal,
Hogy férjfi módra vív tusát
Fel fel-riadva nem reméllek,
Hanem majd boldogb éltet élek.

Tsak kedvelt Mincsim legyen hívem ,
Nyugodtak belső titkaím ,
Az agg gond úgy nem vérzi szívem'
Héjemre folynak napjaim ,
Új mennyek nyílnak életemnek ,
Új új virágok víg kedvemnek.
Ki a' jelenvalókkal élni
Mint bõlts mint józan megszokott ,
Hit gántsa nem tanita félni ,
Eléri a' remélt fokot.
Ha vészben hűség volt vezére
Annál kiesb tájakra tére.
Feledjük hát keserveinket ,
Kinek kezében van szívünk ,
Szebben tenyészti reggelinket
Ha benne bízunk lesz hívünk ,
Elűzvén torlott gondjainkat ,
Jobb létre hívja álmainkat.

MINTSIHEZ.

Míg még ortzádon üldögelnek
A' játszi tréfák 's kis szerelmek ;
Az ifjúság' korán
Lengjen körödben szív' nyugalma ,
Lakozzék a' gond aggodalma
A' Balaton' taván.
Ha benyújtandod nyílt rózsádat ,
A' Gráziáknak 's szüz pártádat
Áldozni lelked kész.
Hért Hüdnek bájoló ölében
Magasb gyönyör' szebb fellegetben
Magától szélt enyész.

Boldogság füzze élted' lánczait,
Hűség vezérlje békés napjaid,
'S ha szíved felleli,
Eltérven messze a' rutalmak
Sugják füledbe lágy fuvalmak
Ezt H — — — kedveli.

VESZTESÉG.

SONETT.

Kit elhagy a' világ 's az Istene
Mint engem, mert küzdésin életemnek
Bú, gond, keserv, és fájdalom teremnek
Nintsen ki kíméllvén segítené.

Ah kit találsz, ki illyet védene?
Elhervadt rég imádott Kedvesemnek
Ölében nyílt rózsája reggelemnek
Az illyen élet rosszabb, sem fene.

Bús torlatú mord fellegek között
Kétségb'ésés halál borong felettem,
Napom halotti gyászba öltözött.

Eltépte a' sors képemet! — szerettem
'Te vagy szerentsés, érzem fájlalom
Nints boldogúlnom már több alkalom.

MINTSI ÚJ ÉLET.

SONETT.

Mikor szünsz végre már meg ostromolni
Kegyetlen Amor 's dúlni szívemet?

Ah! hagyj el, érzem e' kín eltemet:
Nem látd mulékony testemet bomolni?

Hogy kezdtek szívem' rejtekéb' omolni
His nyilaid 's zavarni életemet,

Nyugalmamat legottan 's tsendemet
Vesztvén, szemem patakként kezde folyni

Ah! mind hijába folyt könyeim' árja
A' fájdalom már áltölelve várja
A' tulsó partra tenni lelkemet.

Megyek! — Nem Míntsim, benned tünt fel fényem
Bájosb hajnalra hívta kedvemet
Elek! szereimmed nem muló reményem!

AZ Ő SZEMEI.

SONET.

Tekintsd tsak a' világ szebb tájain,
Mint báioł a' természet száz remekben,
A' villogó gyöngy, melly a' tengerekben
Terem 's a' kristály mint a' rózsaszín.

A' fény az Egnék azúr boltjain
A' nap, hold és a' tsillagok diszekben
Egy ismeretlent bámúlhatsz ezekben,
'S a' harmat rét' bársony virányain,

'S oh! mind ezekre mély homályt vetének
Szikráji szép Míncsim kökény szemének
Nem tudná ők' Petrárka zengeni.

Szívekre lő ha áltható sugára
Gyönyörre olvaszt kit keresztül jára,
'S azt vallni kényszerít hogy isteni.

A' 80-ik lapon lévő rejtett szavak megfejtése : Kos,
Sok, gyeplő, gyep, lő, öl.

R L Á R I.

Az a' mi a' virtuson, hódolásunknak ezen leg-szentebb tárgyán kívül leginkább adhat személyes tekintetet, legfőbb és legkevesebbé hiu érdemet, közönséges és saját tiszteletet, abban áll, ha vissza tudunk térni a' virtusra, mellytől olly kevesen vagyunk, a' kik soha el nem tévednének. Az igaz megbánás szívünket érzékenyítvén, néminemükép erköltsünket tisztábbá teszi, 's szabadabbá azon kevélység' ingerléseitől, a' melly közönségesen az olyanokban meg szokott lenni, kik mindég állhatatosak maradhatnak kötelességeikben. Valljuk - meg, az önszeretet igen közel vagyon a' virtushoz, 's ennek legveszedelmesebb eltsábítója. Az[ollyan lélek, mellynek az emberi természettől elválhatatlan gyengeség értésére adatott, kevélység nélkül merész, előmenetele eránt szemérmes, hibáji' helyrehozásának kívánása hatható-sabb rugót ad neki, 's esésének szeme előtt forgó képe nem engedi felettébb örülni felemelkedésén. — Azon kívül a' Vallás 's az igaz böltsesség nem egyeznek - e meg abban, hogy a' szívből származott megbánást úgy terjesztik előnkbe, mint a' mi a' megengesztelésre, a' legfőbb Valóság' szemei előtt számot tarthat? 's miért lennénk mi keményebbek az Istenségnél? Ne felejtsük el, hogy a' kímélés és a' szánakozás fő tulajdonai az embernek; hogy ezen két érzés nélkül charactere nints meg; hogy, egy szóval, a' virtus elválasztva az emberiségtől, tsak a' kevélység-

nek ravasz álortzája, egy tsalfa kép, a' melly méltatlanúl tsikarja ki tiszteletünket. Hívjuk bizonyságúl a' természetet, ő mintegy kezünknel fogva vezet bennünket a' jóltévőségre: a' természet serkent, kebelünket mindég nyitva tartani a' szerentsétlen' könnyei-nek; 's mitsoda valóság érdemesebb szánakozásunkra, 's a' segíteni kész emberiség' minden vigasztalásaira minden szeretetére, mintegy boldogtalan teremtmény, a' ki megesmervén hibájit, könnyekkel tér vissza a' virtushoz, a' lélek' legnemesebb érzéséhez 's örökkös fájdalmat tart magában azért, hogy tőle eltávozott!

Ezen elmélkedések, mellyek első tekintetre össze nem függöknek, 's történetből származottaknak látszanak, két szivreható levelek' olvasásának gyümöltsei, mellyeket ezennel fogok közölni. Úgy gondolom új világosságot terjeszthetnek ezek arra, a' mit erköltsnek nevezünk, ezen fontos tárgyra, mellynek, mint sok é'félének megvizsgálása még a' tudósoknak új gondját kívánja. Egy olyan általjában okoskodó metaphysica nélkül, mellynek hideg és holt elmélkedései foganatlanok, szeretném meghatározni, millyen rangot kelljen a' virtusnak az olyan merész lelkekbe adni, kiknek erejek vagyon a' balvélekedések' terhes lántzát lerázni. Időnkét számtalan olyan hű esmere-tek' fejünkbe tömésével vesztegetjük el, mellyek, hogy kevély tudatlanságunkat megtsalhassák, a' tudományok' fontos nevét erővel magokra vették; az igazság' tanulása talám egyedül az; a' mi méltó az emberhez, 's ez az, a' mire szerentsétlenségére legkevesébb gondot fordít.

Itt következnek az említett két levelek, úgy a' mint velem közöltettek.

Vágfalvay Urnak levele Répczeközy Urhoz.

Barátom vagy: olvasd ezt figyelemmel, ! fontold meg minden sort, 's végezz napjaimnak, sőt egész életemnek, boldogságáról, vagy boldogtalanságáról, úgy képzeld, lelkemet magát küldöm által, neked; 's a' tiédnek kötelessége őtet vezetni, világosítani, 's egy szóval sorsomat meghatározni. Barátom, szeretek mint soha sem szerettem. Látom tsudálad, elhülsz belé! ezt vártam; én nem kevesebbé bámulok, mint te az eseten. Szomorú tapasztalásom után, még esmerni a' szerelmet, hinni gyönyörűségeinek, édességének általengedni magamat neki egészen! ettől kellett volna magamat leginkább óvnom, 's épen e' történik meg rajtam most. De ne kárhoztass, míg körülállásosan meg nem esmered ezen barátodra nézve annyira fontos dolgot; óh bizonyos vagyok jóváhagyásodban! Ti böltselkedők, ti nem úgy látlak, mint a' szerentsétlen köznép, melly tsak a' köznapi tapasztalás' szemeivel bír: te meg engedsz, a' szónak a' természeti igazságért, mellyet kifejez.

Tudod szeretünk mi, Báró Dorzay és én olyan sétálásokat tenni, mellyek útazás formák; a' Báró azt állítja, ezen mulatás épen olly hasznos az észnek, mint az egészségnak; úgy gondolkodik, hogy annál jobban tselekszünk, mennél több uj objectumokat tesszünk szemeink eleibe, 's hogy ez által gyűjthetünk ollyan esmereteket; mellyek fundamentomos böltiséget segítenek szerezni, a' mi örök élélme minden valóságnak, a' melly nemesen tud foglalatatoskodni. Azt

mondaná az ember: hogy Dorzay behatott a' természet titkainak templomába; semmi el nem rejtezik előle; egész nap tud a' legböltsebb vizsgálónak nyomozásaival egy mezei virágról is, mellyet egy tudatlan köz ember lábaival eltiporna, elmélkedni, 's beszéllgetését mindég az érzéshez vezeti; az az felgerjeszti 's táplálja a' lélekben azt az édességet, azt a' kellemes ellágyulást, melly azt a' szerelem behatásinak elfogadására látszik elkészíteni. Te tudod szívem mennyire érzékeny és gyuladékony, 's mennyit szenvedett a' legszerentsétlenebb indulattól. Velejnics Kisasszony szint olly hűségtelen volt, mint szeretetre méltó: ne szöjjünk róla többé, ne szöjjünk róla; hatalma le van rontva, más királynét esmertem meg; nem, Barátom, minden asszonyok nem tsalárdok és képmutatók, 's téged' magadat is kényszeríteni foglak; hogy ditséredje légy.

Sétálni voltam tehát a' mi böltselkedönkkel, egy kellemetes úton, ingyen sem vélvén azt, hogy ez az ösvény a' szerelemhez vezet, észre sem vettük, midőn egy majorhoz értünk, mellynek tájéka bájoló volt; két sor almafák vezettek hozzá; egynéhány lépésre volt egy völgy, mellyet a' legmosolygóbb zöld szín festett, 's egy tsermely öntözött, melly magát utóbb egy fiatal hársfákból álló lugosba rejtette el; távolabb láttunk fa-ültetményeket, mesterséges réteket, tsudálatos frisseségű pázsitokat. Nyájak legeltek a' szomszéd halmokon, a' napnak sűgárai tsillogtak 's nagy hullámokban öntötték az arany és bibor színt a' nagy fák'ágain által, mellyek kevélykedni látszottak régiségekkel; egy hegyet koszorúztak, mellynek jó fekvése e' gyönyörű rejteket az éjszának szelei ellen védelmezte; egy falu, melly az épületek' különbsége-

ért a' szemeket magára vonta, rekesztette be ezen szép környéket.

Akaratunk ellen is a' major felé húzattattunk. Azal az egyenes szívűséggel fogadtattunk benne, a' melly az érzésnek pallérozottsága, egy olyan megható, olly igaz pallérozottság, melly tsak azon ártatlan lelkeknek tulajdona, a' kiknek tisztaságát a' város még meg nem másította. A' major' birtokosza egy ollyan öreg volt, a' kit az idő nem görbitett meg a' gyengeségek alatt; külsője előre megnyert eránta; hosszú fejr hajakkal ékes nyílt homloka jóságáról bizonyoságot tett; olly jól fogadott bennünket, a' mint megengedte szegénysége: kínált téjjel, vajjal, friss tojásokkal; mi minden vonakodás nélkül engedtünk kínálásának; Dorzay pénzt akart neki adni: láttuk, hogy ezen ajánlásra elképedtetlenedett. Az, a' ki magát érzi, a' ki méltóságának örül a' haszonkeresésnek tsupa képzelésétől is irtózik; én egyik leányát egy kevés betsű arany gyűrűvel ajándékoztam meg, melly újomon volt.

Alig mentünk ki, öszvetalálkoztunk, egy a' sziklából kivágott forrás mellett egy leánnyal, a' ki bárányokat legeltetett; egy mohhal befedett halmon ült: ollyan volt mint egy királyné a' thrónusán. Hiszem már Barátom, a' hirtelen indulatokat, a' parantsoló elragadtatásokat, mellyek a' szivről végezni, 's az egész életet hatalmok alá vetni látszanak. Alig vetettem egy pillantást Klárirra (e' volt az ifjú személy' neve) midőn érzéseim felzavarodtak, 's eltelték azon gyönyörűséggel, hogy illy szép tárgyat láthattak; minden tekinteteim rajta függöttek. Valóban ez az ábrázat talán legelevenebb, legtsábítóbb, legjobban imádásra termett; két nagy fekete szemek, ékes termet, ezer természeti ketsek, az ifjúság' rózsája, kivált az érzésnek

és meláncboliának képe; melly a' szépséget olly szív-rehatóvá és hatalmassá teszi, a' szerelem maga illyen volt, Kedvesem, az az angyali teremtmény, a' ki engem megszabadított a' veszedelmes Velejnits Kisaszszonytól, a' kinek emlékezete mindenütt kergetett vala. Igen fogod bámulni, hogy Klári olvasott: mihelyt észrevett bennünket, hirtelen eltette könyvét. En közelittem legelsőben ezen szeretetre méltó személyhez, megszólamlott: bámulásom vagy inkább zavarodásom nagyobblett, 's ezen édes zavarodásnak eltalálod okát. Noha az, a' mit nekünk mondott, nem volt egyéb, mint egy két szavak, mellyeket belőle a' pallérozottság mintegy akarátja ellen vett ki, ezen szavak szívemben maradtak, 's nem kellett többet hallanom annak érzésére, hogy Klári megnemesítette azon homályos állapotot, mellyben elrejtve találtam. Báró Dorzay is úgy vélekedett mint én.

Nem szüntünk meg ötet mindég jobban| jobban ditsérni; nem volt másról szó egész estve, az éjtszaka még jobban megerősítette azon érzéseket, mellyeket Klári bennem gerjesztett. A' megfontolás nem hogy eltörlötte volna, még mélyebbé tette azokat; szerettem és már tüzesen szerettem: lehetetlen volt nam látnom hajlandósígomat. de Dorzay előtt elrejtettem azt. Reggel ez gondolatokba merülve talált, kérdezte okát; kifogásokat kerestem; érzettem, hogy a' szerelemnek vagynak titkai a' barátság előtt: végre ebéd után elszöktem Dorzaytól, 's hirtelen azon helyre futottam, a' hol Kláriveral öszvetalálkoztunk.

Epen ollyan állapotban volt, mint a' millyenben az elmúlt estve láttuk, olvasással foglalatoskodván; uj nyilak|övellettek belém. Szép leány, mondék, ne tudáld, hogy ismét látsz: ezen szók szívből jövő hangon mondva, úgy tetszik, zavarodásba hozták, elpi-

rült, 's szebbé lett; én tovább folytattam: jelenlétem ne háborítson fel, te egy olyan részvételt gerjesztessz: melly mindég hozzá vezet; nem akarok előtted szépségedről szólni, esmerned kell hatalmát, de szabad-e engednem kíváncsiságomnak? Melly különös tsuda által lakod ezen helyeket? mert nem rejtheted el az igazat; és ha egy érzésnek hiszek, a' melly engem' meg nem tsalhat, kevés rángok vagynak mellyek hozzá méltók lehetnének. Klári megzavarodott ezen ditséretre. — Rangom, az én rangom Uram az; a' mellyben látsz, valóban a' szerentse nekem semmivel sem tartozik. Boldog volnék, ha mindég ezen esmeretlen menedékhelyben éltem volna! ez a' virtusnak lakhelye, és hozzá tette egy fohászzkodással: a' boldogság' lakhelyének is kell lennie.

Ezen szavakra Klári' szép szemei könnyekbe borúltak, mellyeket vissza akart tartóztatni; én könnyen észrevehettem őket: tekintetim általhatók voltak, szívem megélesítette őket; Felkiáltottam: sírsz gyönyörű leány! nem reménylhetek-e felvilágosítást sor-sod felől: bizonyos légy abban; akármikép felelsz meg érzéseimnek, megnyerted egy embernek részvételét, a' ki egész életében hív lesz hozzád.

Tiszteletet jelentő hang és félelem kísérték ezen kifejezéseket. Mit mondjak Barátom? társalkodásunknak tsak a' nap' lementével lett vége. Ezen beszélgetésben mondotta meg Klári nevét; ezen beszélgetésben támadott bennem a' legnyilvánosabb indulat; a' könyv, mellyet kezében találtam, az isteni Clarissa volt; a' halhatatlan Richardsonnak ezen mesterműve melly mindenkor gyönyörűsége lesz az érzékeny szíveknek. Klári azonban a' nélkül, hogy panaszolkodott volna azon lealatsnyodásról, a' mellyben látszott

lenni, nekem nem adott semmi felvilágosítást igaz állapotjáról, sem születéséről.

Mindennap láttam szívemnek királynéját: már nem lehetett elrejte nem magam előtt hatalmát, 's minden nap új kötelekkel meglántzolt. Te engem az arany idő pásztori heroszai közzé fogsz számlálni; 's talám azt fogod mondani, nem volt eszem, hogy illy nagy méltósággal szerettem egy báránypasztornét. Barátom, borulj lábaihoz istennémnek; kérj engedelmet tőle sértő szavadért: te nem láttad Klárit, te nem hallottad őtet; nints olly méltóság, melly jobban megérdemlené a' bötsülést és tisztelést; a' szépség az első felsőség, mellyet esmertek az emberek. Merészeltem felfedezni érzéseimet ezen imádásra méltó leánynak. — Hallgasd meg jól: ő az, a' ki szóll, a' mit ő mond, mélyebben bemetszetik a' szívbe, mint sem hogy el lehetne felejtteni.

Megvallani, hogy az Úr megérdemli nyíltszívűségemet, annyit tesz, mint az Úrnak bötsülése után törekedni, 's minden más érzés tilalmas előttem. Szükségtelen volna tehát elrejte nem, hogy az Úr szeretete engem érdeklatt volna, ha szabad lett volna. Szerettem hinni, hogy tisztességes tzél szülte ezen hajlandóságot, melly nekem kedves; egy lélek, a' ki úgy mutatja ki magát, mint az Úré, nem tsalhatja meg az igazságot; de Uram — felejtsen el engem', nem lehetek az Úré, senkié — — — nem, senkié, engedjen által engem az Úregészen azon fájdalomnak, melly engem a' sirig követni fog, reménylem az Úrnak kegyességétől 's szánakozásától, hogy nem kívánja magát erővel világosságba hozni, egy szerentsétlennek sorsára nézve, kit az Ur megvetne, így folytatta patak' módjára folyván könnyei, ha minden bajait tudná. — Téged vetnélek-e! meg isteni Klári! Mond ki, hogy el-

akarod vonni magadat tiszteletem, imádásom elől. Én téged' szeretlek; oh! melly gyönyörűséget érzek, midőn ezt vallom! te a' legelevenebb, legtisztább szeretetet gerjesztetted bennem; minden uj nap uj ke-
tseket ad neked; szólj; melly áron bírhatlak? Neked is vagynak e bajaid! ah isteni teremtmény, arra születél-e, hogy ezen adót te is lefizessed az emberiségnek? elvennéd e tőlem azon édes gondolatot, őket kipótolni? Nem, felele Klári elevenen, az Úr tsak nagyobbíthatja őket: ne kénszerítsen, az Istenre kérem azokat kinyilatkoztatni, — — — — meg kellene halnom belé — — — — még egyszer kérem, az emberiség' nevére, ne tápláljon olly érzésket, mellyeknek egészen tilalmas megfelelnem; könyörgök ezen kegyelemért. — Kegyelemért-e szép Klári, nekem kellene azt tőled kérni, de engedni fogok — — — — engedni fogok vak engedelemmel; nem, nem, soha sem fogok szólni szerelmemről, bár meg kelljen is halnom!

Ezen szavakat könnyek kísérték, mellyek szivem' fenekéről lopódtak ki; úgy tetszett érdeklette őtet állapotom.

Mindennap láttam Klárit. Alájavetettve a' kegyetlen törvénynek, [mellyet reám vetett; mély tsendességben voltam; lelég volt szemeimet az övére függeszteni, és fohászkodni; gyakran zavarodásban találtam, mellyet el akart rejteni, minden szempillantat méltóbbnak mutatta szeretetemre 's tiszteletemre. — Esze egyenes és mély, de érzéseinek, mellyekkel el vagyon telve finomsága még sokkal jelesebb. Melly lélek! nints szebb, nemesebb, nagyobb, jöltévőbb: ez minden édesség' vegyülése, a' legválogatottabb tulajdonságok' virága. Nem mertem, (mert igazán szerettem, 's a' ki igazán szeret, fél a' nem tetszéstől) nem mertem biztossaimmá tenni azon jó embereket, a'

kiknél lakott. Néha Klári reám vetette tekinteteit, 's szép fekete szemei a' könnyek miatt elhomályosodtak. Tapasztaltad-e már Barátom, mind azt a' hatalmat, melyet a' könnyek adnak egy szép asszonynak? azt lehet mondani, akkor fénylik minden bájainak méltóságában; és melly édes gyönyörűséget, melly elragadó megrészegevést önt belénk ezen tekintet! Barátom, egy érzékeny léleknek e' talán legfőbb gyönyörűsége; ezen öröm egészen tiszta és szép.

A' kényszerítés, mellynek alája vetettem magamat, nem sokára megrongálta egészségemet; vagy szólnom kellett szerelmemről, vagy meggyőzőnm egy rajtam igen uralkodó hajlandóságot. Volt eröm hallgatni: de ezen győzedelmet egy veszedelmes betegség követte, melly életem eránt félelembe hozott. Megírtam állapotomat Klárinak: eljött a' majorosnak leányával, azzal, a' kinek adtam a' gyűrűt. Nem hiszem, hogy egy az egekből leszállott istenség, nagyobb örömet okozna egy halandónak, mint velem kóztoltatott ezen angyali személynek látogatása. Soha nem mutatta magát Klári szebbnek, résztvevőbbnek, erősebbnek azon bájban, melyet ki nem lehet fejezni, 's a' melly a' szerelem' elragadtatását szüli. Épen sirva talált; melly könnyek, Barátom, szívemből folytak; nem mondhattam neki mást, mint ezen szókat: Hegyetlen és kedves Barátné, a' te munkádat látod!

Az Úr' állapotja, így felelt ellágyulva, áltáljárja szívemet, nem rejtem ezt el: életemnek veszteségével megvenném azt a' szerentsét, az Urat boldoggá tenni: de — — — de maga fogja kimondani a' végzést rólam, 's ítélni fog — — — ha szerethetek-e.

Ezen szóra fejét két kezeire hajtotta, 's könnyei nagy bőséggel folytak. Tovább folytatta beszédét:

Fe'áldozom hiúságomat, titkomat; elmerülök a' keserőségbe, szégyenbe, gyalázatba, megfertőztetem magamat azon embernek szemeiben, a' kinek leginkább kerestem volna tiszteletét. Mit kíván tőlem? — Kezedet Klári; hogy napjaimat a' te imádásodban 's a' boldogságommal való élésben töltssem el. — — — Boldogságával! óh Uram! nints hatalmamban az Úr' boldogságát eszközölni sem a' magamét, avagy olly rangból vagyok-e? — — — Klári miért szóllasz a' rangról? melly rang közelít a' szerelemhez, szépséghez és virtushoz? ezek a' világnak első titulussai, tsak a' te nagy lélkúséged fog engem egészen te hozzád fel-emelni, ha méltóztatol — — — Ne szólljon tovább az Ur, ilyen beszédnek nem az Ur' szájában kell lenni, nekem kell magamat megaláznom és szégyenlenem az egész világ előtt; egyedül ez illik hozzám, ez állapotomhoz való. A' virtusról szóll az Úr, tudja meg minden szerentsétlenségeimet; tudja meg — — — általszurja az Ur szívemet; feláldozom magamat, meghalok fájdalmamban; meg fog az Ur hallani mindent; olvasni fog ezen szívben, a' ki nem lehet az; Úré — — 's a' ki az Urat szereti.

A' sohajtások elfojtották; én kezeit megkaptam. — — — Szeretsz, isteni leány! szeretsz! 's én vagyok az, a' ki illy zavarodásba hoz! Oh inkább ezerszer meghaljak! nem, nem kívánom megtudni titkaidat; légy ura szívednek és szabadsagodnak: Klári ha meg kell lenni, ne lássuk egymást soha! legalább sajnálni fogsz; meg nem tagadhatod tőlem szánakozásodat. — — — Szánakozásomat! óh tiszteletre méltó Úr, miért szeret? miért betsül engem az Úr? nem azt érdemlem. Meg fogom vallani, a' titkot. 'Suzsi, így szóllott, gyönyörű szelidséggel az ifjú személyre tekintvén, a' ki kísérte; szeress engem 's keverd ősz-

ve könnyeidet az enyimekkel, nintsenek titkaim a' te barátságod előtt. Azután felém fordúlt, 's egy fájdalmas sobajtással így szóllott: Kedves Úr elégséget kell tehát tennem! Ezen megvallás után, utólján látom az Urat, utólján szóllok az Úrral, utólján mutatom ki az Úrnak lelkemet — — Szerelmével kínálni, annyi mint engem megsérteni: kezét ajánlani ez — — ez öly szándék, melyet én meg nem érdemlek, 's mellynek esmerem egész betségét.

Nem pirulok születésem; nem ez okoz nekem szégyent! életemet együgyű földmivesektől vettem Veszprim Vármegyében; elég jószágok volt azoknak arra, hogy nekem állapotomnál feljebb való nevelést adhattak, 's talán szereteteknek ezen jele káromra volt. Hiúságunk öregbedik tudományainkkal. Az Atyám már öreg volt; midőn a' világra jöttem; az Anyám 's ő ujjászülettek, 's vörsönt örültek születésem; minden bizonyosokká látszott őket tenni arról, hogy én tímasza leszek öregségeknél, vigasztalása utolsó napjaiknak. Hányszor emeltek fel karjaik közzé, szívekhez szorítván, 's így szóllván könnyes szemekkel: Oh kedves leányunk! kedves gyermeke szerelmünknek! jószágot keveset hagyunk, de a' követésre példánkat, 's egy egész familia' példáját, melly száz esztendőktől fogva mint mi, a' földet művelte, betségének tartotta a' szántóvassal való bánást: a' virtus mindenkor első öröksége volt. Klári ne felejtsd el soha, hogy ezen virtust mindennél többre kell betségelni, hogy ez az egy gazdagság olyan, melly soha el nem vész, tanulj ditsekedni szegénységedben; ezen faluban élj és halj meg, hol mellénk fogsz temettetni; őrizkedjél Pesttől: ezen Város' lakossai tsábitók; elvesztenének, kedves gyermek, tselekedjél úgy mint mi, a' szegénységet sokkal könnyebb viselni, ha a'

tisztesség kíséri, kivált az Isten szüntelen szemed előtt légyen.

'S én elhagytam ezt az Istent a' ki most büntet! mindent elfelejtettem; mindent félre tettem, a' kötelességet, böltseséget, természetet. — — — Mit mondok Uram? ezen kedves szüléjimnek, kik olly jó erköltsűek, engem olly igen szeretők, olly tiszteletre méltók — — — én gyalázatjokra voltam.

Ezen utolsó szavaknál könnyei kitsordúltak, 's feje egészen letsüggedt.

Oh felkiálték, kezeit elragadtatással az enyimek közzé szorítván, lehetetlen, hogy illy érzésekkel, a' leg tiszteletre 's imádásra méltóbb aszszonyi személy ne légy: bátran öntsd ki könnyeidet, lelkedet kebelembe; a' leghivebb, legindultabb barátnak kebelébe, a' ki osztolni fog gyötrelmeidben, a' ki őket szívére fogja venni.

Így folytatta tovább; fejét felemelvén és a' legszívrehatóbb fájdalmat mutatván: Maga akarja az Úr — — — Még egyszer mondom, kedves Klári, szíved maga fogadja el könnyeidet. A' gondok, mellyeket a' barátsággal közlünk könnyebbek lesznek, 's mintegy megédesednek. — — — Az enyimek, Uram, még nevednek ezen kinyilatkoztatás által: de kívánja az Úr — — — mindent meg fog tudni.

Egy kis szépségem volt, szomorú ajándéka az égnek, ha a' virtusnak árt! 's talán már kezdettem is észrevenni szépségemet; de méltó [voltam familiámhoz; abban a' gyönyörűségben éltem, melly az ártatlanságot kíséri, 's mellynek elvesztése visszanyerhetetlen, lelkem egy tiszta tükör volt, melly még semmi változást nem kapott: igaz, hogy korán olly érzékeny szívet mutattam ki, melly utóbb minden szerentsétlenségeimnek 's hibáimnak kútfeje lett; szí-

vem nyilván volt minden érzemény' behatásinak, midőn kegyetlen sorsom meggyénkbe vezette, 's szemeim' eleibe hozta a' leg szeretetre méltóbb — — — legütálatosabb embert; ki a' természet' ketseivel minden környülményeket egyesített, mellyek meg annyi török a' gyenge nemre nézve, egyesítette a' fényes rangot 's gazdagságot, a' pompás külsőt, kellemes beszédet, egy szóval a' tsábitásnak minden eszközeit. Melly ellenség egy tapasztalatlan leánynak! Virtusom 's nevelésem] fegyvereket adtam, hartzoltam, néha meggyőztem azon érzéseket, mellyek uralkodni akartak rajtam. Szüntelen mondogattam magamnak, hogy én csak egy földműves' leánya vagyok, 's hogy meg nem kellene engednem szemeimnek a' legkissebb tekintetet is Gróf Baltaváryra. — — Gróf Baltaváryra? kiálték! Klári! ez a' boldogtalan okozott neked gondokat; esmertem ötet, a' virtus' ostorát; végre megtalálta büntetését; utálatos magaviseletének. Hogyan félben szakasztott Klári zavarodva — — — Egy kettős hartzban megölettetett németországi útazásában. Megholt tehát mondá Klári kezeit az ég felé emelvén: vajha egy boldog megbánás kinyitotta volna szemeit! vajha az Isteni igazság' halálával megelégednék! Úgy van Uram, folytatá sohajtozva, ez a' szerzője minden vétkeimnek, hibáimnak, örökös kétségbeesésemnek.

Gróf Baltaváry megfordult egykorszulójimnél, nem jut eszembe, melly okból, kétség kívül az én vesztetre; ezt forgatta magában az első pillantattól fogva, hogy meglátott; visszajött gyakran a' majorba 's kapott az! alkalmatosságon, ha hozzám egy két szót szólhatott, mellyeknek finom mérge bele lopódott lelkembe mintegy ragadó 's emésztő tűz, ért hozzám, 's ez kezdete minden szerentsétlenségeimnek, vagy inkább vétkes tévelygéseimnek; nem volt annyi erőm

hogy ezen veszedelmes levelet elvettem volna, ez adta az utolsó sebeket elgyengült virtusomnak: elvesztettem szemeim elől, a' tisztességet, familiám' példáját, a' vallást; a' vallást melly gyengeségünknek olly igen szükséges; annyira elfelejtettem magamat, hogy beszéllgetésre öszvejöttem a' hitetlen Baltaváryval. Ezen öszvejövetelben fejtette ki vétkes eszének minden mesterségeit: lábaimhoz borult, könyvekkel áztatta azokat, esküdött, hogy férjem fog lenni, hozzá tette, hogy követnem kell ötet Pestre; hogy ott fogunk öszvekelni; a' legfényesebb kilátást mutatta, gyönyörüségeket, szerentsét, nagyságot, végre azt kívánta szerelmemről, hogy szülőjím ne tudják szándékát, 's hogy kiragadjam magamat kebelekből, a' nélkül, hogy elmenetelünket tudtokra adnám. Szerettem ötet; elfojtottam a' virtusnak minden értékeit; megvoltak még a' természetéi, ezeket nem tudtam még annyira megtsalni, hogy elhagytam volna Atyámat és Anyámat, a' nélkül, hogy nekik meg ne mondtam volna legalább okát elválásunknak. Baltaváry észrevette, hogy ezen kívánás engem felborzasztott, hogy a' szerelem meggyőzöttetük; kihúzza dühösen kardját, 's megakarja ölni magát; én részeketek életéért; meggátolom szándékát. Vétkes szerelmem győzött 's megigérttem mindent.

Uram, melly hartzot, melly szaggatást éreztem ezen rettenetes elmenetel előtt való estve! soha tiszteletre méltó familiám jobban szívemre nem hatott, visszatartóztattam egy könypatakot, melly szabad utat akart magának nyitni; lelkem a' leghalál színűbb szomorúságba volt beburkozva. Elhagyni illy imáadásra méltó, illy jóltévő szülőket! megvetni a' gyönyörüséget, őket vígasztalni, fenntartani az életnek szélét! elhagyni örökségeket a' szegénység' gyötrelmei-

nek! őket megtsalni! megsérteni! dárdát ütni beléjek, midőn kebelemben voltam! reáállhattam-e? Hedves Klárim, így szóllott hozzám az Atyám könnyezve, érzed-e melly igen szükséges vagy boldogságunkra? tsupán te éretted mívelem-e' földeket, te éretted öntözöm, őket utoltó veréjtékemmel Leányom, lábaim már síromnál állanak; nem sokára bezárod szemeimet. Az Anyám ezen szókra mellyéhez szorított, hasonlókép' sírván, 's kezét az Atyámnak nyújtotta. — Felkiálték karjaikba esvén: Oh szerető Szülőjím! tudjátok meg — —

A' Gróf, a' hitetlen Gróf belépett, olly szempillantásban, midőn mindent kész voltam felfedezni egy tekintetet vetett reám: a' természet és a' szerelem között függőben voltam, egy rettenetes zavarodás elfogott; elvesztettem az érzésekkel bírást; ágyamba vezettek, 's másnap reggel egy kotsiban találtam magamat a' Gróf mellett; 's hat mértföldnyire honomtól. Megtudtam utóbb, hogy Baltaváry éjjel inasait szobámba küldötte, 's hogy azok vitték elájúlva az urok' kotsijára.

Melly felébredés! oda voltam: lehetetlen volt már visszatérni az atyai kebelbe. A' virtus örökre elfutott szemeim elől, nem láttam már mást tsak indulatomat, tsak lelkem' megvesztegetőjét, a' tekintet-imnek egészen ellenkező vonások alatt mutatta magát. Megérkeztünk Pestre. Elégnek tartottam megsíratni szülőjimet, tisztelni emlékezeteket 's által engedtem magamat végre elragadóm' tsábításának, egy házasság ígéretére, melly napról napra halasztódott.

A' szerentse reám halmozta adományit. Ugy látszott, minden gyönyörűségek; minden hizelkedő 's tsiklándó tsalódások lábaim előtt repdestek. Körül voltam véve egy sereg hizelkedőktől, kik táplálták

azon részegség' némét, mellyben a' Gróf igyekezett megtartani, de midőn szemeim visszavonták magokat ezen szemfényvesztésből, midőn tekinteteimet a' szívembe béküldöttem, melly látás emelkedett fel abban! hallottam benne sohajtozni a' megsértett természetet láttam ezen elszaggatott szívben boldogtalan szülőimnek képét, kik siratták vesztét leányoknak, karjok között kiragadtatott, megbeestelenített leányoknak, kik visszakértek magamat magamtól, minden szíves szeretettel, az atyai kiáltás' minden fájdalmával; haldokolni láttam őket; kezeket nyújtották hozzám; ezen kedves Szülék halottas ágyakból! Oh melly rettenetes állapot, 's melly kevéssé tesz eleget a' szerencse az ártatlanság nyugodtságaért! Egynehányszor lábaihoz akartam vetni magamat familiámnak; megölelni őket és meghalni; a' megromlott világ' lármája lerontotta ezen boldog megindulásokat, 's siketté tett a' mély fájdalom eránt, melly megemésztett.

Egykor Baltaváry számos társasággal a' játékszinre vezetett. A' gyűlés fényes volt; mert új darabot jelentettek ki, de titulusát már elfelejtettem. Egyik scénájában a' darabnak, megjelent fejrő hajakkal egy öreg, egy kapával, képe magának a' tiszteletre méltó szegénységnek; azt mondotta egy ifjú személyhez, a' ki fel volt ékesítve és befedve gyémántokkal: Oh leányom kincseket látok: hol vagynak virtusaid? Felkiáltottam Ah Atyám: 's elájultam.

Azt mondták, ezen kiáltáson megütköztek minden nézők. Midőn szemeimet felnyitottam; magamat a' Gróf szállásán találtam, körülvéetve egynehány barátitól, a' kik mindent elkövettek, hogy az életre visszahozzanak, kiszöktem karjaik közül, 's elszé-lyedt hajjal 's haldokolva Baltaváry lábaihoz estem: — — — Gróf Úr, méltóságos Uram; a' theátrumban

hallottam ítéletemet 's kötelességemet. Szánja meg egy szerencsétlen leányt, kinek első lépéseit rossz útra vezette. Szerelmemre kérem becsületemnek helyrehozását, hogy láthassam szüléimet, kiállhassam tekinteteket, 's még ditsekedhessem szegénységekben! hogy elrejtthessem magamat, 's a' Gróf felesége nevét viselve halhassak meg kunyhójokban, azon kunyhóban, mellyben bñltsömet felfalálom, melly engem ártatlanságomban látott! — — — Baltaváry, nem rangját, nem jószágát kérem nagy lelkűségétől, emberségétől: még egyszer mondom, csak feleségének nevét. Nem kell a' Grófnak elpirulnia miattam, ezt tettem hozzá általölelvén térdeit; csak egy nap legyen ezen névvel az a' vigasztalásom, egy nap, hogy sirhassak Atyámnak 's Anyámnak kebelében, azután temessen el valamelly homályos lakásba, vessen egy tömlőtbe, szaggassa össze kebelemet; öljön meg: áldani fogom. Gondolja meg a' Gróf, hogy az az ígéret, hogy feleségének fog esmerni csábított el engem 's az rontott meg. Vissza akar e' élni egy szerencsétlennek gyengeségével, a' kinek a' földön nincs más védelmezője?

A' hitetlen Baltavárynak baráti visszavonták magokat 's nem tagadhatták meg tőlem könnyeiket; csak inassi maradtak mellette. Ekkor ezen szörnyetegnek egész gonoszsága kinyilatkozott 's elhültem bele. A' dühösség szikrázott szemeiben. — — Honnét van ez a' bátorság? a' thestrumban kaptad e' ezen különös érzéseket? ezt a' kinyilatkoztatást nem reménylettem. Képzelhetted e' magadnak, hogy Klári valaha Baltaváryné lehet?

Tovább akart beszélni. Én sebesen felkeltem 's egy késért futván, melly a' kályhán volt, ez ígyszóllék hozzá, meg fog szabadítani hibáimtól. Baltaváry

oda ugrott, kiragadá 'a' kést kezeimből, én egyszerre dültem a' legmélyebb kétségbeesésben.

Nem, kegyetlen kiálték, ortzáimat két könnypataktól előntve, nem akadályoztathatsz meg abban, hogy életemet el ne végezzem, mellyet előttem útálatossá tettél. Elvetted betsületemet, ezt a' kinszet, mellyet ezerszer fellyebb lehet betsülni a' lételnél, undok! 's ellene szegezted magadat végemnek, gyalázzatom 's gyötrelmeim végének! Hegyetlen — — vezess vissza azon helyekre, mellyek bizonyosságai ártatlanságomnak; add vissza ezen ártatlanságot, mellyben állott minden gazdagságom; adj vissza engem azon szerentsétlen szülőknek, a' kiknek én szégyenekre lettem! hadd fogadják el utolsó fohászkodásamat! hadd haljak meg az atyai kebelen! Megfognak bortsátani, legalább szánni fognak — — tsak tégedet fognak vádolni, csak téged ki engem megtsalt — — Oh Gróf megérdemlettem e e' büntetést? vagy ha vétkes vagyok, neked keltett e engem megbüntetned?

Felém jött kezét hozzám nyujtván, — — — Aláváló ne tedd vétkeidhez még az elárulást; légy gyilkosom — — — szurd által szurd ezen szívet — — — mellyet eltévesztettél — — — Hogyhogy! kegyetlenséged annyira megý e, hogy a' halált is megtagadod tőlem? Nincs pedig más menedékhelyem mint a' sír, 's nem rejthetem belé, nem tehetem semmivé magamat! — — — az ég nem fog e megszánni egy szerentsétlent, kinek nints más támasza kívülötte?

A' könnyek 's sohajtások elvágta szavaimat, egészen megvoltam merevedve fájdalmamban. Baltavár elment megzavarodva; lassan szóllott egy leányhoz, a' ki nekem szolgált; ezen teremtmény megilletődve sorsomtól, minden eszközöket megpróbált vigasztalásomra, azt mondotta, hogy a' Gróf érzékenyek

látszott 's hogy nem kételkedik rajta hogy engem el ne vegyen. A' kárpit le volt szakasztva, már nem tsinálhattam magamnak tsalódásokat, Baltavárynak útálatos lelke egész rettenetességében kimutatta magát. Náni, ez volt a' leánynak neve, szobámba vezetett, vagy inkább húzott.

Itt egy sereg képzelődésekbe merültem, mellyek egyik a' másikat elbontották. — Könnyű meghalnom mondám; a' létel nekem viselhetetlen tereh — — — De nem sértettem e eléggé meg a' virtust, a' vallást, avagy új vétkekre vagyon-e szükségem? megszűnni élni! nem látnám többé kedves szülőimet! óh fogadják el! könnyeimet, életemet! szálljon utolsó tsók-jok haldokló ajakimra.

Végre egymással ellenkező hánykódás után, egy szándéknál megállapodtam; tsendesebbnek látszattam. Náni azt gondolta, hogy elfogok szunnyadni 's elhagyott. Ekkor meghatároztam magamat haladék nélkül végrehajtani ezen szándékot, melly egyetlen mentőeszközöm volt. Ismét elmondottam szívem' fenekén Oh legszeretőbb Anya! óh legtiszteletre méltóbb Atya! ti újra kinyitnátok nékem karjaitokat, ti nem tagadjátok meg tőlem azt az édes érzést: hogy lábaitoknál várhassem szomorú napjaimnak végét: tsak boldogtalan Kláritok áldástokkal haljon meg!

Mindjárt reám vettem elébbeni ruháimat, mellyeket gyakorta ásztattam titkon könnyeimmel. Észembe juttatták boldog állapotomat a' homályosságban, akkor még ártatlan voltam. Meghagytam vétkes csábítómnak minden mérges ajándékot; csak egy kis kevés betsü gyűrűt tartottam meg, melly egy atyafi ajándéka volt, 's mellyet Pestről eltávozásom után akartam eladni. Irtóztam volna csak egy pénz árát is megtar-

tani Baltavárytól. Melly szégyennel 's bosszúsággal néztem mind azon fényes ruhákat, mind azon gyémántokat, mellyekkel a' hitetlen vétkét 's betstelenítésemet felékesítette! úgy tetszett mintha új ruháim visszaadták volna azon ártatlanságot, mellynek örökké siratni fogom elvesztét.

Megvizsgáltam szobámnak fekvését, az első emeletben volt. Egyik ablakom könnyűvé tette elszökésemet egy elhasogatott lepedő segítségével. Minekelőtte elhagytam volna ezen gyűlölséges lakást, volt annyi meggondolásom, hogy asztalomon egy a' Grófhhoz intézett levelet hagytam; az ilyen forma kifejezésekkel volt írva, mellyeket fájdalom könnyen eszembe juttat:

„Nem akarván megölni magamat, minthogy még
„félem a' vétkeimáltal már eléggé megboszottott eget
„s minthogy utolsó leheletemet familiám' kebelében
„akarom kiadni, azon eggyetlen egy hozzám illő mód
„ot választottam, hogy téged megutállak, engedek
„szemrehányásaimnak, 's téged kerüllek örökre mint
„gyilkosomat, mint azon eggyetlen egy birtoknak rab-
„lóját, melly egy szerentsétlen leánynak tulajdona
„volt, és mellyet az soha nem nyerhet vissza. Hitet-
„len Baltaváry kiragadtál az atyai karok közül! a'
„legszentebb esküvéseket tréfára vetted! életemnél
„ezerszer többtől fosztottál meg! és gyengeségem'
„jutalmául azon kitorúlhetetlen motskot, melly még
„emlékezetemet is hervasztani fogja, a' gyalázatot
„hagytad! melly tovább fog tartani életemnél. — —
„Eggyetlen! volt-e virtusszeretőbb Asszony mint én?
„és megmotskoltam, megszeplősítettem ezen virtust,
„mellynek visszahozhatatlan vesztét eléggé érzem!

„millyen szemmel tekintenek reám megöregedett szü-
 „leim, a' kik hatvan esztendők folytáig tartó fedhe-
 „tetlen 's tiszta életüket elbeszelhetik, holott én alig
 „érvén tizenhetet egész familiámnak és azon helynek
 „melly születni látott megbántója vagyok, midőn meg-
 „betstelenítésem legmagasbb tetőre jutott. Ah! Gróf!
 „megfogok halni, mert lehetetlen illy gyalázattal
 „megterhelve élnem. Még síromnak szájától is fájdal-
 „mamnak 's kétségbe esésemnek hangjai hozzád fog-
 „nak harsogni: vádolni, mocskolni 's büntetni fognak
 „tégedet. Talán megbánás fog emelkedni kebledben,
 „'s meg fogsz siratni, de késő lessz, késő lessz. —
 „Emlékezzél meg arról, hogy csak egy pillantatig
 „kivántam feleséged' nevét viselni; úgy legalább be-
 „csülettel multam volna ki. Engem e' földön senki
 „sem oltalmaz, senki sem védelmez, senki sem tar-
 „tott arra érdemesnek, hogy meggyalázott ártatlan-
 „ságomat szívedre kötötte volna. Minden megvetette
 „kiáltozásaimat, 's csúfolta panaszaimat, Ám legyen!
 „nem az emberi igazságot, hanem az istenit hívom
 „segítségül minden erejével; ez megvesztegethetet-
 „len, ez sem nagyságokat sem rangot nem ismer;
 „nem áll a' főítélőszék' hatalma alatt, úgy ítéli
 „'s kárhoztatja a' Herczegeket és Grófokat, mint a'
 „legszegényebb vétkeket. Reszkess alacsony lelkű
 „Baltaváry, ennek büntetéseinek adlak által. Ha bár
 „a' gyenge e' földön elnyomattatik is, van pártfo-
 „gója a' mennyben. Fel fog kelni az Isten, kezébe
 „fogja venni ügyemet; egészen annak ítélőszéke' 'sá-
 „molyáig fogom terjeszteni panaszimat, 's ott elvár-
 „lak, hitetlen!”

U. I. „A' szobámban megtalálod csábító ajándé-
 „kidat. Előlvettem előbbeni öltözetimet, vajha velek
 „ártatlanságomnak elébbi állapotját is vissza vehettem

„volna. Tsak lelkiesméretem rágásától, 's örökös gyaláztatól sebes szívemet viszem el, és örömmel számom magamat olly bajos életre, mellyért pirulnom nem kell.”

Az útra hajtván sietve mentem; félvén illy veszedelmes helyhez közel maradni. Reszkedtem, eltévedtem a' setétben, szünet nélkül visszatekintvén, ki mondhatatlanúl nyughatatlankodván, 's nem tudván, hová megyek. Zörgést hallok; kélszerezem sietésemet, mitsoda úgymond egy köptzős ember, a' ki ben a' Gróf volt nevelőjére esmertem reá, — és a' ki karomat fogta meg. Illy órában az Ásszonyság úton van, és hová — — — Ah! Vikács Úr, — — — én — — szabadítson meg az Úr az Istenre kérem, ne kényszerítsen az Úr visszamenni ama gyűlölt házba; nem vihet az Ur hivatalához illőbb tselekedetet véghez, elvállok a' Gróftól, elhagyom ötet; 's a' bünt örökre visszatérek a' virtus' kebelébe, szőléim' keblébe, az Úr dolga engem feltételemben előlsegíteni, könyörgők ne tagadja meg az Úr segedelmét.

Ez az alattsony lelkű, a' ki már nem lakott a' kastélyban és már házasságban élt, azt felelé, hogy minden bátorsággal hozzája mehetek, jóllehet felesége nints othon, 's hogy nem kellenek vallási érzések; a' végre, hogy engem becsüljön 's hasznomra legyen.

Kezet nyújt, 's egy tisztátalan szobába vezet, leülök 's itt kevés szókkal minden viszontagságimat tudtára adom. Elhinné az Úr? ezi az utálatos képmutató, kinek szánakodását, 's jóltévő indulatját általam megghatottnak gondoltam, ezen szomorú 's zavaros órákat az ő hivatala lelkével egészen ellenkező beszédre használja. Észreveszem vigyázatlan lépésemet késő volt már azt megjobbítani. — A' szörnyeteg

erőszakkal akar élni. — Intésekhez, kérésekhez, könnyekhez, síránkozáshoz folyamodom, lábaihoz vetem magamat. Hogy hogy? ennyire elfelejtené az Úr kötelességeit, a' vallást, a' természetet, az emberiséget azt az emberiséget, melly könnyeimet az Úr eleibe hozta. Az Úr kebeléhez, mint magának az Istennek kebeléhez folyamodtam, házat úgy néztem mint templomot, vissza élne e az Úr egy boldogtalan leánynak bizodalmaival. a' ki az ég után, az úrban véd angyalát hívja segédül — — — Vikács Ur! ne többítse a' Gróf hibáját; elég bűnös vagyok, legyen az Úr gyámolom: Atyám.

E' kegyetlen ember az erőszaktételt végre akarja hajtani. Az ablak felé dülök, elkiáltom magamat; senki sem jön egy nyomorult leányt segíteni? A' dühös Vikács egy keszkenőt fog számra.

Erősen verik ajtaját; nem nyitá ki, erősebben kotzogatnak; betörik. Egy ifiú, kinek ruhája katonát jelentett, kardot kezében tartván betoppan; én az esméretlennek lábaihoz vetem magamat. — — Akárki vagy védelmezz kérlek a' legrosszabb ember ellen. Az idegen siet engem felemelni 's melléje ültet. — Minden megváltoztatás nélkül elbeszéllem neki azon esetet, melly által Vikács' hitetlenségére jutottam. Tiszteletre méltó leány, úgymond, bízd magadat reám, vedd karomat, megfogom bizonyítani, hogy az én rangomhoz tartozók tudják becsülni a' virtust, holott ez a' nyomorult csak vesztedre vágyott; 's tégedet nyomorult, így folytatá beszédét Vikács felé fordúlva csak alacsonytságod ment meg a' büntetéstől, máreddig megfosztottalak volna életedtől, hogyha az által magamat megbetsteleníteni nem vélném! Mennyük Kisasszony, kövessen.

Bosszúállóm huszonöt vagy huszonhat esztendő, 's deli testállású volt, lelkének nemessége le volt festve képén. Fájdalomba 's félelembe voltam merülve az idegen nagy lelkűségére bízam magamat, feltévé magamban, hogy éltemnek véget vetek, ha ez is oly alávaló lévén, mint a' nevelő bizodalmamal vissza élne; 's bizonyos lévén a' felől, hogy a' fő lélek ez utolsó bűnomet megbocsátaná, azon indító okokért, melly arra vinne, hogy életemen erőszakot tennék.

Ime tehát! Pest utszáin vagyok, éjféiben, egyedül, egy fiatal katonatiszttel, némünémüképen szabad akaratra biztatva. Alig bírtam magamat, észrevettem, hogy félénkségem minden lépéssel nagyobb lesz: még egyszer mondom, Hisasszony, ígyszólla, ne féljen semmit, bízzék jószágomba 's hidje el, hogy ifjúságom semmit sem hátráltat a' tiszta érzéseket, és a' becsületes ember' kötelességéből származó örömeiket becsülni.

Zavarodásom alig engedte ezt hallanom. Egy távol lévő utszába érvén megállott egy kis ajtónál, 's egy inast hívott, a' ki azt kinyitotta. Egy kellemes egyszerűségű szobába mentünk bé. Ezt mondotta hozzám: Tsak két szobám van, ez, és még egy a' második emeletben. Nyúgodjék itt a' Kisasszony egy keveset 's korán reggel tovább megyünk. Az anyámhoz vezetem, a' ki hat mértföldnyire lakik ide. Lessz módunk elrejtetni a' Hisasszonyt az alávaló Grófnak üldözésétől, 's innét, ha a' Hisasszony megengedi elfogom kísérni szüleikhez.

Reá néztem pártfogómra, 's nem tudtam hogy azon kegyetlen próba után, mellynek kevéssel azelőtt kitéve voltam, bízzam-e az olly velem bánásba, mellynek látása minden jót ígért. Ennem hozatott. Tudtomra esett, hogy neve Berendy, hogy egyetlen

egy fi, hogy még szolgálatban van, 's ama gyalázatos Vikácsnak lakása ablaki alatt, épen akkor ment el, midőn kiáltásom' hallására segítségül repült, én csak könnyekkel viszonyoztam beszédét. Sír a' Kisasszony, úgymond, hidje hogy érzem fájdalmait; de szülei kebelébe jut, elfogja felejtetni ama gyűlölésre méltó Grófot, 's még örömök fog lenni jambor szüleinek.

Magamat hagyott a' szobában. Gyanakodásom mindég nevedett, bézártam a' závárokat, székeket 's egy asztalt tettem az ajtó eleibe, 's a' helyett hogy lefeküdtem volna, mécesmet az asztalra téven, térdeimre könyökölve egy karszéken maradtam, állapotom által nyughatatlanítva.

Mondottam már az Urnak, hogy azon esetre, ha a' ti-zt ama fertelmes Vikács példáját követte volna, a' halálra szántam magamat. Felkelék térdre estem, egész lelkemből fohászkodám az egekhez, azután nagyobb bizodalommal mentem vissza helyemre. Az Isten látta szívemet; látta benne az igaz megbánást, az ő segedelmében helyheztetett bizodalمامat; — 's melly nagy ereje van ennek a' legnagyobb veszedelmekben is, a' hol a' reménység maga is elhagy bennünket. Az álmom akaratom ellen erőt vett rajtam, midőn a' legszomorúbb gondolatokkal foglalatostkodám, egy szörnyű álmodozás járult ezen gyászos állapothoz.

Egy halotti mécs által megvilágosított földalatti hajlékban voltam álmamban, 's egy árokba akartam esni. Egy öregot vettem észre, kinek ősz hajai befedték artzáját, hozzám sietett, ezt mondván: Nem neked való a' meghalás, nekem van felez a' sír szánva, im! ebbe hozott engem a' lyányom! Reá esmertem az Atyámra, megakartam ölelni. „Takarodj, így szóllott „vagy ha közelítesz hozzám, terítsd reám ezen taka-

„rót.” Egy halotti lepedőt láttam kezemben; elkiáltottam magamat, koporsóra hányt hantoknak hallám zörgését, és egy halotti szavat, melly ezt mondotta: „Itt várunk el tégedet.”

Felébredtem borzadozva; a' méts elaludt; Berendy Úrnak hallám szavát: Nyissa ki az ajtaját Kisasszony, már ideje van az elindulásnak. — — Micsoda Kisasszony nem feküdt le! Hogy hogy, bizodalmatlanságot támasztottam benne erántam! azt gondoltam hogy több bátorsággal fog lenni; megbánt engem, így monda lágy hangon, azt gondolja, minden emberek olly útálasosak, mint Gróf Baltaváry és Vikács? Hidje el Kisasszony hogy vagynak érzékeny szívek, 's ne gyanítson felőlem rosszat. Ennek, mondék nemmes szívü védelmezöm a' Gróf és az ő érdemes udvari embere az oka; ezek íteltettek velem a' többi emberekről is, és nem kevesebb fájdalommal mint gyönyörűséggel 'a köszönettel látom, hogy csalatkoztam egyenes szívvel engedelmet kérek az Urtól; igen is látom, hogy az Úr érzi a' jó tettek tellyes becsét, 's nintsen egy is, a' mellyet inkább annak lehetne nevezni, mint egy ollyan 'szerentsétlen fejér személyt, a' ki egész lelkéből óhajt a' virtusra térni, védelem alá venni.

Kávével szolgáltak; 's minthogy mindjárt nap virradtakor, útnak indúltunk, nem sokára elértünk a' falusi lakáshoz, a' hol Berendyné Asszonyosság tartózkodott.

Ez az Uri Asszony, a' ki valaha szép volt, megtartotta az ő vonásinak érdemes tekintetét, 's azt a' kedveltető kellemet, a' mellyet a' virtus' szépségének lehet nevezni, és a' melly a' külső kellemeket fellül éri; olly barátságos arczal fogadott, a' melly a' szívet magához vonja és bátorít; a' fia minden nyomorúsá-

gaim felől tudósította őtet, én hibáimat egyenesen megvallottam, melly egyenes szívűségem szívére hatott; megölelésére méltóztatott, 's nyitva tartá kebelét könnyeimnek; több napokat töltöttem e' tiszteletre méltó házban.

Azon megbecsülés, mellyet Berendyné Asszony-ság 's fia erántam mutattak, háladatosságot gerjesztettek bennem; mindazáltal nem gátolták az atyámat 's anyámat látni akaró nyughatatlan kívánságot, az oltalmazóném ezt legelőször vette észre, 's ezen beszédet intézte hozzám, melly mindig emlékezetemben fog maradni.

Sajnálom a' Kisasszonyt tovább itten marasztani. Úgy gondolom, hogy Gróf Baltaváry a' sok hiában való kerestetést megunván, állott ama rút feltételtől, hogy a' Kisasszonyt szüleihez vissza ne bocsátaná. Menjen tehát kedves leányom magát azoknak karjai közzé vetni, többnyire az atyai 's anyai kebel a' nyugalomnak és virtusnak menedék helye szokott lenni. Menjen könnyeit 's megbánását, a' melly minden szülői szeretethez tökéletes just ád, elejébe terjeszteni. Vallyon nem kell e gyermekeinknek sokat engedni? melly gyenge az emberi természet, melly könnyen eltévedhet? Az eltántoríthatatlanság' boldogsága után a' megbánás legméltóbb a' megbetsültesre. A' vigyázatlanság volta maga vétkeinek kútfeje a' mi nemünk ifjú személyei' nagyobb részének romlását ez okozza. Édes Klárim, úgy monda, megölel-vén, hidje el a' virtus nem képzelt dolog, sőt azok is, a' kik ezt megbántják, kényszerítettnek szíveken tisztelni; a' szerencse 's a' világi nagyság nem pótolhetja azt ki, még egyszer mondom, egyedül a' megbánás hozhatja helyre veszteségét. A' Kisasszony a' esábitásnak engedett; egyedül Baltaváry vétkes, a' ki

a' Hisasszony gyenge idejét, 's kevés tapasztalását bűnre használni elég gonosz volt; az egek bosszút állanak érte; vajha e' vétke örök bizatlanságot szülne a' Hisasszonyba maga eránt. Mindeneknek előtte édes gyermekem ne szégyenljén visszatérni a' falusi munkára; gondolja meg, hogy ez a' legrégebb állapotjok minden embereknek, kétség kívül a' legártatlanabb 's legbetsültre méltóbb állapot, egyedül nem izzadásba kerül és a' többiek gyakorta a' lélek' lealatsonyításával és rút ravaszságokkal vásároltatnak. Míg az első emberek irigység 's nagyravágyás nélkül éltek; addig szerették a' virtust, a' városokban az önnhaszon kívánás várta őket. Mielta kezeket az ekétől elvonták, megszűntek az emberi kötelességeknek eleget tenni; 's ezért meg is büntették; nem érzik már a' természet kezeit. Édes leányom! magát nem földmivelő csábította el, hanem Gróf 's Naggyaink' egyike! legyen elég bátor társainak példát adni; tudassa meg velek, hogy hasonló sorsnak lesznek ök is kitéve, hogy ha nintsen annyi erejek, magokat e' veszedelmes csábítók' hálóiktól oltalmazni. Sira' Kisasszony? folyassa szabadon könnyeit, ezeknek látása hidje el, megkérdeli az Istent; hát az emberek nem illettetnének-e meg átalok? Megfognak a' Hisasszonynak botsátani, mit mondok? tisztelni fogják! még egyszer mondom: semmi sem lágyítja meg mások szívét annyira mint az igaz megbánás. Isten vele, tudósítson bennünket maga felől, 's emlékezzék meg mindég arról, hogy én bennem 's fiamban megváltozhatatlan barátjaira talált.

Sírva estem lábaihoz Berendyné Asszonyságnak, a' ki sietett felemelni, és még egyszer egy édes Anyának minden jó kívánságaival megölelt.

Elakartam indulni; Berendy Úr egynehány napokkal utóbbra halasztotta utazásomat; gyakorta táltam őtet szemeit rám szegezve 's könnyekkel telve; fohászkodott; némellykor kezemet akarta illetni; az övé reszketett; szólni akart, 's csak nevemet tudta akadozva kimondani, végtére sok halasztás 's kifogás után, eljön indulásom ideje, Berendy Úr leginkább siettetni, a' mit előbb annyira igyekezett gátolni. Az anya tellyes lévén olly szívésséggel, mellyet tsak érzékeny lelkek esmerhetnek, 's félvén, ne hogy engem segedelem nyujtással megbántson, egy kis gyűrűt a' mellyet eladni szándékoztam árrán felül vett meg tőlem. Fájdalommal bagytam el jöltévőnémet; a' fia elakart kísérni, bijába kértem, hogy ezen új vesződséggel ne terhelje magát.

Berendy Úr keveset beszélt az úton, egy bizonyos nemű szomorúság emésztette őtet, sok fohászkodások szöktek ki melyéből. Az én lakóhelyemtől három órányira elkellott válnunk, észrevettem, hogy mennél közelebb érünk a' búcsúzás' időpontjához, annál inkább nevededik fájdalma. Nem szűnt meg kérdezősködni, hogy mennyi van még hátra útunkból? Végre elértünk ahoz a' faluhoz: a' melly elválásunk' ezéljává volt határozva. A' legelevenebb hálados-sággal köszöntem neki jótéteményét. Az ég' gondoskodására bizom, így szöللék, az Úr olly jeles jóteledetének megfizetését, egyedül az ég fizetheti le az Úr eránt való adósságomat. Tehát elhagyjuk egymást, így felelt! — — — Ideje már szüléim kárjai közé vissza repülnöm. 's ott soká vissza tartóztatott könnyeimet hullatnom.

Búcsút veszünk egymástól, megfogta kezemet; érzém hogy könnyekkel öntöze azt; egy érzékeny tekintetet szegez rám; és abban a' szempillantatban;

mellyben szóllani akart, magán kívül a' földre dült. Én elküldtem magamat, az emberek azon vendégfogadóból a' hol voltunk hozzánk futottak; ájulásából magához hozták: magunk maradtunk; mondtam neki, melly fájdalmat okozott bennem ezen esett. Tessék, úgymond, a' Hisasszonynak leülni 's hallgatni beszédemet. Eggyik kezemet a' magáéval tartván így folytatá beszédét: halgatni akartam; de nem győzhettem meg magamat, a' mint látszik most utolszor látjuk egymást, legyen megengedve titkomat felfedezni. —

Egyedül az emberség repültetett a' Kisasszonynak segédség ére, állapotja legtisztább, 's legeleveníbb érzéseket öntött belém. Fájdalma, egyenes szívűsége mindig szebbé tette előttem a' Hisasszonyt. Hogy hogy nem betsültem volna? legelső látásomtól fogva szerettem. Így nem nagy lelkűségem; hanem szerelmem kerestette velem hasznát; látja ezen megvallásomból, hogy sem nem érdelek, sem nem kívánok vissza fizetést. Ezen eránta való szerelmem mindig nagyobbodott; meglátásakor az öröm megrészegetett, szájának egy szava magamon kívül ragadott, midőn a' mint észrevehette fedhetetlenségemnek egy utolsó erőltetése által annyi halasztások után egyszerre sürgettem elutazását, az, ez okból történt; az anyám, a' kit érzékenyen szeretek, elhatározta egy távoldadi rokonommal leendő összekelésemet; ha visszavenném szavamat ezen igen kedves Anyám az által vigasztalhatatlanná lenne; tehát feláldozom magamat kívánságának, egy ő általa választott személyt veszek el; holott egy szerentsés esett velem ezt találtatta meg, a' kit talán az ég szánt nekem. Igenis édes Klárim, igyekeztem volna az alávaló Gróf Balta-váry megbántásait helyrehozni, 's megjutalmaztam

volna a' Hisasszonyban a' megsértett virtust. Neki nyújtottam volna kezemet, már most nem gondolkodhatunk arról, nints mást mit tennem, mint e' gerjedelem elfojtásáról gondoskodnom, sőt nem is várok feleletet, 's abban a' reménységben válok el a' Hisasszonytól, hogy legalább szánására méltónak fog tartani.

Még nem is mondotta ki jól ezen szavakat, midőn sebesen felugrott, lovára ült 's eltűnt.

Illy beszédek szükségesképen szívemre hatottak. Melly nagy volt bámulásom midőn zsebemben egy nagy betsünek látszó gyémántot találtam! Minden bizonytalankodás nélkül tudtam kötelességemet, tollat 's téntát hozattam, 's egy hosszú levelet irtam a' nemes szívű Berendy Urnak. Kértem, hogy tovább is megtartson barátságában, 's vegye vissza azt az ajándékot, melly engem az ő személye előtt, 's magam előtt is lealacsonyítana. Hozzá adtam, hogy ha szerelemtől mentes érzésekkel megelégszik, azokat reája halmozom. Oh Uram, monda ezen nemes szívű leány nem tudtam mind eddig mi légyen a' szerelem, szívemnek első indulatai által megsalattattam; egyedül a' virtus érezhet tiszta szeretetet. Levelem végén így szólott tovább, arra kértem jóltévőmet, hogy feleljen meg annya kívánságainak az említett házasságra nézve, 's ujra mondám neki, hogy egy olly szerentsélennek mint én minden szerelmes érzésekről le kell mondani, 's egész életét tsak vétke megsiratásával kell eltölteni. A' gyémántot nem felejtettem el a' levélbe zárni; a' levél elvitelét egy hiteles személyre bízam, kit a' helység Prédikátorja ajánlott.

Szü-

Születésem helyéhez közelítettem; mennyi gondolatok szorongattak itten, szemérem, öröm fájdalom: azon édes báj, mellyet az ember szülőföldének újra látásakor érez, mind ezen érzemények elfoglalták szívemet, érdemes öregeket láttam képzeletemben, a' kik engedtek könnyeimnek, 's vissza fogadtak karjaik közé, visszatértem a' szegénység' 's ártatlanság' menedék helyébe; azon alacsony hajlék, a' hol gyermekségem a' virtus' kebelén neveltetett befogják ismét fogadni, így képzelém magamban a' szerentsétlen igen elváltozott Klárit; jaj! azt a' Klárit a' ki a' faluban a' böltességnék példájául szolgált! legalább szülőföldem' helyén fogok meghalni, ha nyomorúságaim súlyját nem bírhatom.

Egy esmeretlentől a' ki falunkból jött ki, tudakozódtam szüleim felől; 's értésemre adja; óh Isten! 's én, én vagyok annak oka, hogy elhagyták lakásokat, elvesztemen vigasztalhatatlanok lévén, siratván, ő reájok nézve kétség kívül a' halálnál szomorúbb életemet. Ezen édes szülők! ('s ekkor Kláriból fohászkodások omlottak) nem látám őket többé, nem tudhattam hová rejtették magokat! óh nem látom őket többé! soha! soha! talám meghaltak kétségekben! ők igen szerették a' virtust, 's a' vallást, és én élhetek meg?

Én Klárinak mindég nevedező fájdalmát lecsillapítani igyekeztem. Miért hagysz fel, úgy mondék, minden reménységgel, Szüleid' megtaláltatása eránt? a' szerentsétlen virtus utóljára megjutalmaztatik. — Ah! Uram, így esett ezen jeles leány beszédembe, ez hasogatja szívemet, — ha ezen virtustól, mellyet még akkor is szerettem, mikor megsértettem, nem távoztam volna el, az Isteni gondviselésre bízva tür-

ném bal szerentsémet, 's minden jót várnék az égtől de vétkes voltam, megbüntet 's érzem haragját.

Folytattam útam, így mondá tovább gyakran hátra tekintvén, 's ezen falut szemlélvén, melyről szemeimet nem vonhattam el, némellykor náddal fedett házunkat véltem látni: hogyan szaggatta ezen kép szívemet! kegyetlen Baltaváry!

Végtére, Uram, e' helységig hurezoltam magamat, itt a' legalacsonyabb munkákkal foglalatoskodom de van-e valami elég alacsony, olly megalacsonyítás 's meggyalázás után, mellyel én még halálom után maradó híremet is hervasztottam! ez az igaz megaláztatás! vajha a' legnyomorultabb teremtményekkel állanék egy rangba; jaj! megbánhatom-e eléggé bűnömöt? — Van még is szerentsétlenségemben egy kis vigasztalásom, csak tizenennyöltz esztendő vagyok, 's volt erő bennem, hogy nem vártam el azon időt, mellyben nem mondhatjuk, hogy megtértünk; könnyözönben fogok élni, sőt megfogok halni könnyözönben; talám egyenes szívű 's mély bánatom büntelenebbé tesz a' legfőbb bíró előtt, a' kit megsértettem: mert az emberek 's önn magam előtt való betsületemet visszanyerni nem reménylhetem; csak az Isten bocsáthat meg — — — csak azt az egy örömet nyerhetném még meg, hogy életemnek ama' kedves adót ölelhetném 's ránczos arczaikra hullathatnám könnyeimet, 's gyámola lehetnék öregségeknek, de miért táplálom magamat mindég olly reménységgel, melly nem felel meg kívánságomnak? Kétkedhetek-e rajta? még egyszer mondom fájdalommal, nyilván halálokat okoztam, igen is én voltam oka halálolnak! nyilván nem tűrhették tovább gyalázatomat! mit mondok? magok is bemetskoltattak ez által! én életem' adásának jutalmául az ő életeket elragadtam,

annyi jótettekért való köszönetül. Az álmam, bizonyosan tudom igen is igaz, leányok, az ő olly kedves leányok okozta nekik mind e' tsapásokat.

Ezen hűségesen elbeszélt történet az Úrnak kötelességeire és az enyimekre emlékeztet bennünket nem lehetek az Úré! szeretem, ez új szerencsétlenség reám nézve. Gyógyúljon tehát meg az Úr, legyen barátom, pártfogóm! 's tiszteljen meg tanácsadásával! sajnáljon! de álljon el végre egy olly feltételtől, melly mind kettőnkre nézve káros volna. Engedjenek az Úr örökké siratni azon jussok' elvesztését, mellyek a' virtusnak minden tapasztalt viszontagságok mellett is víg kedvet adnak. Nem lehetek az Úré! elhagyom az Urat; feleletet sem várok. Jer'Suzsi menjünk haza.

Vissza akarom tartóztatni Klárit, de nem hallott már; prédául hagyott engem olly érzeményeknek, mellyeket csak nagy nehezen tsendesíthettem le, szívemet igen ellenkező harczok zavarták össze, azon köznépi és önn szeretetünknek hízlekedő állításokat, mellyeket a' társaságtól olly sok balvélekedésekkel szoktunk költsönözni, eleinte nekem egy olly fiatal személyt mutattak, a' ki jöllehet csak egyszer vétett, még is életének minden hátralévő idejére büntetést érdemlett; azon asszonyok' számába sem vétehetett volna, a' kik egy szent szövetezés által bátorságossokká tétetvén büntetlenül adhatják magokat a' fajtalságra a' nélkül, hogy megbetstelenítéstől félhethének. Klári ilyen tekintetbe vétetve vétkes volt; és a' világ előtt egészen megvetendő. Utóbb mertem magam szerént gondolkozni, 's mások' ítéletét levetközni 's a' magamét használni, 's akkor tulajdon szememmel és nem máséval tsak egy ollyan szerentsétlen leányt láttam benne, a' ki a' tsábitásnak 's gonosz-

ságnak játéka volt 's minden környülállások által egy értetlen kor' minden gyengeségeinek által volt engedve; láttam hogy visszatért a' virtushoz, olly időben, midőn kelleme leginkább virágzott. Egy tizenennyoltz esztendő's Szép, ki minden kedvezőt magától eltaszíthat, a' kiben annyi maga meggyőzés van, hogy a' leg alacsonyabb állapotot a' legszörnyűebb szegénységet válassza 's a' ki bánatjában megakar halni, melly jelenet barátom! melly mélyen béverte magát szívembe ——— Már választottam! — semmi kétségben függésnek nintsen helye, e' kevés szavakat írtam szívem imádottjához:

„Eltökéllettem már magamat. A' Hisasszony igaz „megbánást érez lelkében; szereti a' virtust, szeret „engemet; a' ki érzi a' betsületnek tiszta betsét, az „azt visszanyerte; az eszem is mellette szöll. Mon- „dom hogy társam, és soha más feleségem nem fog „lenni.”

Mitsoda feleleiet kaptam!

Igenis bizonynyal szeretem az' Urat; 's szerelmemet az Úr azon szerentsémnek elragadásával fizeti, melly nekem egyedül maradott birtokomban. A' vígasztaló barátság szárazította volna meg szemeimet, 's az Úr ezen édes! enyhüléstől megfoszt. Nem fog többé látni engemet: kötelességem az Urat kerülni, elhagyom választott remeteségemet, a' hol az Urszembe tűnt. Elhatároztam erre magamat. Isten legyen az Urral örökre! Hogy hogy én az Ur' felésége menék-e lenni, én, én a' ki az utolsó ember' sorsához sem érdelek tsatoltatni, Nem, gyalázatom légyen magamé, tartsa meg az Ur betsületét minden tisztségében. A' ki megtudja bánni bűnét, meg is tud halni; 's nem ebben a' világban lehetünk eggyesülve A' mit az Urnak adhatok, fájdalomban, tisztelése-

ben, 's szeretetemben áll, olly szeretetben, melly ugyan érdemes az Uréra; de magát feltudja áldozni. Oh! vajha csak háladatos indulattal viseltetnék az Ureránt! Hidje el, hogy e' tselekedetre egyedül a' szerelem vezet, talán életembe fog kerülni! de mi az életem? mért nem tehetek az! Urnak nagyobb áldozatot!

Klári' házi embereihez repülök: zűrzavarban találom őket; eltűnt, némelly kis ajándékokat hagyván nekik. Ezen jó emberek nem győzték tündöklő tulajdonságait dítserni, 's a' történt kárt eléggé gyászolni. Husszor mondták, hogy angyal uem lehet tisztább, jöltevőbb; az atya; anya, a' gyermekek minnyájan búsultak Klárin. A' legcsekélyebb környülállásokat is elbeszéltettem velek felőle. Azt vették észre; hogy elmenése előtt sokat sírt, 's gyakran mondotta ki nevemet. Hépszelheted barátom, melly rettentő állapotban voltam: minden utakat lelkemben forgattam, a' merre Klári mehetett; nyomoztam; hiába! minden közel lévő falukat befutottam, gondolhatod, hogy Dorzaynak titkomat kinyilatkoztattam.

Egy estve eltévedek az útról; magam voltam lovon, fáradságom alatt tsüggedvén, 's búsulván keresésem' sikeretlenségén; egy erdő szélén leszállék, néhány lépésnyire egy nyomorult kunyhó volt, mellyből egy gyenge fény tsillogott ki, nem tudom melly érzések késztettek ahhoz közelíteni, szózatot hallék, a' melly mint egy erőltetve ezt mondotta: mitsoda Atyám! óh édes Atyám! még sírsz érettem 's te is kedves Anyám! megsértettelek titeket, szeretett szüléim! meggyaláztam öregségeteket! illő hogy meghaljak, jaj! annak gyámola 's vigasztalója kívántam volna lenni: meg engedtek-e? — Mért beszélpsz meg engedésről leányom! ölelj meg bennünket, 's bízzál

az égben, melly visszaadja egészségedet; nekünk kell meghalnunk, csak jobb szerentsében hagyhatnánk el téged! de csak szegénységünket hagyjuk örökségül! néked a' kit annyira szeretünk! Szerettek kedves Szülők! óh! érdemes vagyok-e szeretetekre? tsak szá-
nakozástokat érdemlem; igen is azt érdemlem, mért nem nézhettek szívembe! haszontalan hívtok vissza az életre! bánatomban meghalok, 's szívemben a' halálnak egy másik okát is viszem velem a' koporsóba, mellyet valaha megfogtok tudni, tsak egy kegyelmet kérek tőletek. — Kegyelmet, édes gyermekünk? Óh! szólj! szólj! kérj a' mit akarsz 's a' mi tehetségünkben van; óh! de keveset tehetünk! — — Adjátok! könyörgök, e' levelet halálom utánja' felyül írtnak kezéhez; Báró Dorzay' lakását megfogják mondani; ezen Urnak neve Vágfalvay.

Sebesen betaszítom az ajtót! Bemegyek a' kunyhóba! egy haldokló asszonyi személyt egy nyomorúlt ágyon, kezében egy levelet tartván, láték feküdni; kinek arczát egy siránkozó öreg ősz hajaival fedte be! 'S kezeit egy más öreg asszony a' maga kezeihez szorította; ennek is folytak könnyei. Oda ugrokvesszem a' levelet; sietek foglalatját a' többiek elbászéllése előtt veled közleni.

„Tiszteletre méltó, és rangodbeliektől különböző férfiú, az Urhoz intézem utolsó fohászzkodásaimat; akkor fogja e' levelemet venni, mikor már nem leszek, tehát ide kiönthetem lelkemet, a' nélkül, hogy egyes szívüségem rossz következéseitől félni kellene. — Talám egyedül ezen egy örömben vettem részt életemben. Tudja meg édes Vágfalvay Ur: hogy meghalok érette! kerülni akartam az Urat; mivel kötelességem kívánta, minthogy szívében 's nevében nem osztozhattam. Háladatosságom Berendy Urat is kerül-

tette volna velem még ha szabadságában állott volna is kezet nyújtani. Itélje meg az Ur ebből mennyivel tartozik az Urnak szerelmem. Mellyigen megessmertette velem, mennyi szomorú következései vagynak a' becsület elvesztésének. Tiszteltam az Urét; még kell halnom ezen fájdalomban, mellyet az okoz, hogy az Ur' társaságában nem élhetek, mellyben lelkem a' maga erejét, tisztaságát, ártatlanságát visszanyerni látszott. Halálom előtt szeretetemnek legigazább bizonyosságát adom az Urnak: mint barátomat, mint egygyetlen egy barátomat kérni merem az Urat, hogy jóltévőségét szegény szüleimre is árassza. Itt az ön szeretetet feláldozom azon örömmel, hogy siromban az a' képzet követ, hogy jóltévőm volt azokban, a' kiket annyira szerettem. Jaj! én okoztam szerentsétlenségeket, azon bú, mellyet véttem vagy inkább bűnöm okozott, lehetetlenné tette nekik a' kis birtoknak megtartására szükséges vigyázást; pirúlui kellett nekik leányok miatt ezen betsületes embereknek, a' kik soha semmi szemrehányást nem tehettek magoknak, mint azt, hogy velem a' napfényt láttatták; ezen nyomorúlt szalma házba, hol meghalok, jöttek lakni; hogy itt tisztessége szegénységeket 's keserveket eltemessék; itt találtam meg őket a' legalatso nyabb nyomorúltságban; itt estem lábaikhoz, ők kebeleikbe visszafogadni, 's szegénységek' darab kenyérét, melly egészen által van ázva könnyeikkel, velem megosztani méltóztattak; még halálom előtt azon édes szerentsét kóstoltam, hogy eltem' adóit szívemhez szoríthattam, azon szívreható szavakat, Atya, Anya, kimondhattam! Juttassák az Urnak eszébe a' szerensétlen Elárit, 's hidje el, hogy lelkem háládatos fog lenni, 's minden jótéteményeit érezni fogja. Isten legyen az Urrel örökre édes Vágfalvay Ur.

Egyébiránt nem jótétemény e a' halál egy a' világtól 's talám még az égtől is megvettettet nyomorútra nézve? a' ki elvesztette azt, a' mi ötet betsültre méltóvá tehetne volna annak az embernek szemei előtt, a' kit leginkább szeretett.

Elkiáltám magamat: Oh édes Klárim! Ezen jó emberek bámulatokban mozdulhatatlanul maradtak. Klári kinyitá szemeit, 's magán kívül karjaimba esik. Nem mondhatom ki barátom, a' mit akkor éreztem, ismered az érzésnek minden édességeit; a' te lelked könnyen fogja magát állapotomba helyheztenni. — A' szerelemnek egész hevében így szöللék tovább: Igen is Kedves Klárim, feleségem, sorsomnak asszonya fogsz lenni. Már most is társam vagy szivemben, te benned a' virtussal magával fogom magamat összesztatolni, azt fogom megjutalmazni az én Isteni Klárimban. ez fogja minden boldogságomat tenni. — Hibázni az emberi nem' tulajdona; magát igaz megbánás által az emberi gyengeségeken felyülemelni annyi, mint azt a' tisztelést érdemelni, mellyel a' legtisztább ártatlanságnak tartozunk. Ti pedig, ezt mondám az öregnek; 's feleségének, a' kik lábaimhoz borúltak, 's a' kiket felemelni siettem; ti legyetek nekem Atya, és Anya gyanánt, fíjatok második gyermekek leszek; vetekedni fogok a' leánytokkal azon örömben hogy titeket szeresselek 's öregségetk' vigasztalója legyek.

Ime tehát barátom! illy állapotban vagyok! látásom Klárit a' halál' kapuitól visszarágáda; ő még most is ellene szegezi magát a' házasságnak, most is elömbbe adja homályos származását, egy első hibának motskát, mellyet kitörülhetetlennek mond, a' gyalázatot, melly még az én karjaimba is követni fogja ötet, értésére adtam, hogy nyugodalmam söt

életem is az ő akaratomba való megegyezésétől függ; törvényeket mertem szabni imádottamnak; most Dorzay Urnál tartózkodunk, a' hol a' lakodalomra készülünk. Ezen betsületes emberek atyáról fiúra igen jó dolgos férfiakról származnak, a' kik a' faluban mindég kegyességnek 's virtusnak példái voltak. Igaz ugyan, hogy nem kell közöttök olyan nagy urakat keresni, a' kik minden alatsónyságba fertőznek, hogy az emberek ítéletét megvesztegethessék, vagy egy kis város választottaihoz tartozhassanak: nem olly szerentse kedveltjeit, a' kik egy nemes szegénységre érdemetlenek lévén, betsületeken vásárolták a' szerentse kegyelmét. Egyébaránt az szándékom, hogy napjaimat falun töltssem el. — Eleget éltem már másoknak; ideje van, hogy magamnak éljek, hogy eszemet 's szívemet használjam, 's ezeknek engedjek. A' természet tanulása, 's magam megismerése eléggé kípótolják ama fárasztó társaságok elvesztét, a' mellyek nem birván tunyaságok' terhét, attól megszabadulni akarván, azt másokra tolják. A' földmivelőknek jószívűségek, 's egyenes vígságok nem ér-e annyit, mint az ékeskedő körök, a' hol csak az unalom' szaporítását, 's az élet' izetlenítését tanulja az ember; a' hol a' kényszerített kedvezés, 's a' rút hitetlenség elmésség - 's faragottság - nevet viselnek. Az én feleségem jobban fogja kötelessége fontosságát érezni, mint akárki; egy gyengeségből néha számtalan jó tulajdonságok erednek; az olly lélek, melly egyszerűtett, az által magára vigyázóbb lesz; és azután erősebbé teszi magát új esések ellen. Bizonyos vagyok a' felől, hogy Klári, ha anya lesz, szeretni fogja gyermekeit; tudni fogja őket nevelni, 's mindenkor hív fog lenni hozzám; a' háladatossága' tiszta 's alázatos lelkek' gyönyörködése az ő szívében a

szerелеmmel őszve fog vegyűlni. Vagynak, megvallom olly szempillantatok, a' mellyekben vissza veszem rablánczaimat, hámba fogom magamat, 's amaz állati emberek' oldalok mellett járok, a' kiket az okos embernek meg kell vetni. Ide hallom a' városiak zajját — — Ám kiáltozzanak, motskoljanak; a' mikor magamba visszatérek, 's az érzeményre, igazságra, kötelességre figyelmezek; a' mellyeknek szavaikra kell halgatnom, kételkedhetem-e! Klári' virtusra visszatérésén? és mért ne venné e' nemes jobbulásának jutalmát? nem legfényesebb ditsőség-e az igaz megtérés? az igazságosság 's jóltévőség nem legelső öröm-e? Isten' képeinek merjük magunkat nevezni, emeljük fel magunkat az ő jóságáig; vagy hagyjunk fel ezen szép hasonlítással! Szóllj barátom mi tévő legyek?

Répczekőzy Úr' felelete:

Mi tévőnek kelljen lenned barátom? Kérddheted-e azt, ki okos 's bátorszívű vagy? Klárit tüstént elvenni, azt tenni, a' mit a' te helyedben egy az emberekben felyűl lévő létel tenne; visszaadni e' szerentsétlennek egész betsületét, őtet a' tiédde befedvén, egy szóval azon Istenséghez, mellynek gyenge árnyéki vagyunk, megbotsátással, példája' követésével 's maga megtagadásával közelebb lépni; ekkép' mutathatja meg az ember, hogy Isten' képe, 's az a' tiszteletre méltó remek, mellyet te követsz nem cselekedhetne máskép'. Hogy ha bizonyos vagy a' felől, hogy Klári igazán megbánja hibáit; hogy nem akar megtsalni,

jutalmazd meg őtet azért, hogy magát a' vétkektől eltudta vonni olyan korában, mellyben nekik szépséget költsönözhetett volna. Hidd el, hogy ez igazán betsületes asszonyi személy, kinek lelke még semmi rosszal sem fertéztette meg magát; az a' gonosztévő, a' ki ártatlansága csábítója volt, érdemel köz megvetést; ez valóban büntetést, 's örök gyalázatot és kárhozatot érdemlő teremtmény. Azt mondod, hogy magadat feleségeddel 's ujj szüleiddel a' falun akard eltemetve tartani; jól vigyázz magadra; hát félsz é? rosszat vélsz e tselekedni? A' kegyetlen 's rút bal vélekedést meggyőződ 's lábaiddal tapodod, jer szégyenítsd meg azt Pesten az Ország' szemei előtt, jer fénylesd magas lelkedet egész erejében; bátorkodjál ezen nyomorúlt lételeknek, a' kik embereknek tartják magokat, mivel ezt a' nevet viselik, megmutatni, hogy fellehet felettük emelkedni, midőn az ő közönséges újoktól, mellyen a' majmolás' szolgai lelke 's a' rút tudatlanság jár, eltávoznak. Gondold meg barátom, mennyi jót tesz ez által az emberiségnek; először a' virtust virtussal jutalmazod; 's egyedül ez is annak érdemes jutalma; minden előbbeni nemességét visszaadod egy olly léleknek, a' ki a' maga szemei előtt lealacsonyodottnak vélte magát, mivel a' vak és semminek betset szabni nem tudó sokaság' szemei előtt levolt alacsonyodva. Még többet fogsz tenni, Vágfalvay! Számtalan szépeket e' díszes tettel a' véték' ragadó nyavalyájából ki fogsz szabadítani; mintbogy látni fogják, hogy a' virtusnak e' földön vagyon édes jutalma és boldogsága, 's olly böjts és nemes lelkekre fognak számot tartani, mint a' tiéd. Élj barátom jó szerentséddel. Már nehezen várlak, mindnyájatokat, hogy karjaimba szoríthassalak benneteket. És azok a' jó embe-

rek! által van-e szíved egészen hatva azon örömtől, mellyet általad éreznek. Visszaadod nekik leányokat, betsületeket, új életet adsz öregségeknek; virágokat ültetsz még sírjok' szélén is útvokra. Oh Vágfalvay! jaj az olyan megromlott lelkeknek, a' kik tselekedeted érdemét nem fogják érezni, 's a' te gyönyörűségedben nem fognak veled megosztózni. Ha Pest olly igazságtalan, vagy olly gyenge lenne hogy érdemlett dítséretedet tőled megtagadná; óh barátom van a' mivel e' kárt kipótolhatod! térj saját szívedbe azt fogja mondani ez, hogy jót tettél; 's ennek szavával nem elégedhetel e meg? hozzá adom az enyimet, mellyet tudod, nem könnyen szoktam osztogatni. Nem szükség a' virtusnak magát magán kívül helyheztetni, hogy gyönyörködtető tekintetet szerezzen magának, tulajdon betsülése azon egyetlen jutalom, mellyet érdemelni akar, 's talám egyedül ez szerezhethet tiszta örömet. Vágfalvay, melly gyönyör mérkezhetik a' belső örömmel? nem tsudálok hogy az áhitatosak a' legszerencsésebb emberek; magokban a' megelégedésnek kimeríthétetlen forrását lelrik. Még egyszer, Vágfalvay, mit tselekednék illy környürlások között egy az embernél felsőbb teremtmény? azt a' mit te tselekszel, 's nem tenne mást mint kötelességét. Nintsen különbség az embernek és anyagnak kötelességei között; ebben áll másithatatlan mivolta ama' virtusnak, melly öröktől fogva az Istennél volt. Én Báró Dorzayt miolta választásodat helyben hagyja, sokkal miveltebb szívűnek találom. Némellyek kételkedni akartak nemes származásán; ime egy uj bizonyság, mellyet ellenségeinek ellenek vehet; 's a' melly az én ítéletem szerint többet ér, mint a' legrégibb nemesek minden pergamenjei. Oh! barátom legyünk emberek, minekelötte nagy Urak

lennénk. Várlak! siess eljönni, ezen nyomorúlt földnek példákra van szüksége; melly sok hamis böltsék 's majmok 's melly kevés gondolkodó lételek vagynak? te léssz az igaz böles. Elfáradtam 's eluntam az észről 's erköltsi tudományról! annyit olvasni 's az életben olly kevés böltsességet látni. Vágfalvay, én sem a' kérkedőknek, sem a' gazdag czímereknek nem hiszek; az Ülysses által bekötött tömlőket feloldom 's kieresztem belőlek a' szeleket. — Mennyire megfogod zavarni az olly asszonyokhoz kötött férjfiakat, a' kik a' feleség nevet fertéztetik; azok a' kiket minden ítélő székek előtt megvetésnek kellene követni kételkedővé tehetnének-e téged? Sokféle a' haza' fő rangú Pygmeusainak ostoba beszédjek, hadd dönögni ezen fényes bogarakat, 's minden nevetséges voltokkal, hervadt eszekkel 's esztelenségekkel küld őket vissza feléségeikhez. Óh! fogadom meg lessz bosszúlva Klári! Egek ötet esmerni, 's mind kettőket ölelni. Isten hozzád érdemes férjfiú, mennyire megigézett nagy tselekedeted; nintsenek ebben he nye virtusok, a' mellyek tehetetlenségekben felpuffadnak, mint mikor egy gyenge fejedelem azért tapsolna, hogy rosszat nem tesz. — Társaságunk köszönt, már ittunk vagy százat feleséged' egészségére.

Igaz szívű barátod

RÉPCZERÖZY.

UI. Házasságod' híre terjed Pesten. — A' mint veszem észre eleinten tsudálják: a' gyengék' seregében számtalan betsületes emberek vagynak, kiknek ítéletek ingadozó és határozatlan; próbálgatják ítélő tehetségeiket; ezek ollyan vakok, kiknek hályogok most vétetett le, 's a' kik tsak apródonként gyako-

rolják ujj látó tehetségeket, még azoknak is a' kik a' látás' tehetségével ditsekednek, gyakran igen erőtlen szemeik vagynak, 's hunyorgó szemeik nem messze látnak. Egyébből is barátom az ész' napjatsak lassan világít; annak világát nevelni az idő mive, jer tehát, te fogod e' rövid látó embereket elhatározni. Hantay Úr azt mondja, hogy ezer úgy nevezett betsületes asszonyokat oda adna, ha egy Klarit találhatna; úgy gondolom, hogy tsufolódóink nem sokára mindemből kifogynak — — — 's mennyit nyersz azzal, ha komoly tekintettel fogsz vizsgálatni!

A' te részedben lévőkre nézve is (mert vagynak már kik minden erejeből készek éretted harczolni, 's a' kik nem kívánnak egyebet, mint azt, hogy az elmékben tökéletes revolutio legyen,) valami különöset kell tudtadra adnom; esmeretségbe léptem Berendy János Úrral, a' ki mind azt a' mit felőle mondottál, megerősítette; ez feleségedért kész akárkivel megvívni, kifogyhatatlan Hlári dítsérésében; tudtomra esett, hogy megakart halni fájdalmában, midőn ő tőle elvált; — megházasodott, 's a' mi tsudálatosabb a' felesége igen megszerette ezen leányt, kit ők a' szépség' 's virtus' angyalának neveznek; nyughatatlanul várnak, 's ünnepet készítenek számadra; mit gondolsz én legutólján fogok e lenni tiszteleteredre?

SZÉL IMRÉHEZ. 1825.

Mint a' kit a' bús tengerek' árjaik
Zordon habokkal küzdeni késztenek
Mosolyogva visszanéz 's örül a'
Lelke, ha kert kikötőre kaphat.

Olly szent gyönyörnek fellegi lepte - el
Ó Szél Hazámnak hive, nemes fija
Midőn futásod' végrehajtva
Iskola szennyeidet leráztad.

Már a' világnak tágas határira
Kilépsz, az élet' jobb kora tündököl
Reád, 's körödre vonni látszik
Glória' fényeinek sugárit.

De mit találtál szép örömid helyett
Új életedben? Szorgokat és velős
Gondot, fenéktelen keservet,
Egyre zsarolni szokott szerentsét.

Azt véli ám a' képzeletén hevült
Ifjú keríngő phantaziájiban,
Hogy bájos Istennét ölelget,
'S fellegeket ragad Ixionnal!

Ha jól tekinted emberiségedet,
Természetünk csak fáradalomra szült
Kit kardra, kit tanátsra) gyúrni
Földeket a' kabalált ekékkel.

Az boldog a' ki csend szerető, nyugott
Elmével a' Föld' térein élni megy
Ki hív Barát, nyílt szívü 's tart a'
Csalni szokott czudar emberektől.

Minden szerentsét tőrni tanúlt közép-
Szerrel megérő, játszi szerelmeket
Tündér korában érez, és tud
Veszteni, 's mindeneket feledni.

A' hű Barátság' mennyei ösztöni
A' lángszerelmek' gerjedezései
Elhagynak, és egy néma sírba
Záratik a' mi nekünk kecses volt.

Ó D A ,

A' CSÁSZÁRI 'S APOSTOLI KIRÁLYI FELSÉGHEZ
E L S Ő F E R E N C Z H E Z :

midőn! a' külső Académiákra való menetelt a' Protes-
tánsoknak kegyelmesen megengedte.

A' kegyelmesség és az igazság megőrizik a' királyt,
megerősíti irgalmasság által az ő székét. Példa-
beszéd XX: 28.

Téged' dicsőít énekem, óh Numa!
Az új Quirinált béke' kövén rakod,
Utszájit éjjel esendes álom
Nyomja, de nappal öröm vidítja.

Nem fogsz Nagyok köz'tt fényleni Korszika'
Szülötte nálam! már nem az ontatott
Vérnek folyamján mennek égbe
Iliumok' letörött faláról.

A' föld epedten Títusz után sohajt,
Fejdelmet Isten' mássa gyanánt tekint
Ha róla jóság 's kegy sugárzik,
'S vad furiák ha előle futnak.

Mint a' koránynak bíbor egén kelő
Nap, melly tavasznak drága virági köz'tt
Szívet 's szemet bájol magához:
Olly az aranykor' adója Jánusz.

Nem villog ott kard' 's láncsa' hegyén halál,
Nem kell aranyak zár, aluvónak őr,
Bús a' gonoszság, bő az áldás,
'S fontja Themisznak igaz nyomású.

Te vagy, Királyunk, jó Magyarid között
Nagy név, Ferenczünk! illy arany-év adó,
Te vagy reményünk, gyámolunk vagy,
Benned örül valahány Magyar van.

Harczok dühödtek, hülltak az emberek,
Mint ősz' derétől megesipetett legyek,
A' thrónusz ingott, dült; szakadtak
Föld' kerekét zabolán marasztó

Hötések; áradt mint özön a' veszély:
Vivtál; 's kivívtad Hunnus anyák' erős
Fájával undok Stymphalosznak
Szörnyegin a' diadalt's nyugalmat.

Most már Minervát tiszteled és tudós
Külföldön is szent templomait nyitod,
Hogy hitkülönbség nélkül ötet
Áldozatokkal imádja néped.

Látom, Te benned mennyei lélek él
Észnek világát gyujtani fáklyaként,
Mellynek dicsően kell ragyogni
Nagy birodalmad egész határán.

Melletted ülnek székedén a' Kegyek
'S Vallás; ne rettegj, már így erős maradsz;
Megérti tőlök a' világ, hogy
Isteni végzet uralkodásod.

Előtted állnak gyermekeid, Dicső!
Hálálva nézik napjokat ég felé
Kikelni jóltévő kezedből,
És letekintni mosolygva rájok.

Örvendj Minervát áldni tudó sereg!
Hitünk' leendő gyámi siessetek
A' nyílt uton, hadd lássa minden,
Hogy kegyes a' Magyarok' Királyja.

Holéczy Mihály,
Csákvári Evang. Prédikátor, 1827. Jun. 22.

ÚJ ESZTENDEI KÖSZÖNTŐ VERSEK,

Méltóságos Aszódi Bárá Podmaniczky Rárolý
Urhoz, Ts. Kir. Kintstári Tanátsoshoz, a'
Dunántúllévő Evang. Ekklezsiák' Fő Inspec-
torához, Ó Nagyságához.

Magyar Hazánk egén ragyogó tsillagunk
Bárá Podmaniczky fénylő véd angyalunk!
Véletlen meglepett egy nagy nyáj Tégedet;
Óhajtván messziről tündöklő Fényedet.
Mert Világosodás, buzgó Kereszténység
Fényednek sugára 's Hazánkhoz a' hívség.
Ezen szép virtusok, mellyek nem mulandók,
Idvezüljük benned, kik vagyunk halandók.
Mert éltünk elmúlik mint füst és a' pára,
De Lelkünk' felfogja az ég' boldog vára;

Azért mit itt vetünk, ott majd azt aratjuk
Mostani tetteink' jutalmát várhatjuk. —
Boldog a' ki vagyon világosodásban,
Nem jár a' setétség' rettentő útjában;
De boldog, ki hiszi a' kereszténységet,
Az nem követhet el semmi fesletséget.
Ki pedig Királyát, Hazáját szereti,
Boldog, mert a' Virtus' pálmáját nyerheti.
E' három vezette Aszódra nyájunkat,
Példás életedért kegyelmes Urunkat
Kivánt leroskadott Oszlopa' helyében
Erős várúl az őrállóknak körében.
Melly kegyes Lélekkel méltóságod' fénye
Pártúl fogott minket Lelkeink' reménye.
Meghódolva nyugszunk atyái kebledben,
Hasznos életedért áldozunk szívünkben.
Ó tehát hatalmas Ditsőséges Felség!
Kinek temjénezik magasság és mélység.
Mi is színed előtt im artzra borúlunk,
Kegyes irgalmadért Te hozzád járúlunk!
Báró Podmaniczky Károlyunk' éltesse;
Vig új esztendővel megörvendeztessed,
Fő Inspectorsága még sok esztendőkre,
Derüljön élete Nestori időkre,
Ha pediglen végzi majdan e' pályáját
Nyerje meg jutalom' boldog koronáját!

Teschedik Sámuelné,

Bokodi Evang. Prédikátorné, született Nemes
Mészáros 'Su'sánna.

A' VISZONLÁTÁS TÖRE.

(Rege a' Múltból.)

Hív Lyánnya az alvó éjnek! — magassan remegő hold! — csendes, és hideg a' te hazád, mint elsüllyedt idők' éjszakája, mellyben fázó Emlékezet viraszt. — Miért e' halvány szín arczodon? 's e' halgató halál világodban? — Felkél az eszmélet vidéked remegő esendjében, 's komoly Innepet ül a' hallgató hamvak felett. Óh! hol a' nemes láng? melly a' reggeltelen éjjen át-világol, 's feltöri a' koporsók' zárait!

Láttam a' síró Gyeniuszt elvonódni, rég elfelejtett sírok' ormain, — panaszt suhogott a' fátyol' alakján; de sohajtata édes volt: mint tavaszi langy szellők' fuvalma. Megáltak ezek a' Rupreszlombokon, 's némúlva halgatók a' Szépfájdalmút. Habmoraj sírt elébe az érkezőnek, 's báj hármonia ömlede szét a' bánat' világában. — Óh add egy sugárod Szépfájdalmú! — reszked lelke ének után; mert ömlelni vágy. Legyen másé a' jutalom-koszorú — én egy könyvesepet kérek, 's ezt megadja nékem a' lágy érzés.

'S Laura te mellettem? — Szép Leány térj ki a' bánat' lakjából, hiszen az ösvény, mellyet jársz, szép és vidám még mint te. Az én Múzsám virágai Sirhalmon fejlenek, 's éneke vigasztaltatlan: mintannak sötétje. — De te keblemre vonúlsz! — Ismered-e a' szanakozás' fájdalmát? — igen: mert nemes Lelkek' tulajdona. Maradj hát, 's ha valaha boldogságod' Édenében! virág helyett, mint Emma — csak tövisekre találsz; azon harmateseppek által enyhüljön csalatkozásod' fájdalma, mellyeket a' boldogtalanok emlékének tanúlsz nemesen áldozni.

Szép valál te óh Emma! mint az első tavasz' fejlődő rózsája — Szelíd mint hold, remegő folyamok' tükrében. Ó! mért levél te a' felingerlett idők' vérszázadjában? — Mért hasonlítottál te olly virághoz, melly akkor fejlődik - ki kellemében, midőn már a' tél' mord fagya által szállott Északnak örök jegéről.

„Vállán szétterült hajakkal futott Emma — Hollókőnek pusztá ormain. Kétségbenes szele zúgta át sötét fűrtjeinek éjjét. — Lászlót sírt a' halaványult ajak, 's rezegtek a' viszhang' bérczei, — villámok' játszó Társai egykor, most gyenge könnyeknek felfogói!”

Ki vagy Te Rettenetes? vérködben izzadt Thrónoddal? — Sorstól költsönözött menykövekkel csapsz le, a' nyugalom' csendes lakjára, 's vér zászlót emelve jobboldban, lehellededtől elhervadnak az élet' mosolygó virágai. — Békételen fia az örök hatalmú Halálnak: Te tárod-fel kebledet ó had! 's lángoló karokkal ölelve a' világot, öszvedültt Tartományok' füstölő ormain, ülöd diadalmad vénapját. — Emma szeretett; de a' kedveletnek menni kelle.

Ó! mi kin lehúlni a' szép menyből, reményünk legédesbb pillantatában. Hérdjétek meg a' Főhatalomtól ti szegény Szenvedők: mért a' Szerelem' lehellete nem lett köz, a' Teremtés minden lényeiben úgy? mint két nemes szív öszvehangzatában! Ó! akkor a' sok vizás történetek' hurja, mindég békehangot ad vala itt, 's a' halandók rövid élete tsendes és boldog lett volna, mint ott fenn az Égieké.

Hadfergeteg terüle a' Hazára, 's minden jobb Fia indulásban volt az egybesereglés helyére. Közöttök László is, igaz Magzatja a' tsatákban öszült Angyal-

szögeinek. Tekintete villámként tör keresztül a' Harczok éjjén! de szíve vérzik. „Megyek” — szölla a' síró angyalnak — „megyek; mert Házám hív. Tudod? Ő, és Te — a' két szent hang; mellyért érez bennem az érzemény. A' viszonzlás vagy itt: vagy ott” — 's lelki nyugalommal nézett az égre.

Emma sirt, 's egy tört mutata a' Válónak. „László! ez frigyünknek harmadika. — Szebb Hazában tudja ő öszvebékeltetni az itt hontalan szerelem' elszakasztott Rokonjait. Menj azokért, kikért érez benned az érzemény.” — 'S ment László, férfias könygördülve szeméből. Ment az ősz Hollókői is — Attya a' kegyes Emmának — válogatott Lovagjaival várából, 's Tolnánál (hová már a' Király megérkeze) zörrentették meg fegyveröket, a' megérkezés' csattogó jelevel. —

Szokatlan csend fogá most el a' Hazát, mintegy előérzete a' rákövetkező nagy Jelenetnek. Egyszer repül a' hír, 's kétségbeesés reazkető árnyékával borít be mindent: Lehunyt a' nagy Vérnap Mohácsnak szívrázó téréen. Elesett a' Király Nemességének virágával; 's ezek közt az ősz Hollókői, 's a' sirathatatlan László. Szolimán zászlója lobogott Budának füstölgő hamvain, 's a' Nemzet' fénnye letapodva hevert az időnek lábai alatt. — Te rejtetted é ezt magadba örök játéka a' változó eseteknek? vagy a' Nemzetek' Ura' akaratja volt, egy Nemzetét örök semmiségbe dönteni. — De mért villansz elő gyászos Emlékezet! — mért nem temetett el Téged is Mohács? örök feledés' sötét özönébe?

Vállán szétterült hajakkal futott Emma, Hollókőnek puszta ormain. Kétségbeesés' szele zúgta át sötét fűrtjeinek éjjét. Lászlót sirt a' halaványult alak, 's re-

zegték a' viszhang bérczei — villámok' játszó társai egykor, most gyenge hönnyeknek felfogói. — 'S im egy ősz szolga bukkan szaladtában a' szerentsétlen teremtésre. „Leánya szegény elesett Uramnak” szól Ez — „a' halál' árnyéka borong Terajtad. Szánom én kedveltjét a' boldogúlt jónak; de csak hiában hullnak könnyeim. Oda lenn vár lovam, a' szelekkel futó — ő mentsen meg, még idő kedvez, mindjárt itt az Ellenség” — de jégtekintet igazítá el a' jöltévőt.

„Nints hát már remény a' sötét életben! — Sohajtnak az ő elhaló hangjai — „őh! mély, és virradatlan az álom, mellyet ők alusznak! — László emléke, zel é hideg fekvedben? A' viszonzítás itt! vagy ott — igen ott!” — 's olly tekintettel, mellyet a' reszkedő természet fog vetni a' végnapkor süllyedő világra, — néz kezében villámló törére.

Töre a' kétségbeesett életnek, 's kultsa egy tsendes álom. Hazájának! a' sors' felbéreltje vagy é? rettenetesebb pillantatra szülve a' soksorú hegyek' érzkebléből! — miért késel boldogító lenni abban a' reménytelen éjben, hol villámod fénnye olly édes néki, mint a' gyógyulás nevető tekintete a' halál révén hidegülő betegnek. — De a' vad csoport hirtelen berobog Hollókő védetlen kapuián, 's Emma még is sir; mert kisírt szemeket akar mutatni: az örök hegyelem Thronjánál. — Ropognak a' lángok, 's rohanó hegyekként omlanak le a' hit felszentelt Hajlékai, 's most Ali a' sereg' Vezére megpillantja őt — keble lángba lobban — fut kiragadni a' tört az elkeseredett kezekből.

Megálj magzatja napkeletnek! — játékot akarsz-e űzni a' kétségbeesés pillantatjaiból? — hol az ő fellegei csapkodnak menyköveket az elszánás' kemény szikláira, ott játszó laptákra nem találsz.

'S im terjengnek lángkarjai a' nem reménylett
predáért; de a' villámló tör zudúlva röpül az elke-
seredett kezekből, 's nyögve rogy le az átkokat hör-
gó 'Török. Ugrani akar falairól a' halál' elszánt an-
gyala is; de a' Jancsárok' Agája megragadja őt há-
tulról — Csordájának böggő hangon parancsolva csendet
(melly ezer halállal akarta kimultatni a' csak egyszer
halhatót) — 's vérszopó Urának mutatja hé hajnalkor
Budán az áldozatot.

Sírj Emma sírj! 's az örök kegyelem Thrónjánál,
szerelemmel fogják lecsókolni könnyeidet a' szánó
Testvérangyalok.

A' legsötétebb tömlöcz' mélyében élte ő Budán
azon végpillantásokat, mellyeket a' halál' országából
kiragadott még neki a' kétségbeesett élet. Mert az
Egyetlen Egynek örök hive mindig hideg 's makacs
vala az eránta felgyulladt Szolimán kérelmeire. Elfe-
ledte ez a' meglágyult vad, hogy legkedvesebb Ve-
zérének gyilkossáé, azon pillantások, mellyek az ő
egész Valójának szirtjét egy buja érzeményben olvaszt-
tották fel. Elfeledte a' bosszút is: de a' remény nélkül
való lángok végre méreggá forralták felolvadt türe-
delmét, 's az elaludt harag villámja keresztül tört
érzelmeinek szendergő éjjén. A' legmélyebb tömlözt-
be lökte őt, egy éjjel engedvén a' határozásra, de
a' hajnal feltűnt, 's az Egyetlennek hive örökre az
Egyetlené maradt.

„Halál' fia vagy te már” — szól hozzá reggel a'
bélépő Aga, azon tört forgatva kezében, melly Ali-
nak mutatta meg a' Pokol' útját. — „Halál' fia vagy te
már; ez Nagy Urunk' rendelése; de makacsságod te-
temesebb következést is húzott maga után. Keresz-

tény 's Honnyodfia fog elküldeni azon útra', mellyre te Alit elküldötted." — Emma mosolygott, 's az Agament az épen mézárásra vezetett Foglyok közé. — „Fiai a' csaták' veszélyének!" — szól ezekhez „kérlelhetetlen a' halál, mellynek révében áltok. De a' ki egy makacs Keresztény Leányt Istenetek' pokoljába elküld e' törrel, a' Nagy Úr kegyelmet, 's szabadságot kiált annak" — 'S im reszkette bolyong elő egy fogoly a' kérlelhetetlen Halál' révéből. Villámtekintete a' törre esik, mennydörögve ordít, 's a' közel-kegyek megrendülnek. Kétségbeesés erejével ragadja azt ki az Aga' kezéből, 's mintha valamelly rémitő álomból, még rémitőbb valóra ébredett volna; örülten rohan a' kimutatott Tömlöczhez. — Töre az örökké dühödő Pokolnak! a' sors felbéreltje valál te — rettenetesebb pillantatra szülve a' soksorú hegyek érzkebléből.

De mi szívrázó Jelenetet rejt a' végzés, a' halál' tömlöczének mohai közzé? — Óh! rohanjatok ide szelei az örök jégben zajgó Északnak, 's zugjátok keresztül a' reszkedő Természetet, hogy örök tél borúljon a' tavasz örömgyermekeire. Emma Lászlót ösmere meg a' tébolyodott fogolyban. Nem esett ő el a' csaták' vérengző keblében. rettenetesebb percze hívta őtet a' Viszonlátás' töre.

De mért rebegnek ajkak, ha a' lélek' összefolyt érzeményi közt csak némán éli az ilyen nagy perczeket. Hatalmasabb alkotó volt ez óh! Laura a' ki az érzékeny keblet teremttette, mintsem hogy annak érzelmait a' föld gyáva lantosa elzenghetné. Mondja meg azt néked e' néma könny, 's e' gyengén remegő sohajtát, a' mire a' szigorú szavak tehetetlenek voltak. —

Éltek ők még néhány pillantatásokat egymás keblére forradva. A' Pokol adta ezeket ajándékul a' kétségbeesett életnek. Hőnnyetlenek voltak az őszemeik — a' természet elvette azokat már tőlök, 's maga sirta ki a' két boldogtalanok' jövőndő mohszemfedelére. De előbben az élet' mosolygó képe az mindent megsemmisítő sir partján a' kétségbeesett szenvedésnek is. Lelkesült reménnyel néztek még egyszer körül, mintha az egész Természetet segédül akarták volna hívni; de csak sötét lakjok' mohait látták, csak a' halálnak — a' kerülhetetlennek árnyéka lebegett szemök előtt, komor hatalommal mutatva borzasztó Hazájának útját. „Menjünk! szöll László egy szebb remény' hangján, „a' tavasz nem terem itt többé virágokat — pokolból kölesönözi a' nap az ő Fénnyét, 's élesztő tüzét” — Ha a' halál' Angyala tud mosolyogni, úgy mosolyog mint ekkor Emma.

'S mentek ők a' esendes; a' boldogító Hónba. „Szabad a' fogoly” kiáltának a' körülálló párdutzok. — „szabad! — örökre szabad!” — sohajtott az a' halál lágyult hangján, 's követte elrepültjét. Egy emberbarát, ki sorsoknak ösmerője volt a' Duna parton sírt ásata nékiek, 's szomorúan suttoztak azon egy bánatos fűznek lombjai, valahányszor az éjjel' szele rá lehelt.

Szép valál te óh! Emma! mint az első tavasz' fejlődő rózsája, szelíd — mint Hold remegő folyamok' tükreben. Óh! mért levél te a' felingerlett idők vér szadzájában? — Miért hasonlítottál te olly virághoz, melly akkor fejlőd ki kellemében, midőn már a' tél' mordfagya általszállott — Északnak örök jegéről! —

Salatz Lajos.

AZ ÉNERES PUBLIKÁN.

Mese Pfeffeltől.

A' Tábor-hegynék alljában
Fekvő Görög Apátságban
Egy vén Prior élt régenten,
Ki egy szép Pnblikánt *) tartott,
'S mulattában tanítgatott
Ávét énekelni szenten.

A' hymnust az ügyes madár
Annyira eltanulta már,
Hogy ékesen zengő száját
Az ájtatos nép tsudálta,
'S betsülendőbbnek találta:
Mint szent Rókusnak kutyáját.

A' Prior meghalálozott
'S most utazás-vágy lopódzott
E' Virtuóznak szívébe.
Elillant. Halkal repdezvén,
Éj' homályába rejtezvén,
Visszatért régi helyébe.

Az Udvarnál magát tüstént
Bemutató. Sas, ki másként -
Is a' hangmivészt kedvelé,
Hogy hallá a' Kápolnában
Nagy örömmre indultában
Legott Muftivá emelé.

Hogy illy magas poltzra állhat
Valaha, e' batza állat

---

*) Publikán, 'Papagáj, Tengeri - Szajkó; mindegy.

Álmában sem reménylette.
De felfűv a' nagy tisztesség;
Hatalomból lesz mérészség:
Mint mutatja ennek tette.

Ez új Fő a' Szanhedrinnál
Egy parants - levelet tsinál
Mingyárt az első hetébe;
Küldi a' tütsökhöz; int benn,
Hogy pszalmódiáját minden
Madarakkal vetetné be.

Hallván a' Sas jóvá hagyja,
'S más lesz minden indulatja!
Zengő Karja erdejének
'S a' szívnek liturgiája
Többé nem hatott reája
'S sértő hangzat lett fülének.

Ide jön a' környülállás,
Hogy mostan a' Reformálás
Sok embernek a' bogara.
Azonnal hát Országszerte
Az új Kánont dobra verte:
Hadd tudja minden madara.

'S bár a' tollas nép' chórusa
Kikelt, hogy így tsorbul! jussa:
De hallatlanná tétetett.
Mufti szollt megátkozásról,
A' Zultán strángulálásról
'S az új ének elkezdetett.

Fenték örrok' haragosan
Az éneklők 's nagy kinosan

Orgonáltak a' berkeken.
Illy tébolodt kornyikolás
A' Bábeli zsinatolás
Olta nem szólt földkereken.

Elő - éneklésül állva
Zengett buzgón Kakuk, Páva,
Lúd, Bagoly, Gólya, 's végtére
Olasz - kakas sikítással
'S betölték jaj kiáltással
A' tájt majd nem mértföldnyire.

De egy sánta, ősz, elvénült
Holló tsak ott veszteg megült
Bánatosan és halgata.
Haragos szemekkel nézte,
'S „miért nem danolsz, Rebellsz te?
Reámordúlt a' Deszpota.

„Azért mert parantsolatod'
„Szivemre sajnosan hatott;
(A' vén Pátriárka felelt;)
„Hidd el: az, a' ki alkotott,
„Néki tetsző ének módot;
„Minden állatnak kifelelt.

„És az' olly ditsérő ének,
„Mellyet ki úgy préselenek
„Ijesztéssel, idétlen tón;
„Sőt tsúfolás, melly Istenét
„Nem ditséri 's bötstelenít. —
„Parantsold; meghalok, bizton”

'S elhallgatott beszédére
Habozott a' Zultán' vére

Ingadozván győzödelme.

De felszállalt csak hirtelen:

„Ah! én tsalódtam szertelen;

„Hogy áldjon Isten szerelme!

„Barátom! egy nagy hályogot,

„Melly szememben környülfogott,

„Vonál te most előlem el.

„’S ti is madarak nyerjétek

„Vissza justok’ és zengjétek,

„Dalltok’ szokott értelemmel!”

’S ezek mostan megörülve

Tömött seregekbe gyűlve

Tódultak a’ Monárchához.

Istent ezerféle hangban

Ditsérték és pompás karban

Herekedtek Ég - boltjához.

Bámúl a’ Zultan. Elsőben

Most hallja, mit még élteben

Nem lehetett hallania.

Hallja mind Mufti mind Zultán:

A’ sokféle melódián

Mint van legszebb Hármónia.

E. J. P.

NAGY TISZT. GUZMICS IZIDOR ÚRHOZ

Páannonhalmára.

Mit sejtek ott a’ Pánnoni halmokon? —

Hajh! milly örömben ’s fényfolyamokban úsz

A’ hármas Ösz-domb; mint ragyog rá

A’ kelet öbleiből Apolló.

Mint száll reá egy mennyei ködgomoly

Mellynek biborral szegte be szeleit

A feltünő Nap? tan Latóna

Önn szekerébe repült le Hozzád?

Ah nem csalódom! mennyei Kedvesed

Guzmits! hah! ő volt, egy koszorút emelt

Jobbjában, ezt ő myrtus-ágból

Fonta Nonákria' édenében.

Kegyel hajolt ki isteni székiből,

'S intett Feléd a' nagy koszorús, 's maga

Öltötte izzadtt homlokodra

A' fonyatot, mosolyogva szólván:

„Eredgy! viselgyed Hunnia' dísze Te

Több évekig még e' koszorút, 's nevém'

Siess tovább is a' magyar föld'

Fény kiragyogta Egén teríteni!”

'S eltűnt. — De ím Te homlokodon viszed

A' fonytat; — ah vidd! számtalan évekig

Guzmics hívánom boldugúl vidd! —

'S isteni lángja hevitse kebled;

Császár Ferentz.

MAGYAR JÁTEKSZÍN PESTEN.

Nem hízeltetésből, nem részrehajlásból, azonban a' legnagyobb, legtisztább örömmel jelentjük, hogy az Erdély Országai Nemzeti Színjatszót Társaság e' folyó hónap' 27-ikén a' Szevillai Borbélyt, 's 30-ikán Tancredet a' felette is számosan egybegyülekezett Közönség tökéletes megelégedésére adta, úgy hogy akarmelly Teátrumon is betsülettel léphetnék fel. Főképen megkülönböztették magokat mind Játékok, mind kellemetes 's a' Művészség törvényeivel is megegyező éneklések által Dériné Asszony mint Rozina és Amenaide, Szilágyi Ur mint Doctor Bartolo és Orbasano, Szerdahelyi Ur mint Figaro és Tancred, Páli Úr mint Gróf Almaviva, és Algirio 's Borsai Klára mint Bertha és Izaura. A' hely' szűke nem engedi, hogy ezen jeles Társaságot bővebben ditsérhessük; de biztossan reményljük: hogy felöle minden betsületes ember, minden igaz Hazafi gyönyörűségére igen sok jót, igen sok szépet fogunk jelenthetni. — Honni soit, qui mal y pense!

Thaisz.

O L I V I A

A' MARKAZI TEMETŐBEN,

vagy

A' SZERENTSÉTLÉN TESTVÉRI SZERELEM.

Hözel Kékhegynél, a' szép Gyöngyös' tájain, feketlett Markaz' Vára, hol nyugodtan mintegy magányos rózsza ártatlankodta virágkorát a' szép Olivia, tsak a' kertfalakig érezve boldogságát, mert tizenharmadszor nyitak a' tavaszi rózsák életében, midőn még holtan feküdt a' szerelem' tulajdon lakjában — szívében, — tsak két hét előtt volt magányosan először Ifjúval, a' jó Tivadarral, akkor is virági között, mellyek eddig ártatlan álmait gyönyöríték. — Szépsége rokon a' rózsáéval, melly kiemelve fejét a' tövisek' hív örei közül homályt nevet a' szomszéd virágokra, szemei félénkek, pillanati szerelmetlenek, isteni melyén akkor is néhány illatozó virág tündérkedett; eddig vidor mint rózsái, 's két héttől szíve mintegy világ töltve örömmel, ha magánjában bolyonghatott, 's szeme tölt könnyekkel, ha bár kivel mulatozott. — Nem tudta talán a' köny elbúsult szívek' néma vádja.

Sőt tudta ő köny az örömtelenek, magány a' boldogtalanok' reménye, de némán akarta kijelenteni, mit attyának keménysége, annyának elbúsítása miott rettegett kivallani. Ez a' gondolatj „attya titkos ellensége Bertalannak Tivadar attyának elreménytelenité a' gyöngy leányt, gyakor sirta rózsái közt: „én

egészen boldog soha nem lehetek" 's elkönnyezte a' koszorút, mellyet a' nála boldogabb virágokból fűzöttek lenni mondott anyyának.

Mélyen érezte a' jó annya Leányának fájdalmait, sejtette a' szívsebet. — Szólljon Ő — — reá menydörög böszke Férfjének szidalma. — — De elközelgetett az Est, mellyben Olivia' titka felszakad. — — — Szent Mihály napján Kerekes Rázmán öt napra parantsolatokat ad, Feleségét 's Leányát Istványra Váragondviselőjére hagyván Egerbe lovaglott. Estfelé a' rózsarnyek alatt térdre omol a' virágok' kedveltje — a' szabad Olivia — égbe feszült szemekkel felkönyörög, levonja az emlék-koszorút, melly eddig karján illatozott; elharmatozza könytsepeivel, 's nébánsíránkozó szavak között, mellyekből az ezeket bámuló annya „Mi Tivadar soha egészen boldogok nem lehetünk” tsak ennyit érthetett, emlékkoszorúját a' földbe ásta. Innét mint a' reménytelenek nem keresve utakat, szobájába fut, magát elzárja 's jajgat. Az elijedt annya szalad, István öszvekiált minden szolgálkat; 's reá törnek az akkor is imádkozó Leányra, ki mintegy félig visszabámulva folytatta könyörgését. Annya kiparantsolta szolgálkat 's megölelve a' Könyörgőt „Leányom annyádnak is felnyitod a' szívsebeket, begyógyíthatja ő ázokat” e' szavak között megtsókolta 's melléjűltette. „Én egészen boldog soha nem lehetek” zokogta Olivia annya keblébe rejtve szeméit; mintha szégyen volna megvallani az ártatlanságot. „Tivadart — ismét elfojtatva [könnyeitől Pethő Tivadart szeretem” itt eltakarta szemét, hókezeint sorogtak le a' bús szemgyöngyök, térdeihez borúlt anyyának hosszú néma tsókjai között szoritgatja kezeit, kinek nem kevesb könnyei özönlenek keblébe ölelt Leányár,

„A' szíveken nints attyai hatalom” mondá hosszú ö-zve-zokogás után a' bús annya. Van a' szívnek egy szent ösztöne — a' hív Szerelemé, egy varázs-ereje; melly mint az ártatlan méhet a' virágpороkhoz, úgy lántzol bennünket örökre az öszvetestvérült szívekhez, 's ki vet határt az érzéseknek — bár gyakran boldogtalana' választás? — — vagy lehet-e szebb szívtszerelés mint szerelmessének boldogságáért, magát boldogtalanságrz áldozni, a' hív ezt is megtette, — mert híven ölelni, híven tsókolni nem földi érzemény — vagy isteníthet-e egy hideg tsók? — ah egy szerelmellen kebel fagyos sír — — vigasztalja őt” Remélj Leányom, te még birhatod Tivadart, mert majd mindenható az annyai szerelem 's oltalom.” — — „Leányodat megáldottad” sohajtá Olivia mint egy felijedt a' boldogtalanság' álmaiból „'s Tivadart boldoggá tetted.” — — Melly sohajtozások után, millyeket két szerentsétlenek egymás karjain sohajtanak, szakadt el Leányától a' néma szülő.

„Így boldogtalanít sok gyermekeket az a' vak attyai jövendölés, gyöngé még magzatja az érzelmekre. — Hol a' természet tanít, a' földi szemek vakoskodnak.”

Olivia megvigasztalódott, mert hol lel a' gyermeki szív édesb enyhet, mint az anyai karokon? 's midőn széljel tekintett, a' szép est, 's a' szerelmesek' reménye a' szelid hold mint egy második Nap lemosolygott, még egyszer tére rózsáihoz részvételért, 's úgy hunytak el könnyetlen szemei boldogító álmokra.” —

Két héttől Tivadarnak is Olivia 's tsak véle egy földi boldogság minden reménye — titkon nyomoz útakat szerelmét kivallani — most boldog ő, mert Ke-rekest Egerben hagyta.

„Botsáss attyám öléebe egy napot elgyönyörködni, a' boldogságig szerettél” esédezett Tivadar Egerből haza nyargalván attya' térdeit ölelgetve „mert kettőt kell a' szerelmetlen szíveknek dobbantani; hogy együtt érezzenek, az első pillanatra, 's az első tsókra melly már a' hűség' jutalma. Olivia — Olivia! ártatlan ő attyám mint kertének hőliliomi, szíve nyílt mint az ifjú rózsáé a' harmattseppek' tsókjaira, — — botsáss attyám a' boldogsághoz.”

Az őszatya tsudálkozott, mint a' gyermekek szoktak, mert felvillámzottak előtte a' veszélyes pályák, mellyeket Fijának túl haladnia kellett, hogy Olivíát mint hölgyét ölelhesse. De maga is mélyen érezvén az erőltetett házasság' boldogtalanságát, ezen szavak között „a' szívekkel játszani, — a' jelen veszedelemben rohanni” Fiát elbotsátá, 's hogy reggelleni kezdett maga nyergelte fel legszebb Paripáját, 's megtsókolván Tivadart „ez attyai tsók kíséren boldogságodig” tépelődő gondolatok között visszaandalgott szobájába.

Könnyük mint az esti szellők a' szerelmi szárnyak, mellyeken Tivadar Markazra siet, 's bár nyugtalan, 's félig elszégyenítő érzelem neki szerelmét kivallani.

Olivia akkor is a' jövődök' tarka álmaiba sülyedve bámult le a' várablakról, 's midőn távol egy lovagot látott a' Säärhegyről leereszkedni, az az édes vágy, talán Tivadar a' szép lovag, valósággá olvadt gyöngye szívében, 's elboldogítá reménykedő lelkét. — Istenítő látás — Tivadar a' vár udvarban; lihegve fut anyjához, „Tivadar anyyám! Tivadar! itt van” — 's csak az érezheti azon boldogságot, mellyet Olivia — legméltóbb arra — ekkor érezett, kinek egy hív él,

— 's a' ki tudja, milly mélyen érez egy hiv Leány, Tivadart, kit szelid elmessége, tudományos lelkesége, hadi gyakorlott bátorsága a' szép testbenszebbnek teremtett, a' jámbor anyja, kinek ő a' szomszéd Ifjak között legkedvesebbike 's tsak az az egy vala könnyörgése, hogy Leányát ő boldogithassa, szíves öleléssel fogadta. Ki Kerekesnének térdeihez borulván „Annyám botsáss meg szívemnek” e' szavak után megvallotta okát jöttének.

„Hivet hívhez köt az az Isteni tűz, melyet a' szívek' Teremtője költsönözött — mondá háborgó érzéssel a' nyájas anyja” Én akadályokat nem vetek, mert tudom azok annyi vérengző gyilkai a' gyöngeszíveknek, melyek örök szerelemre teremtettek.

E' volt első órája Olivia' boldogságának, a' meglepett Szép felöltözte azon kedves ruhákat, melyekben először Tivadart elbájolta, és mintegy ártatlanság' Istennéje lépett elő, a' szép ifjúnak üdvözlésére, ki az épen szólni vágyott „Botsáss meg szívemnek, angyalszűz, hogy téged örökre szeret” tüzes kéztökölés között megelőzte. „Kelj fel szerentsétlen monda nyakába borulva a' szép leány „Oliviától te botsá-
natot kérsz”? 's egy eltsordúlt köny reszketett Tivadar kezére az elszomorúlt szép' szeméből. „te sírsz” mondá vigasztaló szavakkal Tivadar „a' köny tsak boldogtalanoké.” „Ne mondj engem boldognak Tivadar” közé szóllott Olivia „Mi hát boldogtalanok vagyunk? felkiált a' tsudálkozó Ifjú” Felejtsd Olivia ezen hideg gondolatot, sűrű fellegek bórítják ugyan a' boldogság' völgyeit, hol a' reménylő szemek könnyen eltévednek, de tsak azok, kiket egy tsalfa földi láng ideig kötött össze. — „Esküszöm szívemre, mely még nem tsalt” mondá felhevülve Tivadar, a' Leány' Kezeit szívéhez szoritva „szeretlek mint a' testvéran-

gyalok, nézz mélyebben e' szívbe, örök hívségem mint Lelkem. — A' böltsöbbl a' sír egy arasztnyira zokogta Olivia messzehangzó jajokkal „az új Élőket egy tsendes böltső, az új holtakat egy tsendesebb sír várja. Legboldogabb, kinek szívét ez éj elhidegítette. — Tivadar — Tivadar! egy irtózat az élettől örökre elundorított, minden tsak egy pillanatig tart; tehát boldogságunk is „megnémúl fájdalmában” mert az örök végzések könyvében írva vagyon folytatta Tivadar vigasztalva, hogy naponként ujsíroszlopok' fényes nevei felett reszkessen el a' bús hold! de vigasztalódj Olivia! távol a' sírgödör, mellybe mi sülyedünk. „Nyúgodtan tehát” monda Olivia megvigasztalva érezvén fájdalmait „nyúgodtan mint az érzéketlen tsetsemő, nem morogva mint a' jó gyermekek várom végzetét. — Letörlöm könnyeimet” — 's egy tsók a' hűség' ártatlan tsókja némítá el nyugtalan tépelődéseket.

A' jó annya ámulva várta végét méltó panaszoknak, örömkönnyes szemmel ált' tekintette a' jövendők' titkait, felkönyörögve áldásért a' szerentsétlenekre, 's hogy a' szép szokásként meghúzták a' tizenkettőre imádkozni intő harangokat asztalhoz elboldogultak! „mondá megölelve a' két szerelme” ellankadt testeiket ujra felvidítani. „Botsáss meg annyám „esedezett a' két gondatlan térdeihez borúlva az elfelejtett szülőknek” a' lángzó szemek elvakultak. — Hány szavak is isteníthetnek annyira, mint egy szerelmes ölel-intés! —

A' könnyű botsánat után asztalhoz ülének, 's a' titkos jövendőkről enyelegve, most vigság, mosolygás, majd panasz, 's fohások változtaták sziveket 's artzokat. A' hosszú ebédet ártatlan sétálás követte a' boldogító rózsaernyekben, hol a' hivek két feselő

bimbó tserélésével sziveket is örökre eltaerélték. — De elkomorító hír, melyet a' bús anyja maga jelent, Rázmán közel Markazhoz, mondá Herekesné megölelve a' kedvelt Ifjút „felnýergelve Tivadar paripád' sietned kell a' bosszú elöl, e' szíves ölelítés reménylathet a' jövendő látogatásig” Tivadart a' boldogságig szerethet” mondá a' mélyen elszomorodott Ifjú k zét megtsókolvá. — — A' jó anyja tőlök elsiethet, képzelvén az elváló pillanatot, melly Tivadart Leányától elszakasztja.

Mint a' kedves nyári napokat a' menykövekkel ijesztgető felhő elkomorítja, úgy setétítette el a' két vidám artzúakat a' bánat' 's ijedtség' fellege. — Olivia szeméből könnyek tsüggenek, Tivadarnak zavarodott pillanata, mintha a' jelenhalál körüllebegné. „Botsáss Olivia” mondá megölelve az elijedt leányt, közel a' bosszú — nem utolsó karolás; nem utolsó tsók ez a' boldogságig, inkább tsalnak más érzelmek, mint a' szív' érzelmei, a' mit e' száj 's szív esküdött változhatatlan. „Isten hozzád szívem' egyetlene!” sirta Olivia, siess felszabadítani gyötrelmimből, mellyek alatt sohajtozok.

Tivadar lovára pattant, 's ezen szavak után: „Nyújtsd kezedet, melyet talán az Oltárig nem szoríthatok. — Isten hozzád angyalszüz” te tsupa érzékeny 's mint a' siető fellegek Olivia' árnykarjaitól ölelve váró Attyának még azon estve Hatvanban kezeit tsókolta.

„Isten hozzád te tsupa érzékeny!” sohajtá hosszú tépelődés után Olivia, most érzem magányos fájdalmimat. — Tivadar! nints kívüled vigasztalom! De itt mosolygó képed „kihúzza kebléből” a' te kékelő szemeid, mellyek először láttak engemet, mosolygó szád,

melly először tsókolt engem. Te vigasztalj szent hagyománya kedvesemnek, 's alig hogy elhangzottak a' bánat-szavak, a' bosszútlehellő atya, kitsalfa úton Tivadar elébe vágatott, 's gyanakodó tekintettel hol létét tudakozta, a' rózsasrnyek között termett, 's bár Tivadar elmés szavakkal eltitkolta is tévelyedését, a' gyanú mindazáltal annyira feldühösítette Rázmánt, hogy menydörögve parantsolná még azon este a' rózsafák' kivágatását. — Mi szomorithatta el sötétebben Oliviat, mint bimbózdó rózsafáit örökre elhervadva látni, szerelme' menyországát öszvetiportatva szemlélni — 's egy merész sohajtással „Bár éltém' rózsái nekem is így virágoznának el örökre” elhagyta lankadozó fáit. — Hiderülve álmaiból a' felserkenő reggellel, neki is újra felserkentek reményei, mert kit boldogítanak annyi remények, mint a' szerelmeseket, kit tsalogatnak annyi fájdalma, szenvedelmek, üldözések, 's mindent egy hü szivért kiállottak.

De szomorúbb volt a' reggel ártatlan annyának, kit Férjének büszke szidalmi, mardosó bosszúfenyegetései annyira elreménytelenítettek, hogy életét nem eslszánással visszakinálná Teremtőjének, ha egy titkos várakozás „Leányát boldoggá tenni” vissza nem tartóztatná.]

Naponként lángolóbb lett Rázmán' haragja, 's Leányát ha hiú reményét 's Tivadart nem felejtene, Klastromi rabsággal fenyegette, mellynek ijedelme őt' egy bizonytalan lépésre kényszeríté, melly annyának titkos jóváhagyása mellett — előbb boldogságba — de nem soká veszélyes szerentsétlenségbe döntötte.

* * *

Utolsó álmatlan éjtszakáját ma töltötte Markazon atya' várában Olivia, 's ez éjtszaka teremtebol-

dogságának vágya a' képzelmet, dühösködő attyát, ki szívének érzelmeivel kénjére játszani akar vala, elhagyni. — — Ezer utak tűntek fel boldogságához, ezer veszélyek, mint annyi túlhaladhatatlan kőszálak akadályokat vetettek, mellyek el el reményteleníték gyenge szívét, míg végre az a' gondolat „Én és Tivadar örökre boldogok” annyira ált' lángzotta könnyű keblét; hogy vagy azokat túl haladni, vagy akárhol egy szűk sírra találni eltökéllette.

„Kevély idők, mellyek a' hívek' legfénylőbb kintsét — életét is a' minden részről ijesztgető veszélyek' dühe közé taszítjátok.”

Midőn az ifjú hajnal' teremő tsókjára felébredt a' természet, virághonában — álmodozó bimbói között imádkozott fel segítségért, a' tsalogató távolban látta a' varázs tsillagot, melly őt' attya' várából elvezeti boldogságához; de egyszersmind felvillángzottak borzadózó szemében a' sok félelmek, szenvedelmek, jajok, siralmok; mellyek földi mennyének útjában mint annyi setét homállyal beburkolt intselgő képek tévelygettek, de a' mellyek a' boldogító gondolatra „Én és Tivadar örökre boldogok” mint a' reggellő nap sugári elől a' könnyű ködök eltűnelgettek. —

Bús ájtatossága után kedves anyjának ölelésére 's hizelkedő titka' felfedezésére sietett. A' Leány mérész kilátására elrémult anyjának nyelvén elhalt szózata, hideg tsudálkozás, majd elfojtó borzadás látszott testét elmerevíteni, míg végre hosszú némasága fájdalomokban olvadozó tekintetre változott; 's látván leányának igazát, elgondolván attya' keménységét, 's a' reá váró vészes jövődöt, bár őt a' gondolatól elvonni látszatott, kétes szavaival mindazáltal kinyil-

vánította jóváhagyását. „Megnyugszok” sohajtá a' végzetem, melly merész kezekkel éltünkbe nyul, ha téged tölem „ah de talán örökre” elszakaszt, 's bár gyenge öregségem' egyetlen gyámolától fosztatok megnyugodt még is anyai szívem, ha Tivadar mint Hölgyét ölel tégedet, — úgy sinsz az élet' koronájában szabb gyöngy, mint a' hű szív, mellyre tsak egy lehet érdemes. — Isten hozzád kedves leányom „sirta megilletődve” ez anyai tsók kíséren boldogságodig, jutalmaztassanak meg ártatlanságod' szerelmei; 's ha fájdalmak nyomnak kí ne térj az erkölts útjáról, emlékezz annyai szorgalmamról, enyhülni fognak a' hív fájdalmak, 's ha életben térsz vissza, keresd fel könnyetlen sírját annyádnak „itt borult érzelemmé vált annyai gyöngesége 's leányának karjaiba hullt. Az elérzékenyült leány siránczó könnyörgéssel vigasztalta szeretett szülőét „Vigasztalódj kedves anyám” mondá sötét álmodozással, bár én egy ismeretlen világba lépek is; ártatlanságom' tsillagi kivezetnek engemet boldogságom' malasztos határához, 's ó anyám ha ezen kezeket mint boldog tsókolhatom! „kezeit többször megtsókolta.” Olivia, Olivia! sohajtá a' jó szülő, Te a' világot tsak jobb részéről ösméred, üldözik most az ártatlanságot, „Ah anyám!” közbe szóllott, az ártatlan' könnyei soha sem hullonganak ki vigasztaló nélkül. „Lépj hát ártatlan hízkelkedéssel” sohajtá az utolszor ölelő anyja: lépj jövendőd' pályájába, 's midőn azok, kiknek hideg sebeibe gyógyító balzsamot öntögettél, a' tiedbe mérget öntenek „emlékezz annyai jövendölésemről.” — Ekkor térdeihez borult anyjának 's kéztsókolások között „Anyám még én e' kezeket mint boldog is tsókolom” e' szavak után kiszakadt ölelgető karjából.

Attya, kit a' tegnapi vérengző Mátrai Vadászat annyira ellankasztott, hogy tsak délre jelenne ki háló

szobájából, elkomorultan hívatta Feleségét; kit a' kinzó szorgalom leánya felől egy kisség elmulasztott, 's hogy belépett, azonnal pirongató szavakkal megtámadott, talán nem hallotta légyen az ebédhez intő harangtsendülést, melyre a' szomorú anyja egy botsánatot esdeklő főhajtással válaszolt. Az asztalhoz ülének, 's hogy Olivia hibázott, düh hevületen parantsolá Rázmán előhivatását, melyre anyyatsak alig titkolhatá el kitsorduló könnyeit, 's midőn az Inas itthon nem létét jelentette, kérdezte a' néma szülőt. Ő egy haldokló szívként elsohajtott „nem tudással” felelt lármás férjének, ki kevély könnyelmével „Bár örökre kimaradna” végezte szavait. Nem soká tartott a' szótalan ebéd, visszatért a' mélyen elszomorodott anyja Férjének vétkes könnyelműségéért botsánatot 's Leányának boldog vándorlást imádkozni.

Midőn harmadnapra sem jelenne meg Olivia, vádoló tépelődések, változékony nyugtalanságok rántzba vonták Rázmán' homlokát; gyakor kérdésekkel faggatta feleségét, 's az lármázó szívvád „ő szerzője leánya' boldogtalanságának” annyira felzavarta 's elérzékenyítette, hogy feleségének térdeihez esvén könnyörgő szavakkal botsánatot kérne alacsony méltatlanságiért, 's a' gyenge annyával öszvesirna érzékeny könnyekkel: „Légyen a' Tivadaré!”

„Tsuda változás, melyet a' ditsekedő alacsony-ság is ámulva hall, egy elfagyott szív lángoló érzeteket dobog, egy mardosó bosszúkkal gyilkoló nyelv boldogságot osztogat, egy dühel tajtékzó Rebel vétkeinek vissza borzadására hidegűl”, mert az atyai szív mint az idő változékony.

Az elveszett leányt öszve hordott tanátskozásokkal nyomozák szülői, de tsak nagyobb nagyobb bizonytalansággal tértek vissza a' pórszolgák, mert a'

bús leány elvégzé esztendeig minden kedvező belátások' tsalogatását nemes haraggal vissza taszítani. Ő érzenykedő bútsúja után a' Markazi Bükkös lakatlan völgyeibe vonult elremetéskedni a' hosszú esztendőt. — De tsak két napokig mulatta szép lakóné-ját a' völgy, második estve forró imádságát hangos lépések háborgaták, sáppadt rettegéssel tekint vissza, 's egy tisztos ősz közelget elejbe, kit közelebből elismért a' Markazi klastrom' Gvárdiánjának a' szent életű Remignek, kiből a' religiói vas-idő Szent Lélektől ihletett titkok' nyilatkoztatóját, 's tsalhatlan jövendőlőt tisztele. Olivia mivel magányosan látta közelgeni, elejbe futott, 's térdéhez borúlva ajtatos kéz-tsókkal fogadta. A' megdöbbsent szent Attya „Olivia, Olivia"! tsak ennyit sóhajtott fejét tsóválva, 's rövid ajtatos fohászai után, mert történetét Rázmántól már hallotta, esti árnyékba ült a' leány jövendő-jéről értekezni.

Világosodjon fel a' dolog. Rázmán nagy-attya Gyula megszabadulván hat esztendei Török rabságából, az Úrnak ajtatos háladatosságából, a' késő maradéknak emlékül vára mellett Templomot 's Klastromot kömiveztetett, 's tizenkét szerzetes Attyákat, kik a' hartz-veszélyek között forgó magyarokért naponként zsolyozmáznának az Úrnak, nyert az akkori szentéletű Királytól. Ezen Klastromnak mostani Elöljárója volt az ajtatos Remig, ki Rázmán fijának Bálintnak, ki már tízévektől Constantzinápoli rabságban hervadozott, 's leányának Olivianak nevelésében elaggván, a' fő Igazgató' jóvá hagyása mellett, a' Markazi klastrom' Igazgatójának nevezetett Rázmántól. Most is a' leánya' vesztén elszörnyedt attya legelsőbb is nekie szakasztá fel a' szégyenlett titkot, 's a' szent Attya megígérvén szorgalmát a' völgyekbe

bolyongott, hol gyermeki mulatságait a' leánynak gyakor erdei virágokkal sokasítá. Bölts lépése a' tze-
lig fáradhatlan. Ő maga felleli, kit a' pórszolgák so-
kasága hasztalan nyomozott.

A' bús leány gyermeki hittel felnyitván szív-se-
beit, ezer könyörgéssel esedezett kedvelt nevelőjé-
nek, ne jelentené ki hollétét bosszús attyának. „Esz-
tendő után” sóhajtá térdénél: „ha lágyúlva lelem
attyai szívét, vissza térek.” „Borúlj vissza magadba
gyöngé Szűz „rebegé háborgó szavakkal a' tisztes
ősz”, attyád többé nem haragszik. „Szíve tsak nem
rab a' halandónak” mondá az egekre sóhajtva Olivia,
's bár ezer veszélyek tsattogjanak ellene, egy gyön-
ge leányi szív kineveti a' tsapásokat”. „Boldog tsa-
lalkozás” viszonzá szent reszketéssel Remig „Olivia
a' lángba borúlt szív könnyen esküszik, de a' híz-
kedő szerelmi szavak mint az esti rózsás szellő kön-
nyen enyésznek”. „Tivadar” lihegte zavart felhevü-
léssel Olivia” Tivadar nem tsalhat mióta ő először
megölelt emlékezetére is meny pihen mellyemben.
Ő mondta „nem tsalnak az ifjú szívek első érzelmei,
midőn a' szív magától lángol”. „Szívetek kegye Oli-
via” folytatta a' jó nevelő „mint a' rövid életű rózsá
holnapra elvirágozhat, 's akkor a' most virágokkal
hintegetett gyöp ágyak annyi fejrő tsontokkal bor-
zasztó sirhalmok”. „Akkor” közé szőllott Olivia „ak-
kor az általélt egy két órai boldogság elkevélyíti
szívünket a' könnyű szomorúság' megvetésére”.

Midőn látná Remig tsüggedhetlen végzetét 's
igazát az üldöztetett ártatlannak, búsongás ködöz-
t bé homlokát, 's egy biztos utat vágyott keresni,
melly Oliviat attyától egy esztendőre eltítkolja. Ke-
vés főtörés után talált is tisztes helyet, hol Olivia
hosszú napjait elremitéskedje. „Ha tehát változhat-

lan végzeted „mondá Remig ajtatos hangon” itt a’ mezők nem sokára kihálnak, mellyekből vigasztalást merítesz, sőt itt fegyvertelen száz veszélyek között tévelygesz, jer klastromunkba imádság’ ’s erköltsi könyvek’ olvasásában enyelegd a’ napokat azon szobában, hol Verböczy Hlára attyának dühétől megszabadult, rólad gondoskodni, holléttedet eltitkolni fő gondom”. „Bölts választásodon megnyugszik tanítványod” mondá kéztsókkal Olivia „tsak belépésemet böltsésséged titokban végezhesse”. „Siessünk tehát” mondá megvigasztalódva Remig „kimosolygottak a’ vezér-tsillagok”. — Midőn a’ klastrom falaihoz értek, Oliviát elrejtette, míg kezéhez vevén a’ kultsokat az ajtó-örnek elnyugvása után őt a’ kijelelt szobába zárta, ’s a’ nem sokái látogatásig áldása mellett nyugodtan hagyta.

„Letsendesült a’ szív, bár inségek borongtak is reá, tsak egy rövid boldogság’ reménye tsillogjon felé a’ jövendők’ biztató tükréből, sőt sokszor az elszomorított szív tsak akkor vigasztalódott meg, midőn könnyárban sírt ki fájdalmait. — Sokszor a’ boldogsága’ örök elvesztén elreménytelenültet tsak zörgő lántzok vigasztalják a’ közelsírig, ’s tsak akkor vidám, midőn fájdalmait elébe sírt a’ reggellő napnak”.

Kedvesek Oliviának is a’ klastromi homályok, kit úgy is tsak a’ magány tsendje gyönyörködtetett. Boldogságáról álmodozási biztatók, minden hajnal’ előlángja annyi édes sejtése a’ felé mosolygó örömnapnak. Tizenkét órakor a’ sötét előszobában szomorú tsengetyű jelenté ételeinek felhozatását, mellyeket a’ Szerzetes távozása után kisdéd ablakán bészedegetett, ’s magányos ebédje után újra kirakosgatott. Így multak a’ hosszú órák, napok, hetek,

gyakrabban meglátogattatott nevelőjétől, ki őt biztató vigasztalással könnyű szenvedésre támogatta, 's Szerzetes alattvalóinak nyugtalan kérdéseit azzal tsillapította le, hogy egy boldogtalan méltó büntetésre záratott el esztendőig gondatlan tévelyedéseért. De hadjuk Olivíát kedves magányában elenyelgeni napjait, míg Tivadarral öszeköti hív kezét Remig tisztelt nevelője.

Tivadar Olivia' utolsó ölelésétől busongva töltötte Hatvanban tsendetlén napjait, kedvesének vég sóhajta „siess felszabadítani gyötrelmeimből, melyek alatt sóhajtozok, halálos nyíl szívében, nem lelven módokat a' felszabadításra. De rémitőbb képzelet Rázmán' fenyegetére, mellyel az ifjú szerelmet öszve tépni ígerte, midőn tsalfa útakon a' vígyázatlan ifjút megkerítette. — Ennyi bizonytalanságok zajtengerében könnyen elsüllyedt volna Tivadar, ha a' mennyei gondviselés vétketlen szívét 's imádó bizakodását titkos reményekkel nem erősítgetné, 's reménylő szemeinek fel nem szakadna szép jövődjét titkoló fátyola.

Hét néma napok után Vasárnap resten költ fel a' bádgyadt Hold, mint reményei, a' táj elnémulva kezdett szunnyadozni, midőn Tivadar elhagyta szobáját a' szunnyadozó természetnél keresvén vigasztalást. 's hogy a' nem rég leégett Kápolna korom lep-te falainál sóhajtozott, két lovag sietett feléje, kit mindjárt lováról Olivia attyának sejtett, 's nem is tsalatkozott tsudálkozó szeme. — Rázmán őt azonnal el nem ismervén Ország Bertalannak itt létééről tudakozta. A' felháborodott ifjú térdre esvén előtte:

Fija „monda fájo érzéssel „hózzá vezet, kövesd őt.” Rázmán leugrott paripájáról, 's megölelvén a' reszkető Ifjút „Tivadar — Tivadar” sohajtá mély illetődéssel „Téged kereslek én — — Olivia nints többé” szoros ölelésben tartotta Tivadart. „Ő; hát meghalt” kiáltá elfojtott hangon a' tétovázó Ifjú. „Nem — nem halt még meg, lihegte haldokló szívként Rázmán, elragadtatott.” Elragadtatott? kérdezé Tivadar ámulva lángoló nemes haraggal, ki merte őt elragadni? méltó bosszú gonoszságaért. Siessünk, siessünk a' méltatlanság' bosszúállására. „Térjünk előbb attyádhoz” monda Rázmán általnyújtván lovát szolgájának, megkérem őt segítségedért; 's visszabékülök jó attyáddal” 's gyalogok tértek Hatvanba — Tivadar azonnal fellármázta álomra dült attyát. „Attyám, attyám! kiálta hálószobájánál, egy kedves vendéget hoztam ölelésedre, nyisd fel a' zárt.” Bertalan felöltözvén hálóruháit, felnyitotta ajtaját, 's elbámulva hultak a' két öregek egymás keblébe, kiket egy hazug vád szakasztott el régi barátságoktól, 's szíves botsánat után ismét testvéritett egy barátságos ölelés. — — Tivadar azalatt Rázmán' Lovásszához futott, Oliviaról bizonyosabbakat hallani, kitől is tudósíttatván elvesztéről, nyugtalan elmével találgatta hollétét. „Istenem, sirta magányos könnyekkel, ő meghallotta. szerentsétlen öszvejöttömet attyával, 's magát — magát — megölte.” — itt egy fagyaló borzanat futotta végig meredt testét” De nem — Olivia engem szeretett, vigasztalta magát. Ő nekem életét, megtartotta. Holnap felkeresésedre indulok, 's bár a' világból kimentél is, utánnad megy Tivadar” illy tüzeskedő bizonytalanságoktól hanyattatva inté őt attyának szolgája a' két tanátskozó öreghez. „A' jó Remig is tud valamit felöle” Rázmánnak ezen szavai között top-

pant be Tivadar kéz-tsókolásra. „Hedves Fiam” mondá biztató szavakkal Bertalan Fiához „tanátskozásunk után neked holnap Olivia’ nyomozására sietned kell, válassz két hiv szolgát — ha fellelted fáradságod’ bére a’ hiv leány.” Lábaihoz hűlt a’ két öregnek Tivadar, kik őt’ érzékenyen megölelvén ’s megáldván ezen szavak között: Az ég’ ’s attyátok’ áldása kísérjen boldogságtokig” nyugalomra parantsolták.

Tivadar ezer új érzelmekre lobbanva hagyta el a’ két öreg, ’s még azon este hármát a’ leghivebb szolgák közül kiválasztott a’ veszélyes útra, így tért Olivia’ feltalálásáról álmodozni. Almatlan éjjele hosszú esztendőnek tetszett, ’s midőn éjfél hangzott a’ Váróra, kaput nyitattott ’s a’ közelítő hajnal a’ Markazi Klastromnál köszönté őt. Itt általadván a’ harmadik szolgának („kit a’ lovak’ visszavezetésére hozott magával”) a’ fáradt paripákat, két szolgálival a’ Bükkes éjébe ereszkedett. Ezer ismeretlen utak tsalogatták a’ tévelygő vándorokat, de ő tsak az Olivia nevű völgynek tartott, ott reménylén a’ szép Eltévedtet tsókolni.

„Tivadar hivségünk tükre angyali Bájnem! Ti szép Leányok; lássátok, milly veszélyes tengerekre lépünk boldogságtokért, készek örökj fájdalomra esküdni tsak titeket megszabadithassunk, még is szivtek, mint az álom változékony, ’s olly irgalmatlan, hogy néha tsak akkor kezd fájni, midőn a’ ti boldogságtokért elhült áldozatra utolsó röget vetett, a’ sirásó”.

Hét napokig keresztül tévelyegte Tivadar a’ bús völgyet, ’s leggyöngébb remény sem tsillámlott Olivia’ feltalálásáról. A’ szép estkor magányosan állott a’ magas Kékhegy’ tetején, szive sötét mint az éjtszaka, szeme az estvelgő Napra borzadt; mintha kérdené

a' leáldozó Naptól a' szép Elveszettet. Hosszú bámulása után megfujta bús kürtjét szolgálainak előhívására, végre lángoló vágya 'annyira érzékenyíté, hogy Olivia' nevét a' völgyekbe lekiáltozta. „Hasztalan” sohajtá magához térvén hasztalan kiáltozom, csak a' sziklák haldokló hangjai gúnyolnak, — egy istentelen orozó hatalma megnémítá őt, mint az oltalmatlan bárányt a' vad farkas' körmei.” De rémitő benyomás! Olivia völgye visszakiáltja sokára Tivadar' nevét. — „Siess alá Tivadar' Ő mint a' szomjuzó őz a' tsörgő patak' hallására tsörtet alá megszabadulva a' tsiholó ebek' nyomozásától, úgy repült a' lesett hang után. — Remig vala, kinek szava ott letsalogatta, ki minden estve ott solyozsmázott a' közel völgyben.

Halvány félelemmel jelent meg előtte az elszégyenült Ifjú — mert inilly furtsák a' szerelmesek, szeretnék mindenkitől eltitkolni lángjaikat, de szemek, mint fénylő tükre lelkeknek tétovázó szavak árulják őket el. Tivadart is kérdezvén Remig, minek keresné ő Oliviát, habozó nyelvel csak ennyit tudott mondani: „Attya küldött nyomozására” 's szemét a' földre szegezte. „Te esméred Oliviát” faggatta tovább a' mosolygó Ösz — Ő megszorult zavarodásában gyermeki hitttel megvallá „Szívem ismertetett meg az ártatlannal” gyöngéd pirulat mosolyogván el artzát. — Míg így beszélgetének, megjelentek a' hívott Szolgák is, kiknek közelítésekre tudakozta Remig embereiről. „Ezeket” monda sohajtozva, Olivia' keresésére hoztam 's két napok oltá szerentsétlenül tévelygünk e' járatlan útakon. „Küld vissza őket jó ifjú” monda gondolkodólag Remig, ők Oliviát fel nem találhatják. Te pedig kövess engem. — Hideg tsudálkozással hallotta Tivadar ezeket, de szíve azonnal megkönnyült, mert feltűnt emlékezetébe Rázmán' végszava. „A' jó Remig

tud valamit felőle ” ’s vissza parantsolván szolgait őt a’ Hlastromig követte édes sejtéssel Olivia’ feltalálásáról.

A’ szótlan rövid vatsora után, millyen a’ Szerzeteseké, magához hívta Tivadart a’ Gvárdián, ’s több akadályok előhordása után látván tiszta hűségét „holnap felvirrad boldogságod’ reggele” mondá nyájas biztatással, Olivia neked vagy a’ sirnak áldozta életét, ’s hogy megérdemelhesse szívedet, olly veszélyes lépésre szánta magát, hogy ha engem a’ Gondviselés titkos útakon hozzá nem vezetne, azolta vagy egy méltatlan rablónak karjain hervadozna, vagy egy korasír takarná bimbódzó szépségét.” Nyugtalan figyelemmel hallgatta ezeket Tivadar, ’s el nem fojthatván hálás szívérelmeit a’ [beszélő öregnek térdeihez o-molt. „Neked köszönhetjük tehát éltünket” kiáltá kezét tsókolva, te vagy szabaditónk, mert mi egymás nélkül az élettől vissza borzadni, ’s sirt választani esküdtünk. „Kelj fel jó ifjú” felemelte lábaitól, ’s tárj álmra; holnap láthatod őt.” Ezekután a’ vendégszobába vezette őt, maga pedig Oliviához sietett a’ nagy titkot vele közleni.

Estveli fohászok között lelte a’ buzgó Leányt. „Tsak végezd” mondá lassú hangon, míg én segítségért felkönyörgök, e’ szokatlan látogatás felzavarta ájtatosságából Oliviát, ezt látván Remig illy szavakra nyílt bölts szája; „midőn felkeres tiszta boldogságunk, ki nem húll malasztos ölébe enyelgő ártatlankodásra? — — Szívünket esküdt fogadásunk szent tartozásokra kényszeríti, ’s tsak az boldog, ki azokat híven betöltötte. Olivia közel ölelő szerentséd — még két hét ’s az Oltárhoz vezettetsz. Légy vigasztalva, engem estveli ájtatosságra elint a’ szent tsengétyű — holnap boldogságod’ napja felderül” visszahangzott az

előszobából. Ölelgető szerentsém az Olárhoz vezet, sirta elkábultan Olivia, „homályos jövődölés Tivadar, Tivadar! ha te hallanád! — Siess Oliviat felszabadítani gyötrelmiből, melyek alatt sohaitez” Illy rettegősködések között oltotta elszomorún tsillogó gyertyáját, 's tsalárd tünemények között éjfel után szunyadt el bádgyadt álomra.

Midőn kitsillámlott a' nap, ijjedve rezzene fel álmából, 's mintha titkos erő vonzaná, egyenesen kis ablakához futott, mellyből a' Templomha szoros látás nyílt. Elmeravitő látvány Tivadar azon a' helyen, hol Olivia még szabad érette könyörgeni szokott, izzó szívvel fohászkodik, 's néma hülledéztében ágyához visszatántorog. „Térj vissza Tivadar” sohaítja hangos sirással, míg nem múlt az idő, vagy inkább legjobbkor jöttél, Jaj örökre elvesztettelek, nem soká az oltárhoz vezettetek másnak esküdni szívemet. Siess felszabadítani gyötrelmimből, 's egy hosszú elérzékenyülés kábitá el érzelmeit, mellyből tsak a' Tivadar' karjain derült ki.

Bemutatván Remig szent áldozatját, Tivadart sötét léptökön egy keskeny fordulatig vezette, hol benyitván az első kis homályos szobát; mely borzannat reszketteté Tivadart, majd ujra más szobát nyit meg, mellybe ezen szavak között „Bátor légy Ifjú” betoppantak. Elszörnyedt Tivadar látván Oliviat a Klastromi rejtekben ájulva karjaiba süllyedni, elhídegültek érzelmei, véretlen lett megdöbbszent szíve, tompán sohaitzott tétovázó nyelve. — Vagy leirhatom-e én két szerelmes' szívájulását, midőn a' kínok után egymást a' boldogság' rézsapartján ölelik, hol a' nyert szív megszűn álmodozni.

Örömkönnnyekkel bámulta ezeket a' távozó szent Atya, elvidámulva képzelte a' tiszta boldogságot,

melly a' két hívekre várakozott.' Szűnt lassanként a' fellengző tűz' 's Tivadar ölelve tartván Oliviát néma tekintetekkel, 's az ébredező Leány' keblébe hullongó könnyekkel monda vigasztaló hangon „Lágyuljannak fel hidegült érzelmeid Olivia, Tivadar' boldogító karjain, felderült a' reménylett tsillagzat reánk, először öleljük egymást mint boldogok.” Könnyülve piheg'sélt az elgyengült szűz, majd egy szelidebb érzeményt a' szív mélyéből elsohajtvá bádgyadt tekintettel süllyedtek félig nyílt szemei Tivadarra, 's néma jaj repült el halavány ajkáról. „Míg korán győztek ből's fortélyaid szelid szívü Ifjú” monda fájdalomba olvadt lágy sohajtással, messze még az esztendő. — „Mellyet tsak akkor töltöttél volna itt, közé szóllott az édesgető ifjú, ha Tivadar éretted Markazra mint Hölgyéért atyádtól nem küldetne.” Mint Hölgyédért az én Atyámtól küldetve jöttél? „kérdezte gyönyörű hülledéztében.” Atyád — Rázmán választott annak, „válaszolta Tivadar” 's egymás karjába hulva tsokzapor édesíté a' sokaig tartó ártatlankodást. Most lépett elő Remig, 's komoly szava véget intett a' szelid ölelgetéseknek. „Felnyílt tehát szerelmek' titka monda mindkettőjöknek megfogva kezeit, atyátok jóváhagyása mellett kötöztetik a' felbonthatatlan lántz, melly szíveteket egy életre öszvefonja. Olivia boldogságod kényszerít e' szent rejteket, hol gondatlan jószágodt, hogy szülőidet elhagytad, ki szenvedtél, itt hagyni, atyád bölts 's téged boldogító végzetét fiúi engedelmességed betölteni. — itt jövődő Férjed-öszvezária kezeket, ki hogy érdemesebb legyen szívedre feltalálásodért mindenre felszánta magát, az ő karjain sietsz vissza váró szüleidhez. Legyetek boldogok az oltárig is” 's a' nélkül, hogy Olivia kipanaszkodhatta volna gondolt akadályait, eltűnt sze-

mekből a' jó öreg. „Te hát az enyim vagy Tivadar” sohajta a' felvidorult leány „s én a' tied” óh atyai áldás, melly nekünk mennyországot terem.

Ezen szavakra felnyiltak az ajtók, Rázmán's Bertalan feleségestől a' jó Remigtől vezettetve hiv ölelgetések között lelték a' két Ifjakat. „Visszanyujtom atyai karodnak a' hiv ártatlant” mondá Remig szent alázatossággal, atyai kegyességed botsássa meg leányod' gondatlanságát. Térdre húltak Rázmán előtt Tivadar és Olivia, 's a' könyzáportól elfojtatottleány némaságát Tivadar mentette ki. „Botsánat megbántot Atya!” sohajtá könyörgő nyelvel, a' hűség tsalogatta Oliviat eléggé megbánt lépésére, bánatinak bizonyai e' hullongó szemgyöngyök. „Keljetek fel” mondá az elérzékenyült atya a' két Ifjat keblébe szorítva” botsánat 's atyai áldásom reátok — ígéretem szerint Tivadar tiéd Olivia” — Kifejtődzvén az atyai karokból sorra tsókolták szüleik' kezeit, — de nem kevésfigyelemmel nézték örömkönnyeit Olivianak jó anyja térdénél, ki hangos zokogásokkal sírta ki háladatos könnyeit „Anyám” sohajtá anyja' reszkető térdeinél te engem örökre szerettél, betölt kívánságod 's leányod' jövendőlése, vigasztálódj, mint Tivadar' Hölgye tsókolhatom kezeidet. O leggyönyörűbb szempillantata életemnek”.

A' hosszú öröendezés után Herekesné Ifjairól függve a' két Ifjú elhagyták a' néma Klastromot, 's a' Várharangok' vidám kongási között tértek Rázmán' kastélyába, hol a' pompás ebéd felett Három Királyok napja választatott a' boldog pár' megszentelésére, 's a' fénylő billikomok vidám hálás köszönetekkel ünnepeltek Remig' egésségéért 's a' két ifjú' boldogságáért.

Másnap Bertalan Feleségével 's fiával visszasietett Hatvanba a' menyegzői készületre, mellyet Mar-

kazon Olviát szerető anyja hallatlan fénnnyel 's pompával akart ünnepeltetni.

Elfutottak a' hamar hetek, gyülekezett Markazra a' Násznép a' menyegzőnap elő estvéjén vigadozni, mellyet Bertalannak, Tivadar attyának még inkább felvidámitni látszatott reménytelen jövőtele, kit a' vigadozók ezer éljen kiáltásokkal köszöntöttek, de ő engedelmet üzenvén a' hozzá küldöttektől, kik őt lováról erővel leszállítani akarták, csak Rázmánnal szett szóllani; kilépett tehát Rázmán barátjához, ki mély szomorúsággal rövid beszédjét így kezdte: „Csudáld Barátom éltünk változékonyságát, az erőse ifjút egy hirtelen gyöngeség ágyba tsapta, mellyből Orvosunk négy nap után mondotta felköltét, ekkorra kell tehát halasztanunk az öröm' ünnepet, magam jöttem, hogy bizonyosabb légy” Őt megtaókolta 's megfordítván paripáját a' tsillagos éjszakán visszaforgolt, —

Rázmán elszomorúltan tántorgott visszavárá végeihez; kik mindnyájan egyszerre kérdezősködtek a' hirtelen jövetelről, — Ő tsüggedező hangon tudósítá a' kíváncsi sokaságot Tivadar' véletlen gyengességéről, 's a' menyegzői-napnak szükséges elhalasztásáról, kérte azonban a' vig sereget, mulatná el nála ezen rövid napokat, hol úgy is ezer mulatsággal kínálja a' természet is a' vig öszvegyülteket, „Tsak hogy rövid a' betegség” hangzott a' roppant szobában, itt mulatunk.

Rázmán innét Oliviához ment, kit ájtatos anyja a' Nagy Szentség' felvételére magányosan készítgetett. Anyja' karjaiba alélt az elszörnyedt menyasszony attya' szavainak hallására, de anyja' vigasztalása 's négy napi rövid gyöngeségének kijelentése, fájdalomából kiderítette őt. ;

Bemosolygott végre Markazra a' boldog Nap, a' fényes öröm-pompa' napja, a' szorgalmas nyoszolyó lyányok Rebeka és Klára Gyöngyös'szépei — Olivia' kegyelt Barátnéi — a' hív menyasszonyt gazdagon felpompázva 's a' drága koszorúval felkoronázva vezették a' váró vendégek' üdvözlésére, öröm-üdvözlések között várván be a' Hatvani Vendég - sereget.

Nyoltz óra után az erdő szélére szegezett három ágyú jelenté a' szép!Völegény' közelgését, 's a' Markazi Násznép a' váró kocsikra szálván, a' környék tizenkét válogatott tiszta fejr öltözetű Szüzei' késéreteben vezette Oliviat Tivadar' karjaira, Hatvanból is tizenkét ifjú lovagok késérék kiemelni Tivadart gazdag kotsijából szép Menyasszonya' ölelésére. — — A' hosszú egymást üdvözlések után az örvendező szülők áldásai között felgyülekezének a' Klastrom' Templo-mába, hol őket a' tisztos Remig ájtatos Szerzetes társaival fogadta, 's érzékeny szent beszéddel üdvözlötte. Innét az Oltárhoz sereglett a' számtalan Násznép, 's az esküvendő pár, ájtatos boldogság mosolyogva artzokról, az Oltár léptsőire térdelt, 's szentelt gyűrűikkel sziveket is egymásnak szentelvén „a' boldog szerelem” elhangzása után a' két szép kezet megáldotta Remig — Olivia' kedves nevelője, 's a' buzgó áldás végével egyszerre megszóllalván a' vidám ágyúk, vissza hívták az örömbé merült Nemes sokaságot.

Így jutalmaztatott meg a' Hűség' buzgósága.

* * *

Valóban egy esztendeig boldog vala Tivadar és Olivia mint a' halandók lehetnek, gazdag, hogy a' legpompásabb fényűzéssel léphetett az akkori világba, — de borongó az öröm, nem kedveltető az

arany, hol egy híven szerető pár gyermekeket, — boldogságok' gyümölcstét nem ölelhet, minden vigalmak, fény, 's kintsek mellett holt a' boldogság a' gyermektelen szívekben, mert nints édesebb szerentse mint magzatokat tsókolni.

Olivia bár erőlködött is esztendő után néha vigalmat, de hív lelkét mindenkor az a' nyugtalanító gondolat mardosá. „Ő örökre megfosztatott az édes anyai örömeiktől”, Tivadar pedig intselgő képzelgésinek körében, mint egy tsalhatlan tükörben látta, hogy Bátyya az ügyes Orvossal azon keverékben, melly — őtet az ágyig legyöngítette, örök magtalanságot ivott. Melly rettegősködés szívét annyira elfagyaltta, hogy gyakran halála neméről gondolkodna, tsak azzal Oliviát boldoggá tehesse, kit már naponként mint egy fereg lakta virágot hervadozni látott, — gondolta ugyan Hölgyének is felnyitni a' titkot, de azon ijesztgető veszélyek vissza rettenték, hogy Olivia őt híven szereti, ő szívét másnak esküdni soha nem fogja, bájtőle a' halál elválassza is, 's így őt nagyobb boldogtalanságba süllyedni böltsen gyanította, e' vala egyszer'smind oka, hogy Bátyát a' fenytő Igazság elejbe nem idéztette. „Legyek inkább én boldogtalan” mondá elszánva magában, „mint Oliviát, Bátyámat 's az Orvost boldogtalanítsam, egy inkább, mint sok szenvedjen, bár a' két tzinkos méltó az ítéletre”. Legböltsebben jövendölte tehát, ha újra kilobban a' háborúi szikra, 's nekie vitézkedni kell, olly veszedelmeket keresni, mellyekben halálával magának hírt 's emlékezetet, Oliviájának boldogságot, Bátyjának 's az Orvosnak kegyelmet szerezzen, mert a' bosszúállás előtte legútálatosabb vétek' szörnyetegének látszatott.

Megszólláltak nem sokára a' vér közé intő Tárogatók, hordoztatott a' vért-tsepegő kard a' környék'

Nemességét táborba szállítani, — Tivadarnak, — a' halál - keresőnek, felnyílt a' pálya, mellyen vérevel nyerje meg a' diadalmi koszorút, de hasztalan keresi a' halált, kikerült őt, vitézsége jeléül egyik szemét Szerentsvára alatt elvesztvén.

„Isten hozzád Olivia” sírta bútsú-tsókjai között nyakáról tsügve kedves Hölgyének, „fáj—fáj szívemnek téged elhagyni, 's az ezer intselgő golóbisok' füttyülése közé sietni, de Hazám 's Királyom int, nemes vérem kényszerít. Isten hozzád még egyszer”. Sűrű tsók-záporok, 's messze hangzó jajok között szakadt ki utolszor egymás karjaiból a' két Hív.

„Vagynak éltünknek olly titkos útai, mellyen az üldöző szenvedelmek határához, a' fájdalomaktól felmentő kikötőhöz jutunk hosszú tévelygésünk után akaratlanul is, ne hogy e' rövid életért hosszabb kínokkal szaggattassunk. — Ott a' felszabadi'ó parton kiséhajtuk végső jajunkat, 's jóltévő örök álmra húnynak el”.

Férjének bútsú-tsókja után némán szomorgotta magányos napjait Olivia Hatvanban, nem lelven többi vigasztalást a' világban. Tivadart a' gúnyoló halálok között kikerülték a' fenyegető golóbisok, bár mint a' reménytelenek mindenkor merész rontott a' dühös viaskodók közé. Azonban a' bömbölő halál - ágyúk némulása után nem felejtkezett ő végkép el kedves Hölgyéről, hetenként leveleket írt vigasztalással támogatván a' szomorút.

Igy minden társaságtól elvonúlva Olivia magányosan mint a' hív búsak, várta Férjének jövetelét, midőn egy komor estvén egy idegen vezettetik hozzá, éji nyughelyet könyörögvén a' Ház - asszonyától, kit végig pillantván Olivia, különös részvétellel varrósasztalához ültetette.

Tsudálatos! — vagynak szívünknek olly érzelmei, mellyek egy más szívvel rokonyok annyira, hogy egy pillanat az ifjú szívig lövelve öszve testvériti a' két szívet 's azok egyet érzenek". Olivia is kéjtekingtetet vetve a' szép idegenre, háborodva érzi a' tsábitó lángokat, ezt észbe vévén a' szép ismeretlen viszonzá a' kéjpillanatokát, 's mivel ilyenkor a' lángzó szív tanít beszélni, a' nyelv könnyen tévelyed, 's akaratlan is szerelemről példáz. Milly hamar elfelejtették a' két hév-tüzű fiatalok is beszédjek' tárgyát, midőn nyilván szerelmeskedésre változtak szavaik, 's ki nem tudja milly vakok a' szerelmesek? — — Olivia ki gyermektelenségét nem kisérg szégyenlte elfelejtkezett az édes gondolatokban. A' szép idegen tsupa szerelemé vált a' szép Hölgy' karjai között, 's kik a' szerelmekben könnyen elérzékenyülnek, nints távol azoktól a' szerentsétlenség.

Soha mosolygásra nem nyíltak többé a' síron innen Olivia ajkai, 's bár a' gondos szülők gyakor vigasztalták „a' szerentsétlen! nem mosolyoghat" mindenkor ezt felelte. —

A' szép idegen még másnap délre atyai karjai közé érvén, nem kis vígálmát öntött a' jó szülői szívekbe, kik az Istennek hálát mondván, Oliviát Tivadar Hölgyének Hatvanban lenni mondották, egy titkos borongás tetszett lelkébe szállongni Hatvan' emlékezetére, 's minden szó annyi büntető villám Bálint melyében, — mint egy elszédült botsánatot kér szülőtől magát kipihenni.

Betérvén szobájába égre emelt kezekkel térdre hült. „Mit tettem felsírt az Égbe" ő az én Testvérem! „lehet-e a' megtérő bűnös botsánatot". — Ezen fohások után útról gonolkozott melly őt az élők közül kivezesse, 's épen mivel János Király segedel-

met keresett attyánál, magát zászlója alá kérte, mert elborzasztá őt az élettől a' kínzó vád, szörnyű tselekedetének kitudása.

A' Király nem kevésbé örült Bálint' ajánlásán, mert tudta, hogy vitéz attyánál nem kisebb a' tsata-piartzon, 's azonnal öt száz Vitézek' Hadnagyának nevezte. Tivadart pedig már az előtt Szerencsi Varnagyságra emelte. Rázmán vitézi díszben öt a' Király' kegyelmébe ajánlván, a' jelelt helyre küldötte, bár fájt neki most szabadult fiját új veszélyek közé botsátani.

„Milly titkosak a' mennyei végzetek az ártatlanok' felszabadítására, 's a' bűnöknek — ha azoknak lehet mondani az akaratlan tselekedeteket — megbosszolására”.

A' szép bűnös vigasztalva képzelte az örömet; magzatot ölelni — majd a' fenyegető titkok a' porig nyomták — leginkább midőn látogató szülői Bálintnak — testvérének a' Török rabságból haza jöttét bizonyosították. — elfagyott ezek hallattára Olivia szíve, tévelygő nyelve ennyit rebeghetett: „ő vala az — ő vala az” — 's jait sikoltozva anyjának karjaiba ájult. Nagy ámulás lett az elijedt szülők között elfátyolozva lévén előttök a' vétkes titok, 's hogy Olivia kiderült a' mély szédülésből. Istenem — botsámat, tsak fohász hangzott nyelvéről. Szüléik' gyakor kérdésére ennyit tudott felelni: „ő Bálintot látta, de el nem ismerte”. „Elhoztuk volna vigasztalásodra kedves leányom, mondá mélyen elszomorodva a' bús anya, de a' Király táborába vitte”: „ő boldogtalanok mi' reménytelenséggel szakadván ki szülőinek karjaiból.

Eltérte után a' megszomorított szüléktől, az a' gondolat: „Bálint vala talán az az idegen” büntető gyilkokként sebzte gyöngült szívét. „Jaj Egek — ha ő volt — az én Testvérem”! sírta az egekre, 's ez órátol fogva mindég halaványabb szenvedés lebegett artzán, 's a' hideg önség egész természetében változtatni látszott őt, 's megtudván az ég' áldását szorgalmasan akarta titkolni vétkét a' Világ' szemétől.

Nyoltz hónapokig hetenként levelet küldött Szerentsre Olivia, 's épen szomorú gondolatokban utolsó levelét írta Férjének, midőn a' tsatázó Táborból érkezett idegen szolga bébotsáttatni esedezett. — Elhidegítő betűk. Bálint a' leüldöklött test-halmok kö-

zül nyujtá levelét — a' halál karjából, mellyben felszakadt a' szörnyű Bűn látyola, 's 'Tivadar' bal szemének kiszúrásáról is hintve vala emlékezet. — Kisesett remegő kezéből a' level, földre borúlt 's lemondván az életről bocsánatert imádkozott fel az Eghez. Ferjének legszomorúbb sorokkal kinyilvánította vétjét, 's környülállásosan festegetvén a' szerentsétlen esetet töle bocsánatot, Hatvantól örök bútsút venni, 's hátra lévő kevés napjait távol az élöktől a' kiket barlangok homályiban ajtatosan tölteni üzente. „Fáj” így rekeszté be levelét, „hogy szemed vakságát, melly Téged előttem kedvesebbé tett, soha nem láthatom, bár hűségem a' sírban sem hidegült meg”, 's fekete petséjét sok könytseppel reá nyomta.

Más nap estve közelegvén az édeskinú anyai fájdalom' órája, sétálás szín' alatt örökre kísétalt Hatvanból, 's a' világító Hold' lámpájánál míg azon éjtszaka a' Markazi Klastrom' Temetőjébe lopódzott, hol betelvén a' holdak' szama, eggyetlen fiját segedelmek nélkül megszülte, magát a' nehéz szülés gyötrelmei halálra kínozván.

„Anyák! kik minden boldogságtokat gyermekek' ölelésén építetek, láthatjátok gyakran nem anyai karok ringatják először a' tsetsemőt”.

Zelemér levelét kapván szerentsétlen Hölgyének, bár még erőtelen a' hosszú útra, azon reggel Szerentsből kiindúlt, 's éjjelkor Kastélyába érkezett, hol udvarát nagy zavarban találván Hölgyének elveszte miatt, lóra pattant, 's két hű szolgájával a' komor éjtezakán Markazra indult. — Midőn a' Temetőhöz közelgene, a' borzasztó síri tsendességen tsetsemői sikoltás hangzott keresztül: lepattan lováról, a' szolgáit a' Kastélyba futtatja, maga pedig vissza irtódszva közelit a' sir-mezőre, 's mivel az egész természetet legsötétebb fellegek komoriták, dombos részéről mászott a' halmokhoz, 's a' mint egy sir-keresztbe fogódzott, visszarohant, de kettőztetett erővel által mászta a' temetői sáncz-dombokat, borzadozva kereste a' tsontok közül kisiválkodó kisedet, 's. Olivia hideg karja akadt kezébe. „Jajtsak elhidegülten tsókolhatlak hát” jajgatta messze hangzó siralommal, 's hideg emlőiden ölelhetem a' kisedet, gyermekágyad egy roskadozó sírdomb” — 's inkább lehet képzelni mint leírni Tivadar' halálos borzalmát

ki Olivíát annyira szerette. Elbődülve kiáltozott szé-lyelhangzó jajokkal, míg segedelmére siető két szol-gái — Rázmánnal a' sírokhoz léptek, — Rázmán a' sí-koltozó kisdedet ölelt fel, a' két szolgák Urokat e-melék ki Olivia' holt kebleből, 's a' lassan szürköl-lő hajnalkor értek bé Markázra szüntelen jajok között:

A' mélyen érző anyát örök ágyba tsapkodta a' szörnyü látvány — attyanak szüntelenek könnyei — Ti-vadarnak tsendesíthetetlenek jajjai — sírnak társnéi 's esmerössei, szánakodnak a' szomszéd Urak a' hamar szélylellegyintett hír hallására. — — De a' mi halandó gyöngé szíveket sokszor örökre elfagylalja, midőn egyik szomorúságot másik tetézte. — Irgalmatlan sors! — azon reggelre Bálintnak holt testét is Markázra kül-dötte János Király. — Tsak azon tsudálkozott a' szom-széd környék, hogy a' két ősz szülők ezek' látására még élnek.

Illy merészen menykövez gyakor a' fene sors éle-tünkrc. Még ki sem törülgettük szemünkből a' fájdalom könnyeket, midőn újabb tsapással tetézi kínain-kat. Ha illyenkor a' szánó Gondviselés nem támogatná tsüggedező szívünket, mérgesült gyilkot döfnénk ké-tségbeesett melyünkbe.

Egész magyar világ hamar tudta a' szerentsétlen esetet, ezrenként gyűltek a' pompás legszomorúbb te-metére, millyent látni ritkaság, — — — hat napokig hangzott gyásznyoszolyájok mellett a' jámbor Szerze-tesek' 'solyozmája, 's a' hetedikben egy koporsó zár-ta el a' két szerentsétlen testvért. Remig kíserte Kri-ptába a' gyászkoporsót, — Tivadar Barátjaitól vezet-tetve haldokló jajokkal tébolygott a' könnyező sokaság között. Így tértek a' Kripta tsendébe, hol sok sirán-kozások után a' bámult koporsó a' soká szunnyadozó holtak közé záratott.

„Igy tünelg el a' rózsakor, a' szerelem, bájok. remény, 's végre az élet is sirba lép — mert az élet is sokszor mint a' rózsza egy napig virúl.”

Tsoportosan tértek a' szentelt kriptából a' szeren-tsétlen háznak vigasztalására. — Tivadar félholtan á-julva vezették vigasztaló Baráti — mindenkinek köny tsüggött szeméből. — Két napokig elhagyta őt' eszmé-lete, — a' bőlts 's ügyes Orvosi tanáts eszméletét u-gyan visszasserzé, de életét tsak kevés időre tartha-tá meg.

„Sirnak a' szülők, midőn gyermekeik' gyásztetem boltjoknál állanak, mivel örökre szerették szülöttjüket, siránkozva tévelyegnek a' sirútakon, bár az élők 's holtak között többé semmi szövetség, mert kit egyszer elzár a' koporsó 's Holtak' háza — talán csak mikoron halál-hálmunkat az Ítélet trombitája öszveontja, 's a' porfiak ujra feltámadnak, talán csak akkor fogják az uj élők is egymást elismerni.”

* * *

Ezen szerentsétlenségek' látására Vilmos, istentelen bátyja Tivadarnak viaszaborzadt rettentő vétkeiktől, 's látván az égi bosszút, mely őt a' legútálatosabb betegségbe taszította, 's gyilkolóan érezvén a' titkos kinsúlyokat, a' siron innen megtérni, szörnyű gonoszságáért ötsétől bocsánatot könyörögni elvégzette, hogy benne lassa a' világ, a' bűn magát bünteti; 's milly titkosan bosszúlnak az isteni végzetek az ártatlanokért.

Ő vala, ki ötsét a' Hatvani orvossal megrontotta, hogy atyjának tágos birtokait gyermekeinek nyerve el, de a' bünt bosszúló Halál előbb minden magzatitól megfosztotta, végre a' felh. ragított Ég őt' is szörnyű tsapással kínos ágyhoz szegezte, nagy irgalma mindazáltal néhány napi kínokkal megterésre intgette. — Remegő kézzel a' Halál karjaiból így írt Markazra”

„A' vétkekkel fetrengő gonosz soká boldog nem lehet — 'mert mint a' meleg nap kivirradtával enyész a' kényű hó, 's kifeketlenek a' fütelen rögek, úgy lehulván a' gonoszságot titkoló lárvakép, a' rosz szem is könnyen észreveszi a' kétségbeesett artzon lappangó bünszörnyeteket, fellármáz az átkozódó lelkiismeret 's nyilván reá kiált a' világ. — Itt vagyok példa én halandók' legszerentsétlenebbike, ki nem irtódsztam ötsém ártatlan hölgyét 's annak testvérét már a' halottakhoz küldeni, kiket nem soká ötsém is követni fog, 's bár elért már gonoszságom büntetésére a' bosszú ördöge, minekelőtte mégis egy szűk sírra érdemetlen testemet öszvekinozza, töletek bocsánatot kérni eltökéllettem, ne tagadjátok meg a' nálatok ezerszer szerentsétlenebb szenvedőtől, kegyes megbocsátástokat, hogy megtudjak halni.”

Siránkozó Felesége hozta Markazra ezen Levelet, melyet felnyitván Tivadar, újabb ájulásba dült 's a' segedelemre öszvefutott Várnép Rázmánhoz vitte közleni a' titkokat, ki elolvassván a' könyörgő sorokat, sirva tért Tivadarhoz, „Bár legdrágább a' bündijt megváltani” így szóllott Tivadarhoz, üzenjünk neki Fiam hotsánatot, mert úgy is legkinzőbb szenvedelem eltűnni azon szívmardosásokat, melyek a' vétkest büneinek elismerésekor a' koporsóig irtóztatóan üldözik” — — Alig tért haza szomorú Hölgye a' botsánattal, hallatlan jajokkal ezen szavak között „Leltem még egy sohajtást megbánni vétkeimet, koporsóról nem gondolkózok” kilehelte megtért Lelkét.

„Irtódzatok vissza gonoszak! kiknek átkozott foglalatossági az ártatlanoknak szomorú sírokat ásatni; tudjátok meg, annál mélyebben kötöztetek bé magatokat tsalfa hálótokba, mennél mesterségesebben szórtátok ki azonat az ártatlanok' elfogására, ne építések kamissan öszvetolvajkodott arannyaitokból pompás kastélyokat, hanem készítettetek inkább koporsót, melybe a' kastély' felépítése előtt tsapkod az ártatlanságot mindenkor védő ég! tudjátok meg gonoszak! a' Lelkiisméret nem fog soha hallgatni, vagy inkább nem szűn üldözni, sőt akkor gyilkol leginkább, midőn vétkeitek' mentegetéséről akadoztok, 's tsak öszvekinzottak nyerhettek szűk koporsót is.”

* * *

Elért ezen hír a' Királyi Udvarba is, 's a' jó Király hogy az ártatlanságot megjutalmazza, Rázmán' 's Tivadar' vigasztalására Olivia' kisedét a' két gazdag ház' birtokainak örököségévé törvényesítette. — — Ezen szempillantattól Tivadar tsak a' jöltévő halálértimádkozott fel, hogy újra egyesüljön Olivíával a' sirhoni világban — meg is hallgattatott ájtatoskodása, mert bátyját két hétre követte az Isten birónál. Szomorú pompával Olivia és Bálint közé záratott. — követték őt nem sokára szerentsetlen szülői is. — Geysa pedig, a' szerentsésen felnevelt emlékezetes Ház-Törzsöke, a' Hripta felé fényes Kápolnát 's pompás Sir- oszlopot emeltetett, melyet mái napig tisztel Gyöngyös' környéke.

Sébök.

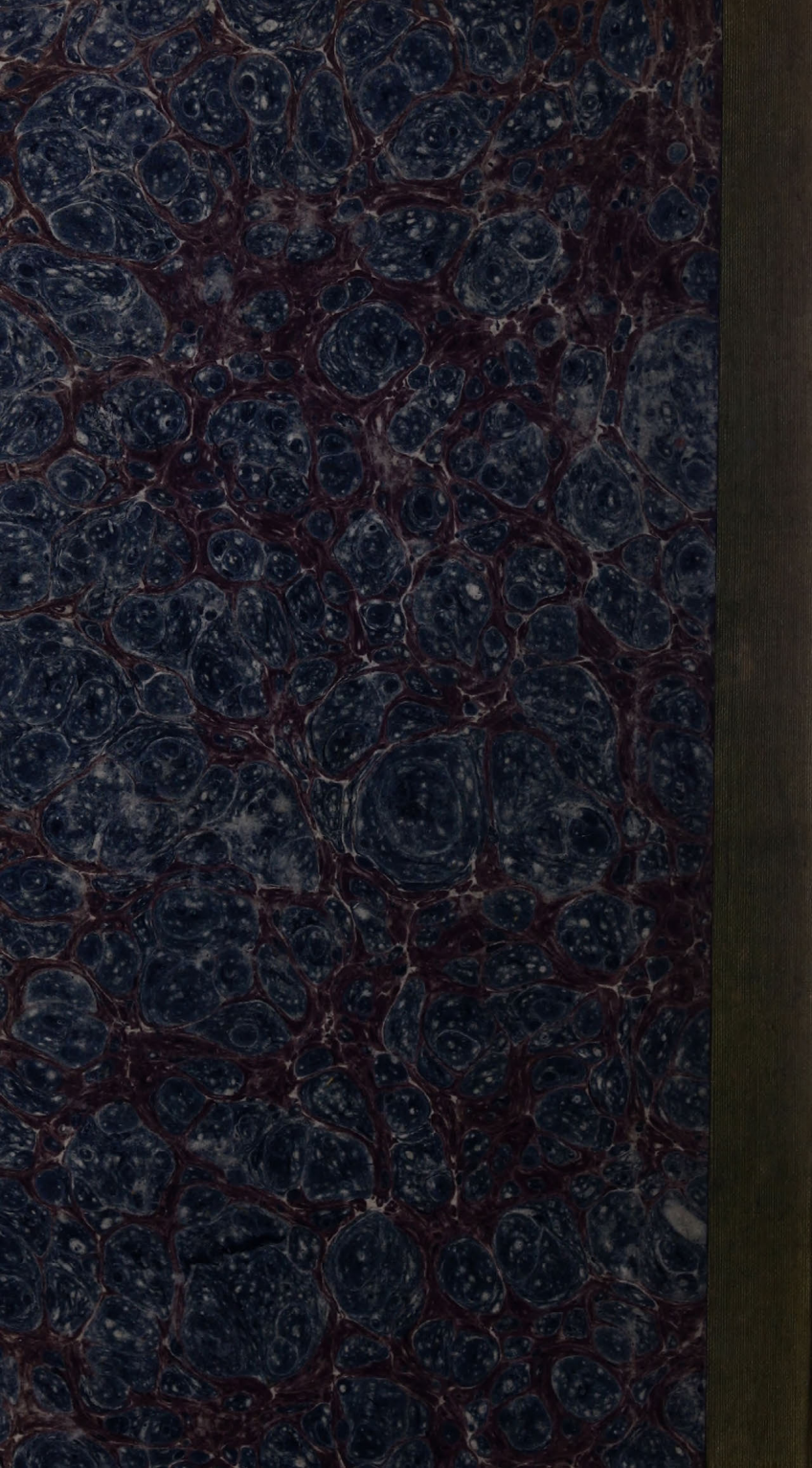

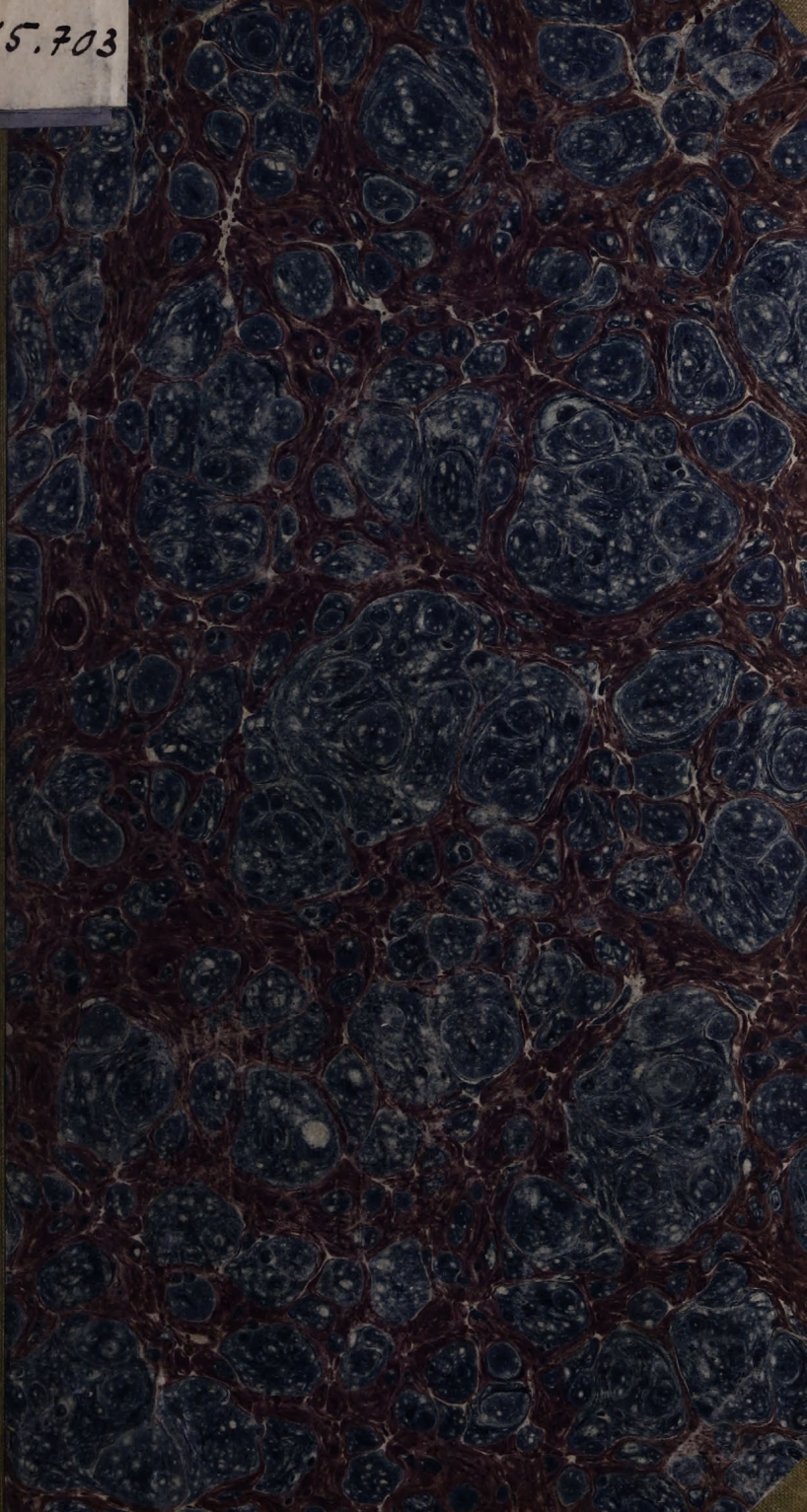

315.703

Poly.Ujs. O.

16.

40-

